

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS**  
**STRATEGINIO VALDYMO IR POLITIKOS FAKULTETAS**  
**POLITIKOS KATEDRA**

**VILIJA POŠKEVIČIŪTĖ**

**LIETUVOS EUROLOBISTINIAI INTERESAI IR JŲ**  
**ATSTOVAVIMAS**

**Magistro baigiamasis darbas**

**Vadovas**  
**doc., dr. Rimgaudas Geleževičius**

**VILNIUS, 2009**

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS**  
**STRATEGINIO VALDYMO IR POLITIKOS FAKULTETAS**  
**POLITIKOS KATEDRA**

**LIETUVOS EUROLOBISTINIAI INTERESAI IR JŲ**  
**ATSTOVAVIMAS**

**Europos Sąjungos politikos ir administravimo magistro baigiamasis darbas**  
**Studijų programa 62603S203**

**Vadovas**

**doc., dr. R. Geleževičius**

**Recenzentas**

**Atliko**

**stud. V. Poškevičiūtė**

**VILNIUS, 2009**

## TURINYS

ĮVADAS .....	5
1. LOBIZMAS ES INSTITUCIJOSE .....	8
1.1. Lobizmo reguliavimas ES .....	8
1.2. Sprendimų priėmimas Europos Sąjungoje .....	11
1.2.1. Europos Komisija .....	12
1.2.2. Europos Parlamentas .....	14
1.2.3. Ministrų Taryba bei Viršūnių Taryba.....	15
1.2.4. Regionų komitetas bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas.....	16
1.2.5. Europos Teisingumo Teismas ir Audito rūmai .....	17
2. LOBISTINĖS VEIKLOS EFEKTYVUMO UŽTIKRINIMAS.....	19
2.1. ES institucijų ir interesų grupių mainų santykiai .....	19
2.2. Interesų grupių struktūra.....	21
2.2.1. Asociacijos .....	22
2.2.2. Pavieniai juridiniai asmenys.....	25
3. LIETUVOS INTERESŲ GRUPIŲ VEIKLOS EUROPOS SĄJUNGOJE ANALIZĖ .....	29
3.1. Lobizmo reguliavimas Lietuvoje.....	29
3.2. Lietuvoje registruotų lobistų atstovaujamausių interesų ir veiklos analizė .....	31
3.3. Lietuvos verslo darbdavių konfederacija.....	36
3.4. Lietuvos pramoninkų konfederacija .....	41
3.5. Lietuvos verslo konfederacija ICC Lietuva.....	45
3.6. LITBRE atstovybės veikla Briuselyje.....	48
3.7. Lietuvos žemės ūkio sektoriaus interesų atstovavimas Europos Sąjungoje.....	51
3.8. Lietuvos savivaldybių asociacija.....	57
IŠVADOS IR SIŪLYMAI .....	62
LITERATŪRA .....	64
ANOTACIJA.....	70
ANNOTATION.....	71
SANTRAUKA .....	72
SUMMARY .....	75
PRIEDAS .....	78

**SANTRUMPOS**

- BUSINESSEUROPE** (buvusi UNICE) – Europos pramonininkų ir darbdavių konfederacijų Sąjunga;
- CEMR** - Europos savivaldybių ir regionų taryba;
- COGECA**– ES žemės ūkio kooperatyvų sąjunga;
- COPA**– ES žemės ūkio organizacijų komitetas;
- COREPER** - Nuolatinių atstovų komitetas;
- ECOSOC** - Europos Ekonominių ir Socialinių Reikalų Komitetas;
- EK** - Europos Komisija;
- EP** – Europos Parlamentas;
- ES** – Europos Sąjunga;
- GEOPA** - ES Žemės ūkio darbdavių asociacija;
- ELAN** - Europos vietos valdžios atstovų tinklas;
- ICC Lietuva** - Lietuvos verslo konfederacija ICC Lietuva;
- IG** – interesų grupė;
- LITBRE** - Lietuvos verslo atstovybė Briuselyje;
- LPK** - Lietuvos pramoninkų konfederacija;
- LR** – Lietuvos Respublika;
- LRV** – Lietuvos Respublikos Vyriausybė;
- LSA** - Lietuvos savivaldybių asociacija;
- LŪS** - Lietuvos ūkininkų sąjunga;
- LVKD** - Lietuvos verslo darbdavių konfederacija;
- NEEBOR** - ES rytinio pasienio regionų tinklas;
- PHARE** - Europos Sąjungos ekonominės pagalbos programa;
- UEAPME** - Europos smulkaus ir vidutinio verslo bei amatų asociacija;
- VTEK** - Vyriausioji tarnybinės etikos komisija;
- ŽŪR** - Lietuvos Respublikos Žemės ūkio rūmai.

## ĮVADAS

Lietuvos valstybė po nepriklausomybės atkūrimo skaičiuoja jau dvi dešimtis metų. Per šį laikotarpį įvyko didžiuliai pokyčiai visose šalies gyvenimo srityse, be kita ko, intensyviai formavosi pačius įvairiausių ekonominius bei socialinius sluoksnius atstovaujančios interesų grupės. Jų siekis patenkinti savo tikslus bei įtakoti šalies valdžią, neretai sulaukdavo ir kritikos kaip potenciali grėsmė demokratijai bei buvo tapatinamas su korupcija. Ir nors daugelyje šiuolaikinių, išsivysčiusių valstybių skaidri interesų grupių (IG) sąveika su valstybės valdžia yra savaime suprantamas reiškinys, peržvelgus Lietuvos žiniasklaidoje publikuojamus, su lobizmo tematika susijusius straipsnius, galima konstatuoti, kad dauguma autorių prieina vieningos išvados, jog Lietuvos visuomenėje lobizmo sąvoka vis dar nėra visada adekvačiai suprantama, o neretai, deja, išvis nesuprantama. Vyriausioji tarnybinės etikos komisija savo 2006 m. gegužės 11 d. rezoliucijoje „Dėl daromo poveikio teisės aktų leidybai viešumo“ konstatuoja, kad Lietuvoje vis dar gajus sovietiniais laikais susiformavęs neigiamas visuomenės požiūris į lobistus ir lobistinę veiklą.<sup>1</sup> Tai, kad lobizmas iki šiol visuomenėje yra klaidingai suprantamas, reiškia, kad šios temos plėtojimas, analizavimas ir pateikimas vis dar neįgavo tinkamo masto ir formų, todėl yra aktualus. Lietuvai tapus Europos Sąjungos (ES) nare ir siekiant tapti ne tik formalia, bet ir visateise tarptautinės politikos dalyve svarbu teisingai suprasti čia vykstančius procesus, kurie įtakoja visų ES valstybių narių gyvenimą.

Lobizmas Europos Sąjungos Žaliojoje knygoje „Europos skaidrumo iniciatyva“ reiškia visą veiklą, kuria siekiama daryti įtaką Europos institucijų politikos formavimo ir sprendimų priėmimo procesams, o lobistai apibrėžiami kaip šia veikla užsiimantys asmenys, dirbantys įvairiose organizacijose, tokiose kaip advokatų kontoros, nevyriausybinių organizacijos, konsultacinės, viešųjų ryšių įstaigos, pramonės ir prekybos asociacijos, įmonių lobizmo skyriai.<sup>2</sup>

Lietuvai dar tik besiruošiant tapti Europos Sąjungos nare, šalies atstovai jau galėjo stebėtojų teisėmis dalyvauti ES institucijų veikloje. 2004 metų gegužės 1 d. tapusi pilnateise nare Lietuva turi galimybę įtakoti Europos Sąjungos politikos formavimą. Nuo šios datos daugelis įvairiausioms mūsų valstybės interesų grupėms svarbių įstatymų yra priimami ne tik Lietuvoje, bet ir Briuselyje, tad tinkamai vykdoma ir sėkminga lobistinė veikla interesų grupėms gali padėti įgyvendinti jų siekius. Statistika patvirtina pastarąjį teiginį - net apie 80 proc. visų teisės normų, reguliuojančių prekybą tarp

---

<sup>1</sup> Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos Rezoliucija „Dėl daromo poveikio teisės aktų leidybai viešumo“ - Vilnius, 2006 05 11

<sup>2</sup> Europos Bendrijų Komisijos Žalioji knyga „Europos skaidrumo iniciatyva“ KOM (2006) 194 galutinis - Briuselis, 2006 05 03

valstybių narių, priimamų nacionaliniu lygiu, iš esmės inicijuoti Briuselyje.<sup>3</sup> Taigi Lietuva, kaip ir kitos valstybės narės, turi būti suinteresuota sėkmingu nacionalinių interesų grupių atstovavimu ir veikimu europiniame lygmenyje, juolab, kad Europos Sąjungos institucijos deklaruoja savo atvirumą interesų grupėms ir siekį bendradarbiauti sprendimų priėmimo procedūrose. Lobistinės veiklos vystymas ir nacionalinių interesų atstovavimas Europos Sąjungoje laiduotų sėkmingą įsitraukimą į sprendimų, tiesiogiai įtakojančių nacionalinius interesus, priėmimo procesą. Atsižvelgiant į Lietuvos interesų atstovavimo svarbą Europos Sąjungoje ir tai, kad europiniu lygmeniu priimami sprendimai tiesiogiai lemia valstybės nacionalinę politiką svarbu, kad tam būtų skiriamas pakankamas dėmesys. Lietuvos interesų grupėms neatstovaujant ES institucijose savų interesų, yra grėsmė likti priimamų sprendimų užribyje, todėl svarbu, kad savų interesų atstovavimas būtų vykdomas ne formaliai, bet išties veiksmingai.

Lietuvos, kaip ir bet kurios kitos Europos Sąjungos narės, interesų atstovavimas Briuselyje politiniu lygmeniu, kuriame veikia valstybės institucijų ir diplomatinių atstovybių pareigūnai, negali būti traktuotinas kaip lobistinė veikla, nes taip yra atstovaujami ne grupiniai, o visos valstybės ir jos piliečių interesai *in corpore*. Lobizmas yra grupinių interesų, t.y. tokių interesų, kurie yra svarbūs pačioms įvairiausioms nevyriausybinėms organizacijoms ir ūkio subjektams, atstovavimas. Šiuo atveju ginami siauresni nei bendravalstybiniai, bet taip pat labai svarbūs interesai. Šiame magistro baigiamajame darbe ir bus gilinamasi būtent į pastarąjį aspektą, t.y. kaip Europos Sąjungoje atstovaujamos interesų grupės, kokie yra Lietuvos grupių interesai europinėje plotmėje ir kaip jie įgyvendinami.

***Darbo tikslas.*** Atskleisti kaip Lietuvos IG-ės suvokia lobistinės veiklos Europos Sąjungos institucijose svarbą ir kaip sugeba praktiškai panaudoti šios veiklos galimybes.

***Darbo uždaviniai.*** Darbo tikslas sąlygojo šių darbo uždavinių išsikėlimą:

- įvertinti Lietuvos interesų grupių atstovavimo poreikį ir galimybes Europos Sąjungos institucijų sprendimų priėmimo grandinėje;
- išanalizuoti lobistinės veiklos teisinį reglamentavimą Europos Sąjungoje ir Lietuvoje;
- ištirti Lietuvos interesų grupių praktinę veiklą europiniame lygmenyje;
- remiantis moksline literatūra ir atlikto tyrimo rezultatais įvertinti Lietuvos interesų grupių lobistinės veiklos atstovavimo Europos Sąjungoje veiksmingumą.

***Darbo hipotezė.*** Darbe keliami hipotezė, jog Lietuvos IG turi lobistinių interesų europiniame lygmenyje, tačiau dar nesusiklosčiusios lietuviško europinio lobizmo tradicijos, menkai įsisavinta

---

<sup>3</sup> Lietuvos teisės pasikeitimai pagal ES teisę // Integracijos žinios inf., 2007, gegužės 18 d. <[http://iz.euro.lt/popup2.php?item\\_id=91](http://iz.euro.lt/popup2.php?item_id=91)> [žiūrėta 2009 10 14]

lobizmo technika, kvalifikuotų lobistų ir lėšų eurolobizmui stygius bei nepakankamai gilus Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą laipsnis lemia, kad minėti interesai europiniame lygmenyje atstovaujami neefektyviai.

**Darbo metodika.** Siekdama užsibrėžto tikslo, tyrimo eigoje autorė kompleksiskai derino teorinius bei empirinius mokslinio tyrimo metodus. Pirmoje ir antroje darbo dalyje, siekiant pristatyti interesų atstovavimo Europos Sąjungoje teorines galimybes ir prielaidas bei nagrinėjant mainų santykius tarp institucijų ir interesų grupių, buvo naudojamosi analitiniu ir aprašomuoju metodais. Trečioje darbo dalyje Lietuvos IG atstovavimas ir jo efektyvumas vertinamas, remiantis ir atliktais interviu su nagrinėtų organizacijų atstovais, registruotais Lietuvos lobistais bei Lietuvos europarlamentarais. Lyginamasis dokumentų analizės metodas buvo taikomas, siekiant išsiaiškinti kai kurių Europos Sąjungos bei Lietuvos Respublikos įstatymų bei mokslinėje literatūroje vartojamų sąvokų tikrąjį turinį. Analizė ir sintezė pasitelkiamos apibendrinant analizuotą teorinę ir praktinę tyrimo medžiagą bei formuluojant išvadas.

**Darbo šaltiniai.** Pagrindinius teorinės darbo dalies šaltinius sudaro S. Hixo „Europos Sąjungos politinė sistema“, J. Greenwoodo veikalai “Interest Representation in the European Union” bei “Representing Interests in the European Union”, Sveino S. Anderseno „Making Policy in Europe“, S. Mazey ir J. Richardsono, D.Coeno, P.Bouweno, B.Kohler-Koch ir kt. moksliniai straipsniai. Kitoje darbo dalyje naudojama interviu metu gauta informacija, registruotų Lietuvos lobistų veiklos ataskaitos, įvairiuose leidiniuose ir internete publikuoti straipsniai, pranešimai konferencijose ir kt.

**Darbo struktūra.** Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, trys skyriai, kurie skirstomi į smulkesnes sudedamąsias dalis – poskyrius ir skyrelius, bei išvados, pasiūlymai, literatūros sąrašas, santrauka ir anotacija anglų ir lietuvių kalbomis. Darbo pradžioje aptariamas lobizmo reguliavimas Europos Sąjungoje, pristatoma ir analizuojama Europos Sąjungos institucijų specifika ir jos nulemtas bendradarbiavimo su įvairiomis interesų grupėmis pobūdis. Antroji darbo dalis skirta mainų santykiams tarp ES institucijų ir IG bei jas atstovaujančių lobistų. Taip pat analizuojamos organizacinės interesų grupių charakteristikos, kurios nulemia interesų grupių ir jas atstovaujančių lobistų tikslus bei vykdomą veiklą. Trečiame darbo skyriuje nagrinėjamas lobizmo reguliavimas Lietuvoje, registruotų Lietuvos lobistų atstovaujami interesai ir vykdoma veikla bei Lietuvoje veikiančios, interesų grupes atstovaujančios, organizacijos ir jų vykdoma veikla. Remiantis tirta informacija daromos išvados apie Lietuvos eurolobistinius interesus, jų atstovavimo poreikį bei efektyvumą.

## 1. LOBIZMAS ES INSTITUCIJOSE

Lobizmo samprata įvairiose valstybėse yra skirtingai apibrėžiama. Europos Sąjungoje lobistais laikomi ne tik komerciniai lobistai, bet ir, skirtingai nei Lietuvoje, pavieniai juridiniai asmenys, tokie kaip stambios bendrovės, kurios įkūrusios savo atstovybes Briuselyje, o taip pat, daugybę giminingų IG atstovaujantys, susivienijimai: sąjungos, asociacijos, konfederacijos ir pan. Beje, būtent tokie susivienijimai ir yra priimtinausi partneriai Briuselio institucijų biurokratams.

Europos Parlamento (EP) dokumentuose oficialiai vartojamas toks lobistų apibūdinimas - tai privačios, viešosios ar nevyriausybinės struktūros.<sup>4</sup> Jos teikia EP informaciją ir išskirtinius duomenis iš įvairių sektorių, pvz., ekonomikos, socialinio, ekologinio, mokslo ir kt.

Kaip minėta, apie 80 proc. Lietuvos, kaip ir bet kurios kitos Europos Sąjungos šalies, verslą tiesiogiai veikiančių įstatymų, bendru ES valstybių sutarimu, derinami Briuselyje. Manoma, jog lobistų, atstovaujančių verslo kompanijų ir įvairių organizacijų interesus, iš viso gali būti daugiau nei 15 tūkst., tačiau tikslaus skaičiaus niekas nežino, kadangi nėra vieningo ES lobistų registro. Tik nedidelė dalis lobistų turi oficialų akreditacijos pažymėjimą. Apytikriu Europos Parlamento vertinimu, apie 70 proc. visų lobistų yra samdomi verslo kompanijų, 20 proc. – ne pelno siekiančių organizacijų, tokių kaip profesinės sąjungos ir gamtos apsaugos grupės, o likusieji atstovauja regionų, miestų ir tarptautinių organizacijų interesus.<sup>5</sup>

Europos Sąjungos pareigūnai sulaukia nemažai kritikos, kad Briuselyje baigia išivyrauti stambaus verslo interesai. Pavyzdžiui, daugiau nei 160 nevyriausybinių organizacijų, sudariusių susivienijimą „Alter-EU“, atstovai tvirtina, jog ES teisės aktuose ir toliau visų pirma atsispindimi stambaus verslo kompanijų, o ne paprastų piliečių interesai.<sup>6</sup>

### 1.1. Lobizmo reguliavimas ES

Europos Sąjungoje nėra vieningo teisinio lobizmo reguliavimo, t.y. nėra tokio teisės akto, kuris reglamentuotų lobizmą ES institucijose. Europos Komisija (EK) ir Europos Parlamentas dirba su

---

<sup>4</sup> Europos Parlamento portalas <<http://www.europarl.europa.eu/parliament/expert/staticDisplay.do?language=LT&id=65>> [žiūrėta 2009 09 16]

<sup>5</sup> Kas suvaldys Briuselio lobistus? // Lietuvos žinios, 2008, gruodžio 18 d. <<http://www.delfi.lt/news/daily/world/article.php?id=19701249>> [žiūrėta 2009 08 13]

<sup>6</sup> Kas suvaldys Briuselio lobistus? // Lietuvos žinios, 2008, gruodžio 18 d. <<http://www.delfi.lt/news/daily/world/article.php?id=19701249>> [žiūrėta 2009 08 13]



lobistais pagal savo pačių nustatytą tvarką – reglamentą. Lobizmą Europos Sąjungoje organizuoti sudėtinga, kadangi į sąjungą įeina 27 skirtingos šalys. Jose labai skiriasi nacionalinė lobizmo samprata ir reguliavimas. Pavyzdžiui, Europos šiaurėje (Olandijoje, Suomijoje, Didžiojoje Britanijoje, Švedijoje) lobizmas yra suprantamas, įprastas ir priimtinas reiškinys. Kitaip yra Europos pietuose (Ispanijoje, Graikijoje, Portugalijoje, Italijoje), šiose šalyse gana aiškiai pastebimos neigiamos nuostatos lobizmo atžvilgiu.

Buvo kelios iniciatyvos parengti lobizmą Europos Sąjungos erdvėje ir institucijose reguliuojanti teisės akta, tačiau jos nepasisekė.

2005 m. pavasarį Europos Komisija pateikė pirmąjį pasiūlymą dėl ES politikos skaidrumo, ir paskelbė Žaliąją knygą „Europos skaidrumo iniciatyva“, kuria apibrėžė skaidrumo politikos gaires Europos Sąjungoje. Principinė nuostata – politinių, socialinių, ekonominių sprendimų skaidrumo garantavimas, kad ES būtų „atvira visuomenės kontrolei ir atsiskaitytų už savo nuveiktus darbus“.<sup>7</sup> Paskelbdama šią iniciatyvą Europos Komisija pradėjo visų skaidrumui taikomų priemonių peržiūrą, nustatė ir paskatino diskusiją apie tobulintinas sritis. Čia buvo pažymėta būtinybė sukurti labiau struktūrizuotą lobistų, kaip interesų grupių atstovų, veiklos pagrindą.

Šioje iniciatyvoje pirmiausia Europos Komisijos išskirtas skaidrumas ir interesų atstovavimas - lobizmas. Akivaizdžiu tapo poreikis kiek griežčiau apibrėžti lobistų dalyvavimą Europos Komisijos darbe. Konstatuota, kad nemaža lobistų dalis, atstovaujanti verslo IG, iš principo yra suinteresuoti atstovauti siauriems interesams, yra žymiai geriau organizuoti už pavienius asmenis, disponuoja didesnėmis lėšomis skirtomis lobistinei veiklai negu visuomeninės, viešąjį interesą atstovaujančios, organizacijos bei gali naudoti masines informacines „atakas“ prieš Europos Komisiją, o pastaroji neturi resursų patikrinti tokios informacijos patikimumą. Be to, pati informacija apie lobistus, t.y. kam jie atstovauja, kokie jų finansavimo šaltiniai ir kitos svarbios žinios faktiškai yra nepasiekiamos.<sup>8</sup>

Taigi, Europos Komisijos inicijuotos Žaliosios knygos tikslas – sukurti struktūrizuotą (teisinį) interesų grupių atstovų - lobistų veiklos pagrindą.<sup>9</sup> Apibrėžtos nuostatos, kuriose numatoma, kad: lobizmas yra teisėta demokratinės sistemos dalis; lobistai gali padėti atkreipti Europos institucijų dėmesį į svarbius klausimus; užtikrinti, kad netinkama lobistinė veikla nedarytų įtakos Europos institucijoms; nustatyti lobistų atstovavimo tikslus ir finansavimo šaltinius; užtikrinti teisę rengti

---

<sup>7</sup> Europos Bendrijų Komisijos Žalioji knyga „Europos skaidrumo iniciatyva“ KOM (2006) 194 galutinis - Briuselis, 2006, gegužės 3 d.

<sup>8</sup> Žalioji knyga dėl Europos skaidrumo iniciatyvos <<http://www.vtek.lt/?pageid=6809>> [žiūrėta 2009 07 01]

<sup>9</sup> Europos Komisijos komunikatas „Toliesni veiksmai dėl Žaliosios knygos „Europos Skaidrumo iniciatyva“ {SEK(2007) 360}“ <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0127:LT:NOT>> [žiūrėta 2009 10 02]

vidinius svarstymus be išorės interesų grupių kišimosi; o taikomos priemonės privalo būti veiksmingos ir proporcingos (subalansuotos).<sup>10</sup>

„Europos skaidrumo iniciatyvoje“ numatytos ir dvi pagrindinės kryptys: *lobizmo išorės analizė* bei *sąžiningumo užtikrinimo taisyklės*. Pirmosios pagalba yra deklaruojama siekiamybė geriau pažinti patį lobizmą, t.y. turėti daugiau informacijos kokiems interesams lobistai atstovauja, kokia yra tokio atstovavimo aprėptis, bei išsami informacija apie užsakovus, nurodant jų tikslus, finansavimo šaltinius ir interesus. Kalbant apie sąžiningumo užtikrinimo taisykles, pirmiausia joms priskirtinas lobistų elgesio kodeksas. Pastarojo pagrindinius bruožus galima apibendrinti taip: lobistai turėtų veikti sąžiningai ir visada deklaruoti savo atstovaujamus interesus; neturėtų platinti klaidinančios informacijos; neturėtų siūlyti jokio paskatinimo, siekdami gauti informaciją ar užsitikinti tam tikrą privilegijų.<sup>11</sup>

Europos Komisijos nuomone, patikimą lobizmo kontrolės sistemą sudarytų EK tvarkoma savanoriška registracijos sistema, pati savaime skatinanti lobistus registruotis. Turėtų būti sukurtas *lobistų registras*, pagrįstas savireguliacija ir skatinimu. Lobistai, norintys, kad su jais būtų konsultuojamasi turėtų registruotis šiame specialiame registre. Kaip atlygis už šią informaciją lobistams siūlomas Europos Komisijos informavimas apie tam tikroje srityje prasidėjusias konsultacijas, neregistruoti lobistai apie tai neįspėjami.<sup>12</sup> Lobistų sąrašai būtų skelbiami sukurtame specialiame interneto tinklalapyje. Kita lobizmo kontrolės sistemos dalis - *visiems lobistams bendras elgesio kodeksas* arba bendri reikalavimai.<sup>13</sup> Šio kodekso laikytis pasižadėtų į registrą įtraukti lobistai. Paminėtina, kad į Komunikate išsakytus minimalius standartus jau atsižvelgta ir pagal juos didžiosios lobistinės kompanijos yra parengusios savo etikos kodeksus, pagal kuriuos lobistas turi elgtis sąžiningai ir visada deklaruoti savo interesus, nepateikti klaidinančios informacijos ir vengti bet kokių paskatinimų teikimo siekiant gauti informaciją ar privilegijų.<sup>14</sup> Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad apie šių elgesio kodeksų pažeidimus iki šiol nebuvo nei vieno pranešimo. Kitas paminėtinas dalykas, kad šie standartai taikomi tik tiems lobistams, kurių pagrindinė veikla ir pajamų šaltinis yra lobizmas, o epizodinę lobistinę veiklą vykdančioms subjektams, tokiems kaip: viešųjų ryšių agentūros, advokatų kontoros ir pan., jie netaikomi. Įvertinusi tai, Europos Komisija pateikė siūlymą priimti bendrą elgesio kodeksą bei numatyti iš daugelio narių susidedančią organizaciją, prižiūrinčią kaip laikomasi minėto

<sup>10</sup> Europos skaidrumo iniciatyva - „Žalioji knyga“ ir Lietuva <<http://www.ilsra.lt/?lt=1159534110>> [žiūrėta 2008 07 03]

<sup>11</sup> Europos Bendrijų Komisijos Žalioji knyga „Europos skaidrumo iniciatyva“ KOM (2006) 194 galutinis - Briuselis, 2006, gegužės 3 d.

<sup>12</sup> Žalioji knyga dėl Europos skaidrumo iniciatyvos <<http://www.vtek.lt/?pageid=6809>> [žiūrėta 2009 07 01]

<sup>13</sup> Didesnis ES reikalų skaidrumas sustiprins teisėtumą // Briuselis, 2006 05 03,

<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/562&format=HTML&aged=1&language=LT&guiLanguage=en>> [žiūrėta 2008 11 03]

<sup>14</sup> Žalioji knyga dėl Europos skaidrumo iniciatyvos <<http://www.vtek.lt/?pageid=6809>> [žiūrėta 2009 07 01]

elgesio kodekso. Dar viena lobizmo kontrolės sistemos dalis - *priežiūros ir sankcijų sistema*, elgesio kodekso pažeidimo atvejais. Vykdamt konsultacijas būtų sistemingai prašoma lobistų pateikti informaciją apie savo tikslus, finansavimo šaltinius, atstovaujamus interesus.<sup>15</sup>

Naujausias sumanymas – jau ne savanoriškai, o privalomai registruoti visus lobistus. Europos Komisija kartu su Europos Parlamentu 2008 metais sudarė bendrą darbo grupę, kuri turėjo iki 2009 metų vidurio parengti konkrečius planus, kaip turėtų veikti ES institucijose veikiančių lobistų registravimo sistema.<sup>16</sup> Tačiau kol kas paskelbtų pakeitimų nėra ir šiuo metu lobizmą reguliuoja pačios institucijos, kuriose jis vyksta, t.y. pirmiausia, nustato savo taisykles darbui su lobistais, antra, reikalauja priklausyti lobistų organizacijoms, kurios yra registruotos ir turi elgesio kodeksus.

## 1.2. Sprendimų priėmimas Europos Sąjungoje

Siekiant išsiaiškinti galimus IG ir lobistų veikimo būdus ir kanalus, bei institucijas į kurias jiems yra aktualu nukreipti lobistinę veiklą siekiant, kad teisės aktuose atsispindėtų jų atstovaujami interesai, reikia žinoti kaip vyksta sprendimų priėmimas ES.

Europos Sąjungos sprendimų priėmimo procesas remiasi į savotišką institucinį trikampį, sudarytą iš Europos Parlamento, Tarybos ir Europos Komisijos, kuriame ir yra priimami sprendimai lemiantis Europos Sąjungos teisėkūrą bei politiką.<sup>17</sup> Europos Parlamentas tiesiogiai renkamas valstybių narių piliečių, kurių interesus ir atstovauja, Taryba yra sprendimų priėmimo institucija suburianti valstybių narių vyriausybės atstovus, o Europos Komisija kaip vykdomosios valdžios institucija atstovauja bendrus visos ES interesus. Esama Europos Sąjungos institucijų sistemą sukurta siekiant, viena vertus, artimesnio valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimo, kita vertus, kiekvienos jų nacionalinių interesų atstovavimo.

Dar viena institucija yra Audito rūmai, kurie kontroliuoja tikslų ir teisingą Europos Sąjungos biudžeto lėšų naudojimą, o teisminės valdžios vykdytojas Europos Sąjungos institucijų struktūroje yra Europos Teisingumo Teismas, atsakingas už Bendrijų teisės aiškinimą ir praktinį taikymą.<sup>18</sup> Taigi institucinį penketą sudaro: Europos Parlamentas, Taryba, Europos Komisija, Europos Teisingumo Teismas ir Audito rūmai, tačiau Europos sprendimų priėmimo procese dalyvauja tik pirmosios trys.

---

<sup>15</sup> Europos Bendrijų Komisijos Žalioji knyga „Europos skaidrumo iniciatyva“ KOM (2006) 194 galutinis - Briuselis, 2006, gegužės 3 d.

<sup>16</sup> Kas suvaldys Briuselio lobistus? // Lietuvos žinios, 2008, gruodžio 18 d.

<<http://www.delfi.lt/news/daily/world/article.php?id=19701249>> [žiūrėta 2009 08 13]

<sup>17</sup> Europos Sąjungos portalas - Sąjungos institucijos <<http://www.europarl.europa.eu/highlights/lt/109.html>> [žiūrėta 2007-10-25]

<sup>18</sup> Paulikas V. Europos Sąjungos institucijos ir valdymas – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004, 133-149.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas bei Regionų komitetas, neturi institucijų statuso ir atlieka patariamąją funkciją, tačiau jų veikla prisideda prie dalyvaujamosios demokratijos kūrimo Europos Sąjungoje. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto leidinyje teigiama, kad: „pagal Europos Komisijos ataskaitas, kurios skelbiamos Komitetui pateikus nuomones, atsižvelgiama į du trečdalius Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto rekomendacijų“.<sup>19</sup>

Kadangi visos minėtos institucijos sulaukia vienokio ar kitokio lobistų ir interesų grupių dėmesio, todėl išsamesnė ES institucijų ir komitetų apžvalga leistų atskleisti lobistinės veiklos atstovų, pagal poveikio galimybes pasirenkamas, veikimo taktikas ir jų efektyvumą.

### 1.2.1. Europos Komisija

Nors po Lisabonos sutarties įsigaliojimo turėtų sustiprėti Europos Parlamentas, tačiau Europos Komisija išlieka Europos Sąjungos politikos proceso varikliu, kadangi čia inicijuojami teisės aktų pasiūlymai, priimama didelė dalis galutinių sprendimų, vykdoma Europos Sąjungos politika ir biudžetas, bei atstovavimo tarptautinėje arenoje funkcija.<sup>20</sup> Atsižvelgiant į minėtas priežastis, natūralu, kad šiai institucijai tenka didžiulis lobistų ir interesų grupių dėmesys.

Europos Komisija reikšminga interesų grupėms vykdančioms lobistinę veiklą, nes šioje institucijoje vyksta problemų formulavimo etapas, tad pagrindiniu taikiniu tampa tie kas atsakingi už pirminį problemų sprendimų pasiūlymo projektą.<sup>21</sup> Pradiniame problemos sprendimo etape, efektyviausia lobistiškai įtakoti asmenį turintį pateikti pasiūlymą, kadangi jis yra ribojamas laiko ir jam reikalinga specifinė - ekspertinė informacija, tad jam yra reikalinga pagalba iš šalies, be to dažniausiai paprasčiau būna bandyti įtakoti rengiamą projektą, nei bandyti koreguoti jau priimtą sprendimą. Kadangi lobizmas prasideda jau pradinėse sprendimo priėmimo stadijose, siekiant kuo efektyviau išnaudoti šį poveikio kanalą, kai kurios interesų grupės samdo specialius lobistus – lobistus stebėtojus. Visgi dažniausiai Europos Sąjungos lobistinės veikla vykdoma tuomet kai pasiūlymas jau yra pateiktas, o ne jo formavimo stadijoje.<sup>22</sup>

<sup>19</sup> Dešimt klausimų apie Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą  
<[http://www.eesc.europa.eu/organization/how/docs/10\\_questions/2567\\_CESE\\_10Quest\\_It.pdf](http://www.eesc.europa.eu/organization/how/docs/10_questions/2567_CESE_10Quest_It.pdf)> [žiūrėta 2008 04 11]

<sup>20</sup> Europos Sąjungos portalas "ES institucijos ir kitos organizacijos: Komisija" <[http://europa.eu/institutions/inst/comm/index\\_lt.htm](http://europa.eu/institutions/inst/comm/index_lt.htm)>, [žiūrėta 2007-06-25]

<sup>21</sup> Hull R. Lobbying Brussels: A View from Vilnius // Kn. Mazey S. ir Richardson J. Lobbying in the European Community – Oxford: Oxford University Press, 1993, 83

<sup>22</sup> Hull R. Lobbying Brussels: A View from Vilnius // Kn. Mazey S. ir Richardson J. Lobbying in the European Community – Oxford: Oxford University Press, 1993, 83

Kadangi tam tikra prasme vyksta konkurencija tarp Ministrų Tarybos ir Europos Komisijos, pastaroji suinteresuota gebėti argumentuoti priimtus sprendimus, t.y. jei sprendimas priimtas remiantis informacija gauta iš įvairių interesų grupių, jis yra labiau argumentuotas ir subalansuotas, bet atsiradus stipriam oponentui, į kurio nuomonę nebuvo atsižvelgta EK sprendime, veikiausiai toks sprendimas Ministrų taryboje sulauks nemažo pasipriešinimo.<sup>23</sup> EK siekį aprėpti ir atsižvelgti į kuo įvairesnių interesų grupių nuomonę galima būtų sieti ir efektyvumo siekiu.

Pasiūlymai formuluojami EK, bet, kaip jau minėta, ši juos derina su ekspertų grupėmis, įskaitant nacionalines ekspertų grupes. Jeigu įmonės ar verslo interesas iškeliamas tose grupėse, tuomet atsiras daugiausia galimybių, kad net į konkrečią įmonės poziciją bus atsižvelgta galutiniame Europos Komisijos parengtame teisės akto projekte. Konsultacinės bendrovės „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ direktorius Klaudijus Maniokas teigia, kad: „Esminiai sprendimai yra svarstomi nacionalinių atstovų, todėl pirmuoju lobizmo taikiniu buvo ir išlieka Lietuvos vyriausybė“.<sup>24</sup> Taigi, jei verslo organizacijos laiku nepateiks argumentuotų pozicijų savo valstybių ministerijų ekspertams, paskui nebus ką ginti. Briuselyje, kitaip negu paprastai Lietuvoje, svarbiausios problemos ir techniniai sprendimai nagrinėjami ir priimami ekspertų lygyje. Šiai nuomonei oponuoja Europos parlamento narys Leonidas Donskis: „Tiesioginis kontaktas visada paveikiausias, todėl turėti savo atstovą arba interesus atstovaujantį Briuselio lobistą labai naudinga. Atsiųstas iš Lietuvos lobistas, gal ilgiau gaudysis, kaip kas veikia ES, bet geriau pažinos savo šalies atstovus, Briuselio lobistas geriau išmanys institucijų koridorius. Žinoma, paveikiausia būtų šių dviejų dalykų derinys.“<sup>25</sup>

Paminėtina, kad Europos Komisijos sukurtos formalios ir neformalios konsultacijų su lobistais ir IG normos ir taisyklės, vaidina labai svarbų vaidmenį.<sup>26</sup> Toks bendradarbiavimas viena vertus, neišvengiamas, kita vertus naudingas abiem šalims. Europos Komisija, kaip sprendimų priėmimo darbotvarkės sudarytoja, siekia atviro dialogo su lobistų atstovais ir taiko tik minimalų lobistinės veiklos reguliavimą.

---

<sup>23</sup> Nugent N. *Government and Politics of the European Union* - Hampshire, London: The Macmillan Press Ltd, 1999, 302-316.

<sup>24</sup> Maniokas K. Lisabonos sutarties implikacijos Lietuvai: kvalifikuota dauguma ir Europos Sąjungos darbotvarkė <<http://www.leidykla.eu/fileadmin/Politologija/55/69-88.pdf>> [žiūrėta 2009 11 15]

<sup>25</sup> Autorės interviu su Europos parlamento nariu Leonidu Donskiu, 2009 10 12.

<sup>26</sup> Mazey S. ir Richardson J. *Interest groups and EU policy-making: Organizational logic and venue shopping* // Kn. Richardson J. [et al.] *European Union: Power and Policy-Making*. 2 leid. - London, New York: Routledge, 2004, 219

### 1.2.2. Europos Parlamentas

Kol nebuvo priimtas Vieningos Europos Aktas, Europos Parlamentas, kitaip nei Europos Komisija ir Europos Taryba, kurie buvo pagrindiniai sprendimų priėmėjai, buvo veikiau patariančioji institucija. Tačiau Vieningos Europos Aktu (1986 m.), Maastrichto (1992 m.), Amsterdamo (1997 m.), Lisabonos (2007 m.) sutartimis buvo pakeista institucijų pusiausvyra, sustiprinant EP. Buvo pereita prie bendradarbiavimo priimant bendrus sprendimus, taip pat pataisų bei veto galimybių, padidėjo parlamentarų skaičius ir t.t.<sup>27</sup> ES piliečių tiesiogiai renkamas Europos Parlamentas įgijo naujų svarbių galių priimant Europos Sąjungos teisės aktus, tvirtinant ES biudžetą ir sudarant tarptautinius susitarimus. Lisabonos sutartis išplečia Europos Parlamento teisėkūros galias, įgalina EP priimti sprendimus daugumoje ES politikos sričių. „Bendro sprendimo“ procedūra apima 40 naujų sričių, kuriose EP priima sprendimus kartu su ES Taryba: energetinį saugumą, žemės ūkį, imigraciją, struktūrinių fondų klausimus. Europos Parlamentas taria galutinį žodį dėl ES biudžeto.<sup>28</sup>

EP įgijus realių sprendimų priėmimo galių, jis tapo patrauklus lobistams bei interesų grupėms, kaip vienas iš lobistinės veiklos objektų įgyvendinant savo siekius, todėl svarbu pasigilinti kokius interesus ji pritraukia.

Europos Parlamentas (ypač iki Lisabonos sutarties) daugiausia dėmesio sulaukia iš sąlyginai silpnų interesų grupių ir jas atstovaujančių lobistų, kurių finansiniai resursai, lyginant su verslo pasaulio atstovų disponuojamais, yra mažesni. Paminėtinos socialinius, aplinkosaugos ir vartotojų interesus atstovaujančios grupės.<sup>29</sup> Šių interesų grupių atstovai, neturėdami prieigos, ar turėdami mažesnes galimybes, prie Europos Komisijos, siekia bendradarbiavimo su europarlamentarais, o pastariesiems tai naudinga įtvirtinant savo, kaip visuomenės interesų atstovų vaidmenį. Taip pat bendradarbiavimą su lobistais sąlygoja ir nepakankamas europarlamentarų personalo skaičius norint apimti visas veiklos sritis.<sup>30</sup>

Lietuvos deleguota Europos Sąjungos parlamentarė Radvilė Morkūnaitė teigia, kad „Interesų grupės iš Lietuvos, besikreipiančios į EP narius, dažniausiai tai daro arba tiesiogiai, arba per jas atstovaujančias nacionalines asociacijas. Briuselyje dirbantys Lietuvos IG atstovai taip pat kartais

<sup>27</sup> Schendelen R. van Machiavelli in Brussels: the Art of Lobbying the EU -Amsterdam: Amsterdam University Press, 2004, 55-59

<sup>28</sup> Europos Parlamentas ir Lisabonos sutartis <<http://www.europarl.europa.eu/parliament/expert/staticDisplay.do?language=LT&id=65>> [žiūrėta 2009 09 15]

<sup>29</sup> Kohler-Koch B. Organized Interests in the EC and the European Parliament // European Integration online Papers (EioP), 1997 <<http://eiop.or.at/eiop/texte/1997-009.htm>> [žiūrėta 2009-05-30]

<sup>30</sup> Hix S. Europos Sąjungos politinė sistema - Vilnius: Eugrimas, 2006

kreipiasi į EP narius.<sup>31</sup> Europos Parlamento Konstitucinių reikalų komiteto pirmininko Jo Leinen teigimu, lobizmas teigiamas reiškinys ir visų indėlis yra sveikintinas.<sup>32</sup> Europarlamentaras Europos liaudies partijos ir Europos demokratų frakcijos narys Alexander Stubb lobistinę veiklą pripažįsta labai svarbia parlamentinio proceso dalimi, o lobistų pateikiama informacija naudinga, tačiau ne visada objektyvia.<sup>33</sup>

Svarbu ir tai, kad lobistai ir interesų grupės Europos Parlamentą gali veikti ir tais būdais, kuriems nepaveiki EK, tai spaudimas ir poveikis per žiniasklaidą, protesto akcijos ar visuomenės narių mobilizavimas.<sup>34</sup> Europos Parlamento nariai turi vienaip ar kitaip reaguoti į jiems pateikiamą informaciją, kadangi yra suinteresuoti perrinkimu kitai kadencijai.

Europos Parlamente jau veikia lobistų registras. Tačiau vienintelė visuomenei prieinama jame pateikiama informacija nėra išsami, čia galima sužinoti tik lobisto vardą ir pavardę bei jo atstovaujamos organizacijos pavadinimą.<sup>35</sup> Tačiau, lyginant su EK Europos Parlamentas nustato griežtesnes taisykles. Europos Parlamento lobistų elgesio kodeksas reikalauja, kad lobistai susilaikytų nuo bet kokių veiksmų, kuriais siekiama nesąžiningai gauti informaciją. Lobistai, norintys dažnai patekti į EP patalpas ir pateikti informaciją parlamentarams, turi užsiregistruoti ir gauti specialius leidimus, kurie išskiria juos iš bendro lankytojų srauto.<sup>36</sup> 2005 m. lobistų veiklos taisyklės buvo sugriežtintos, pvz., iki tol nuolatinius leidimus lankytis Europos Parlamente turėjo 15 tūkst. lobistų, o dabar gali lankytis mažiau. Kai kurie lobistai tai įvertino kaip spaudimą, arba atskirų lobistinių organizacijų protegavimą.

### 1.2.3. Ministrų Taryba bei Viršūnių Taryba

Europos Komisija dažnai nurodoma kaip daugiausia sulaukianti interesų grupių dėmesio, tačiau negalima eliminuoti mėginimų paveikti sprendimų priėmimą per Ministrų Tarybą ir Viršūnių Tarybą. Ministrų Taryba yra institucija kurioje atstovaujami valstybių narių nacionaliniai interesai, tad neretai ji įvardijama kaip svarbiausia Europos Sąjungos institucija, tuo tarpu EK būdama bendrų sąjungos

<sup>31</sup> Autorės interviu su Europos parlamento nare Radvile Morkūnaite, 2009 10 21.

<sup>32</sup> Lobizmas: daugiau aiškumo ES institucijų koridoriuose <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=LT&type=IM-PRESS&reference=20071012STO11624>> [žiūrėta 2009 09 30]

<sup>33</sup> Lobizmas: daugiau aiškumo ES institucijų koridoriuose <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=LT&type=IM-PRESS&reference=20071012STO11624>> [žiūrėta 2009 09 30]

<sup>34</sup> Eising R. The access to business interests to European Union institutions: notes towards a theory, University of Oslo. 2005, Nr. 27 <[http://www.arena.uio.no/publications/working-papers2005/papers/wp05\\_29.pdf](http://www.arena.uio.no/publications/working-papers2005/papers/wp05_29.pdf)> [žiūrėta 2009 11 03]

<sup>35</sup> Europos Parlamento Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto darbo dokumentas Dėl interesų grupių atstovų (lobistų) veiklos Europos institucijose pagrindo kūrimo, 2007, rugsėjo 21 d.

<[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004\\_2009/documents/dt/685/685776/685776lt.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/685/685776/685776lt.pdf)> [žiūrėta 2009 07 26]

<sup>36</sup> Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos portalas <<http://www.vtek.lt/?pageid=6799>> [žiūrėta 2009 07 01]

interesų atstovė, iš esmės negali atsižvelgti į nacionalinius valstybių narių interesus. Viršūnių Taryba net nėra priskiriama institucijoms ir labai skiriasi funkcijomis, bei savo vieta sprendimų priėmimo grandinėje, tačiau ir ji gali būti vienas iš lobistų bei interesų grupių atstovavimo kanalų. Tai jau darbe buvo aptarta skyrelyje skirtame Komisijai (žr. 1.2.1 skyrelį).

Svarbu išskirti lobistų ir interesų grupių poveikio kryptis į nacionalinį ir viršnacionalinį lygmenį. Siekiant įtakoti sprendimus susiduriama su tam tikrais sunkumais, kadangi tiek Ministrų Taryba, tiek Viršūnių Taryba, skirtingai nuo Komisijos, nėra suinteresuota tiesioginiu bendradarbiavimu su interesų grupėmis, visi susitikimai vyksta už uždarytų durų. Tad mėginimai daryti poveikį yra netiesioginiai, o informacijos ir savos pozicijos pateikimas vyksta mėginant užmegzti kontaktus su nacionaliniais lyderiais, viliantis jog į tai bus atsižvelgta valstybių narių lyderių susitikimų metu.<sup>37</sup>

Šis poveikio kanalas lobistams bei interesų grupėms yra pakankamai rizikingas ir iš esmės neprieinamas, kadangi Ministrų Taryboje sprendimai priimami kvalifikuota balsų dauguma, nei viena valstybė narė neturi veto teisės, sprendimai užtrunka dėl sunkių ir ilgų derybų, o siekiant rasti kompromisus, nacionaliniai lyderiai gali keisti savo nuomonę vardan bendro sprendimo.<sup>38</sup> Bet nereiktų pamiršti, kad nors tokioje situacijoje lobistų atstovaujama interesų grupė rizikuoja nepasiekti savo tikslų, visgi Ministrų Taryba yra ta institucija, kurioje priimami galutiniai sprendimai. Tokių priegū paieškos atspindi interesų grupių suinteresuotumą Europos Sąjungos lygmeniu priimamais sprendimais bei jų vykdymu valstybėse narėse, be to nacionaliniams lyderiams atsižvelgus į pateikiamą poziciją neišėinant iš nacionalinio lygmens, tai kitą kartą gali atnešti interesų grupei ir didesnę naudą.

#### **1.2.4. Regionų komitetas bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas**

Komitetams tiek Europos ekonomikos ir socialinių reikalų, tiek Regionų bendra tai, kad abu juos sudaro savo sričių nacionaliniai ekspertai ir jiems yra skirta patariamoji funkcija, tačiau jie skiriasi savo prigimtimi ir atstovaujama interesais. Komitetų nuomonė yra privaloma ir Europos Komisija privalo į ją atsižvelgti. Pabrėžtina, kad dažnai didesnę pusę nuomonių komitetai formuoja ne EK užsakymu, o savo iniciatyva.<sup>39</sup>

Komitetų įtaka nuo jų įsteigimo gerokai padidėjo, ypač Regionų komiteto. Pastarasis išsiskiria tuo, kad ženklią renkamos valdžios dalį sudaro žymūs politikos veikėjai, kurie nelinkę taikstyti vien su

<sup>37</sup> Nugent N. Government and Politics of the European Union - Hampshire, London: The Macmillan Press Ltd, 1999, 302-316.

<sup>38</sup> Grant W. Pressure Groups and the European Community: An overview // Kn. Mazey S. ir Richardson J. Lobbying in the European Community - Oxford: Oxford University Press, 1993, 27

<sup>39</sup> Schendelen R. van Machiavelli in Brussels: the Art of Lobbying the EU -Amsterdam: Amsterdam University Press, 2004, 55-59, 72



patariamuoju komiteto vaidmeniu, tai sąlygoja didesnę ambicingumą ir glaudesnę ryšį su kitų institucijų atstovais.<sup>40</sup> Europos Komisija turi atsižvelgti į šiuose dviejuose komitetuose suformuotą nuomonę, kadangi čia surinkti ekspertai gali pateikti tiksliausią specifinę, su konkrečia sritimi susijusią, informaciją.

Visgi, apibendrinant vertėtų pažymėti, kad komitetai tiesiogiai neveikia sprendimų priėmimo, o greičiau atkreipia dėmesį į aktualias problemas, formuoja erdvę sprendimų priėmimui, koncentruotai pateikia informaciją ir turi galimybę pavišinus problemą pradėti diskusiją tą tema.

### 1.2.5. Europos Teisingumo Teismas ir Audito rūmai

Neaptarti liko Europos Teisingumo Teismas bei Europos Audito rūmai. *Europos Teisingumo Teismo* priimti sprendimai tampa visateise Europos Sąjungos teisės dalimi. Svarbiausia Teismo atliekama funkcija yra „bendrijų teisės aiškinimas ir praktinis taikymas“.<sup>41</sup> Atsižvelgiant į tai galima teigti, jog vienokiais ar kitokiais Europos Teisingumo Teismo sprendimais yra suinteresuotos ir įvairūs lobistai bei interesų grupės, ir nacionalinės vyriausybės, ir Europos Sąjungos institucijos, bet negalima pamiršti teismų bešališkumo ir objektyvumo principo, tad ši organas natūraliai sulaukia mažiau lobistų dėmesio nei kitos Europos Sąjungos institucijos. Visgi, atstovaujantiems tam tikras interesų grupes, tokias kaip moterų teisės ar aplinkosaugos problemos, Europos Teisingumo Teismas yra labai reikšminga sprendimų priėmimo dalyvis.<sup>42</sup> Ir be abejo, svarbus faktas tai, kad teismas yra paskutine institucija į kurią galima kreiptis nesulaukus norimo sprendimo iš kitur.

*Audito rūmai* atlieka finansinės kontrolės ir priežiūros funkcijas, tačiau nors ir neturi įstatymų leidybos įgaliojimų, nereiškia, jog neturi jokios įtakos. Audito rūmų teikiamos ataskaitos apie Europos Sąjungos biudžetinių lėšų naudojimą bei įvairios rekomendacijos neretai keičia EP darbotvarkę EK priimamų sprendimų atžvilgiu.<sup>43</sup> Lobistams ir interesų grupių atstovams Audito rūmai įdomūs dėl nuolatinio bendradarbiavimo su trimis, šiame darbe jau aptartomis, pagrindinėmis Europos Sąjungos institucijomis.

*Europos centrinis bankas* ir *Europos investicijų bankas* iš esmės yra politikos vykdytojai, nors kai kuriuos sprendimus priima patys, visgi dažniausiai yra atsakingi už pagrindinių Europos Sąjungos

<sup>40</sup> Paulikas V. Europos Sąjungos institucijos ir valdymas – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004, 133

<sup>41</sup> Paulikas V. Europos Sąjungos institucijos ir valdymas – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004, 149-160

<sup>42</sup> Lobbyism in the EU <<http://www.lobbyisme.info/eng/article.htm>> [žiūrėta 2008-12-03]

<sup>43</sup> Schendelen R. van Machiavelli in Brussels: the Art of Lobbying the EU -Amsterdam: Amsterdam University Press, 2004, 78-80

institucijų priimtų sprendimų įgyvendinimą.<sup>44</sup> Todėl šių institucijų veikla plačiau darbe nebus nagrinėjama.

Išanalizavus turimą informaciją galima teigti, kad Europos Sąjungos institucinė sąranga yra daugiapakopė, taigi ir lobistų bei interesų grupių veikla rezultatyviausia kuomet yra veikiama visais prieinamais kanalais, tiek nacionaliniu, tiek Europos Sąjungos lygmeniu, tokiu būdu užtikrinamas bendradarbiavimas ir dalyvavimas priimant aktualius sprendimus bei juos įgyvendinant, todėl yra būtinas visos institucinės sąrangos išmanymas, bei siekis turėti kuo daugiau kontaktų ir ryšių.

---

<sup>44</sup> Schendelen R. van Machiavelli in Brussels: the Art of Lobbying the EU -Amsterdam: Amsterdam University Press, 2004, 78-80

## 2. LOBISTINĖS VEIKLOS EFEKTYVUMO UŽTIKRINIMAS

Lobistų ir interesų grupių bendradarbiavimas su Europos Sąjungos institucijomis yra abipusiai naudingas ir reikalingas. Vyksta apsisikeitimas naudinga informacija, t.y. lobistai bei interesų grupių atstovai pateikia informaciją, kuri yra reikalinga Europos Sąjungos institucijoms kokybiškesnių sprendimų priėmimui, ir taip tarsi tampa sprendimų priėmimų dalyviais. Be abejo, lobistų priėjimo galimybės prie aptariamų institucijų yra ribotos ir jie turi apsispręsti dėl veiksmų pobūdžio, nusprendžiant ar jie bus individualūs ar kolektyviniai ir kur bus vykdomi - nacionaliniu ar viršnacionaliniu lygmeniu.<sup>45</sup> Pasirenkant veikimo būdus reikia ne tik tiksliai ir aiškiai apibrėžti savo keliamus tikslus, bet ir būti puikiai susipažinus su Europos Sąjungos institucinę sąrangą bei čia vykstančiais procesais.

### 2.1. ES institucijų ir interesų grupių mainų santykiai

Kaip šiame darbe jau buvo minėta, bendradarbiavimas tarp Europos Sąjungos institucijų ir lobistų bei interesų grupių, kuri galima įvardinti kaip mainų santykius, yra abiem pusėms naudingas, tad aktualu panagrinėti jį išsamiau, atskleidžiant tokios veiklos priežastis bei tiek vienai, tiek kitai pusei teikiamus privalumus.

Kaip buvo minėta, Europos Sąjungos institucijų sprendimų priėmimui yra reikalinga informacija bei politinė parama, kurią teikia ir lobistai bei IG. Naudojantis šiuo bendradarbiavimo modeliu, institucijos, turinčios ribotas galimybes, užsitikrina maksimaliai efektyvų funkcionavimą.

**Informacija.** Europos Sąjungos institucijoms kuruojant ir sprendžiant įvairiausių sričių problemas būtina specifinė informacija, kurią būtų galima suskirstyti į:

1. Europinio lygmens interesus apimančią informaciją;
2. Vidaus (šalies) lygmens interesus apimančią informaciją;
3. Ekspertines žinias.<sup>46</sup>

Europos Komisijai sprendimų priėmimo procese būnant bene labiausiai viršnacionalinio pobūdžio Europos Sąjungos institucija, būtina atsižvelgti į bendrus visų ES valstybių narių poreikius, tad jai

<sup>45</sup> Varanavičius D. Lobizmas Europos Sąjungoje: priėjimo kanalai // Atgimimas, 2002, rugpjūčio 30 d., Nr. 30 (715)

<sup>46</sup> Bouwen P. Exchanging access goods for access: A comparative study of business lobbying in the European Union institutions // European Journal of Political Research, 43, 2004, 340

aktualiausia *europinio lygmens informacija*, kaip padedanti įvardinti bendrus Europos Sąjungos interesus.

Atsižvelgiant į aukščiau minėtą faktą, EK kur kas mažiau svarbi atskirų valstybių narių *vidinio lygmens informacija*, bent tame etape kol sprendimas yra dar tik formuluojamas. Visgi vėliau, siekiant kompromiso su kitomis institucijomis, pradinis pasiūlymas, atsižvelgiant į konkrečią valstybę narę, gali ir kisti.

*Ekspertinė - specifinė informacija* Europos Komisijai, turinčiai natūraliai ribotus personalo resursus, yra ne mažiau svarbi nei europinio lygmens informacija, kadangi sprendimų priėmimo procese yra būtini dideli kiekiai aktualios, tikslios, techninės informacijos ir tyrimų, kurių pati EK negali atlikinėti.

Europos Parlamentas, kaip institucija pasižyminti tiek tarpvalstybinėmis, tiek viršnacionalinėmis savybėmis, turi kiek skirtingą nuo EK informacijos poreikį. Šiai institucijai europinio lygmens informacija reikalinga vertinant Europos Komisijoje priimtus pasiūlymus, o vidinio lygmens informacija svarbi EP nariams atsižvelgiant į jų elektorato interesus ir siekiant būti perrinktais. Skirtingai nuo EK ekspertinė informacija Europos Parlamentui yra kur kas mažiau aktuali.

Kadangi Europos Tarybai būdingas institucinis tarpvyriausybės šakumas, jai reikalinga tos pačios rūšies informacija kaip ir EP, t.y. pirmiausia vidinį lygmenį apimančių interesų informacija, tačiau atsižvelgiant į tai, kad institucija apima kolektyvinius Europos Sąjungos išpareigojimus ir tikslus jai būtina ir europinio lygmens interesus atspindinti informacija. Specifinė - ekspertinė informacija reikalinga tik tuomet kai siekiama supaprastinti derybų tarp valstybių narių procesą ir koreguojami Europos Komisijos pasiūlymai.

**Politinė parama bei legitimumas.** Interesų grupių parama reikalinga biurokratijos gyvavimo užtikrinimui, tad buvo natūralus lobistų bei IG veiklos suaktyvėjimas Europos Sąjungos integracijos procese, kadangi buvo suvokta įtaka, kurią ES institucijos gali daryti. Vienas iš egzistuojančių požiūrių teigia, kad jei interesų grupės nebūtų atsiradusios savaime, Europos Komisija būtų priversta jas išrasti.<sup>47</sup>

Demokratinio valdymo Europos Sąjungoje užtikrinimas siejamas su legitimumu. Tarpininkavimo modelius analizuojantis Simon Hix teigia, kad Europos Sąjungos institucijų ir interesų grupių sąveikai būdingas pliuralizmo modelis.<sup>48</sup> Šis modelis užtikrina galimybę visoms interesų grupėms dalyvauti ir daryti įtaką sprendimų priėmimo procese. Yra žinomas ir dar vienas modelis – korporatyvinis

---

<sup>47</sup> Mazey S. ir Richardson J. Interest groups and EU policy-making: Organizational logic and venue shopping“ // Kn. Richardson J. [et al.] European Union: Power and Policy-Making. 2 leid. - London, New York:Routledge, 2004, 223

<sup>48</sup> Hix S. Europos Sąjungos politinė sistema - Vilnius: Eugrimas, 2006

(konsoliduotas) interesų atstovavimas, kai valdžios institucija palaiko dalykinį kontaktą su konsoliduotus interesus atstovaujančia organizacija (pvz. su žemės ūkio interesus atstovaujančia COPA/COGECA). ES daugiau pripažįstamas bendradarbiavimas su korporatyvinėmis sąjungomis.

Europos Sąjungos institucijų komunikavimas su visuomeninėmis ir verslo interesų grupėmis užtikrina ES demokratinį legitimumą. Vienų interesų grupių efektyvus veikimas skatina atsirasti ir mėginti dalyvauti ir kitas grupes, kurios įsijungdamos į šį procesą mažina nedalyvavimo riziką. Galimų nedalyvavimo pasekmių mažinimas yra vienas iš pagrindinių interesų grupių tikslų, todėl kartais informacija apie tai kokie procesai vyksta Europos Sąjungos viduje yra tokia pat svarbi kaip ir realus įtakos darymas.<sup>49</sup> Savo ruožtu ES institucijos stengdamosi kiek įmanoma maksimaliau užtikrinti visų interesų atstovavimą atsižvelgia į jų nuomones išreikštas per IG, taip siekdamos užtikrinti savo institucinį vaidmenį ir kuo platesnį dalyvavimą.

## 2.2. Interesų grupių struktūra

Priklausomai nuo organizacijos struktūros: valdymo, narių, jų skaičiaus, aktualių problemų, interesų ir t.t., pasirenkamas kontaktavimo su Europos Sąjungos institucijomis modelis. S. Mazey ir J. Richardson taip klasifikuoja organizacijas, kurios susijusios su lobistine veikla:

1. Nacionalinės organizacijos (asociacijos) (Švedijos pramonės federacija, Didžiosios Britanijos pramonininkų konfederacija ir t.t.);
2. Europinės organizacijos (asociacijos) (BUSINESSEUROPE, COPA/COGECA, „Greenpeace“ judėjimo Europos skyrius ir t.t.);
3. Regioninės valdžios organai;
4. Lobistinės konsultacinės įmonės;
5. Pavieniai juridiniai asmenys (pvz. „Nokia“, „Ford Motors“ kompanijos, Karališkoji chemijos kompanija ir t.t.);
6. „Ad hoc“ konkrečios problemos sprendimui sudarytos lobistinės koalicijos (pvz., europinė kampanija dėl biotechnologijos patentų, europinis programinės įrangos judėjimas ir t.t.);
7. Ekspertų bendruomenių organizacijos (pvz., europinis širdies ligų tinklas, Europos veterinarų asociacija ir t.t.).<sup>50</sup>

<sup>49</sup> Eising R. The access to business interests to European Union institutions: notes towards a theory, University of Oslo. 2005, Nr. 27 <[http://www.arena.uio.no/publications/working-papers2005/papers/wp05\\_29.pdf](http://www.arena.uio.no/publications/working-papers2005/papers/wp05_29.pdf)> [žiūrėta 2009 11 03]

<sup>50</sup> Mazey S. ir Richardson J. Interests // Kn. Cram L. [et al.] Developments in the European Union – Basingstoke: Macmillan, 1999, 108

Pieter Bouwen savo darbe "Exchanging access goods for access: A comparative study of business lobbying in the European Union institutions" (2004 m.) teigia, jog verslo interesai apima nacionalines ir europines organizacijas (asociacijas) bei lobistines konsultacines įmones ir pavienius juridinius asmenis, tad būtent analizuojant šio tipo organizacijų charakteristikas, šiame darbe bus stengiamasi atskleisti Europos Sąjungos institucijų ir interesų grupių sąveika. Kitos darbe paminėtos su lobistine veikla susijusios organizacijos: valstybiniai organai, „Ad hoc“ koalicijos konkrečios problemos sprendimui bei ekspertų ir episteminių bendruomenių organizacijos plačiau analizuojamos nebus.

### 2.2.1. Asociacijos

Asociacija – savo pavadinimą turintis, ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus.<sup>51</sup> Prie asociacijų būtų galima priskirti sąjungas bei konfederacijas. Asociacijos gali jungti subjektus, kurių interesai gali būti labai įvairaus pobūdžio. Organizacijos, turinčios mažesnę narių skaičių, yra mobilesnes ir geba lengviau priimti sprendimus savo viduje, kadangi gali greičiau rasti kompromisinį sprendimų variantą bei operatyviau gauti ekspertinę informaciją ir taip užsitikrinti prieigas prie ES institucijų, tačiau didesnės gali būti reprezentatyvesnės, įtakingesnės, kaip atstovaujanti platesnius interesus, ir disponuojanti didesniais tiek žmogiškaisiais, tiek finansiniais resursais. Be abejo, priklausomai nuo skirtingų situacijų įvairių interesų grupių vienijimasis į didesnes ar mažesnes asociacijas gali turėti tiek plusų, tiek minusų.

Europos Sąjungoje asociacijos skiriamos į dvi pagrindines grupes: europines ir nacionalines asociacijas.

**Europinės asociacijos.** Reiktų pritarti nuomonei, kad nacionalinių įmonių narystė europinėse asociacijose, aktuali pasidaro tuomet, kai pramonės šaka orientuota į tarptautinę rinką, jos veikla yra įtakojama sprendimų priimamų Europos Sąjungos lygmeniu ar yra nedidelis skaičius tarpusavyje konkuruojančių didelių įmonių ir tai leidžia joms slopinti konfliktus ir teikti trūkstamus resursus.<sup>52</sup> Taigi, galima daryti išvada, kad pagrindinės veikėjos, priklausančios tokioms, europinėms asociacijoms, gali būti didelės įtakingos įmonės, gebančios produktyviai reaguoti į sparčiai

---

<sup>51</sup> Lietuvos Respublikos Asociacijų įstatymas 2004 m. sausio 22 d. Nr. IX-1969 -Vilnius  
<[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=226938](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=226938)>

<sup>52</sup> Grant W. Pressure Groups and the European Community: An overview // Kn. Mazey S. ir Richardson J. Lobbying in the European Community - Oxford: Oxford University Press, 1993, 36

besikeičiančią tarptautinę rinkos aplinką ir turinčios visus resursus norint palaikyti sudėtingus ryšius su kitomis šakinėmis įmonėmis.

**Nacionalinės asociacijos.** Nors pats terminas nacionalinės asociacijos byloja apie jų tam tikrą lokalumą, jų veiklos, Europos Sąjungos lygmenyje, negalima būtų traktuoti kaip nereikšmingos, ar nerandančios prieigų kanalų. Nors viena vertus, dėl didelio narių skaičiaus jos susiduria su aukščiau minėtomis kompromisinio sprendimo varianto paieškos problemomis ir galimu specifinių – ekspertinių žinių trūkumu, ar negebėjimu operatyviai reaguoti į rinkos pokyčius, visgi remiantis ir P. Bouwenno “Exchanging access goods for access: A comparative study of business lobbying in the European Union institutions” (2004 m.) darbe atliktu tyrimu, galima būtų teigti, kad Europos Parlamento nariams yra naudinga atsižvelgti ne tik į europinių, bet ir į nacionalinių asociacijų teikiamas pozicijas, kadangi taip jie gauna informaciją apie Europos Sąjungos viduje vykstančius procesus bei užsitikrina savo elektorato palankumą.<sup>53</sup>

**Paskatos jungtis į asociacijas.** Reiktų pritarti autoriams Sonia Mazey ir Jeremy Richardson darbe „The logic of organization: Interest groups“ (1999 m.) išskiriantiems dvi priežastis sąlygojančias įmonių priklausymą vienai ar kitai asociacijai. Pirmoji jų – gynybinė, skatinanti organizaciją dalyvauti asociacijoje siekiant saugumo ir mažinant neigiamas galimo nedalyvavimo pasekmes, kadangi pasyvus rinkos dalyvis automatiškai iniciatyvą užleidžia aktyviems, galbūt priešiškiems interesams, o tai, žinoma, didina galimybę, jog institucijai gavus tik “matomo” dalyvio informaciją, bus priimtas ne visiems palankus sprendimas. Kita priežastis skatinanti jungtis organizacijas į europines asociacijas dėl galimo produktyvesnio rezultatų pasiekimo viršnacionaliniame lygmenyje nei nacionaliniame, galima priskirti prie pozityvių paskatų. Šiuo atveju daugiau laimima peržengiant valstybių narių ribas ir vienijantis. Pavyzdžiu galėtų būti aplinkosauginės problemos, kurių globalumas skatina problemų sprendimų ieškoti platesniu mastu. Be to, nereiktų pamiršti Europos Sąjungos teisės viršenybės nacionalinės teisės atžvilgiu.<sup>54</sup> Šiame aspekte tai gali būti taip pat traktuotina kaip būdas paveikti konkrečios valstybės narės vyriausybę, t.y. mėginti įtakoti europinius reglamentus, nepavykus to padaryti nacionaliniame lygmenyje. Europos Parlamento nario L. Donskio nuomone: „Laimi tie, kurie priklauso įvairioms asociacijoms ar tinklams ir savo interesus reiškia per juos, per užsienio kolegas, šakiniu principu.“<sup>55</sup>

<sup>53</sup> Bouwen P. Exchanging access goods for access: A comparative study of business lobbying in the European Union institutions // European Journal of Political Research, 43, 2004, 352-354

<sup>54</sup> Europos Bendrijų teisės viršenybė ir valstybių narių bei Lietuvos Respublikos teisė  
<[http://www.infolex.lt/Portal/start\\_visuom.asp?act=news&Tema=44&str=4494](http://www.infolex.lt/Portal/start_visuom.asp?act=news&Tema=44&str=4494)> [žiūrėta 2009 10 23]

<sup>55</sup> Autorės interviu su Europos parlamento nariu Leonidu Donskiu, 2009 10 12

**Asociacijų veikimo kanalai.** Įvertinus tiek nacionalinių, tiek europinių asociacijų pobūdį, jų organizavimosi motyvaciją, galima būtų teigti jog ir vienos, ir kitos Europos Sąjungos institucijoms gali būti naudingos teikdamos savo disponuojamą informaciją, t.y. europinės asociacijos teikti europinio lygmens informaciją, o nacionalinės savo ruožtu vidinio lygmens interesus apimančią informaciją. Valdydamos Europos Sąjungos institucijoms naudingą informaciją, asociacijos sau laiduoja galimus poveikio kanalus. Remiantis ankstesniame skyriuje analizuota informacija, galima daryti išvadą, kad Europos Tarybai yra priimtinesnės nacionalinės asociacijos, galinčios ieškoti prieigų per nacionalinius pareigūnus, o Europos Komisijai, kaip akcentuojančiai orientavimąsi į bendrus Europos Sąjungai interesus, europinės asociacijos, kaip reprezentuojančios viršnacionalinį atstovavimą.<sup>56</sup> Vėlgi iš to išplaukia, jog nacionalinės asociacijos turi daugiau galimybių bandyti įtakoti sprendimų įgyvendinimą, o europinės, kaip turinčios Europos Komisijos “prielankumą” veikti tuomet kai politika dar tik formuojama.

**Interesų atstovavimo per asociacijas sunkumai.** Visgi aptarus asociacijų, kaip poveikio darytojų, privalumus, būtina paminėti, jog esama ir trūkumų. Pirmiausia, kaip darbe buvo minėta anksčiau, tai pakankamai skirtingi organizacijos narių interesai, kurių derinimas tampa problema, o tai ypač aktualu europinėms asociacijoms, vienijančioms nacionalines asociacijas. Čia paminėtinas pakankamai sudėtingas vidinių sprendimų priėmimo mechanizmas, o dažnai ir pačių narių menkas domėjimasis.<sup>57</sup> Kompromisinio sprendimo paieškos gali užsitęsti labai ilgai, o galiausiai smulkiųjų įmonių nuomonė gali likti ir neišgirsta, kas vėliau gali sąlygoti pastarųjų abejingumą ir pasyvią narystę asociacijoje. Kadangi asociacijų steigimo tikslas nėra siekis vykdyti kokius nors ekspertinius tyrimus, o atstovauti ir ginti savus interesus, jos dėl savo prigimties negali teikti specifinės - ekspertinės informacijos. Tačiau asociacijos gali nukreipti informacijos srautą į kitą pusę, t.y. reaguodamos į valdžios institucijų veiksmus informuoti apie aktualius pokyčius savo narius. Dar vienas asociacijos organizacinės prigimties trūkumas, atsiliepiantis lobistinės veiklos produktyvumui, gali būti žmoniškųjų resursų stoka, kadangi dažnai konkrečiai vienai veiklos sferai kuruoti būna paskirtas vienas žmogus<sup>58</sup>, kuriam dėl informacijos gausos gali būti sunku susidoroti su visais užsibrėžtais tikslais.

---

<sup>56</sup> Eising R. The access to business interests to European Union institutions: notes towards a theory, University of Oslo. 2005, Nr. 27 <[http://www.arena.uio.no/publications/working-papers2005/papers/wp05\\_29.pdf](http://www.arena.uio.no/publications/working-papers2005/papers/wp05_29.pdf)> [žiūrėta 2009 11 03]

<sup>57</sup> Gerlach C. Does Business Really Run EU Trade Policy? Observations about EU Trade Policy Lobbying // Politics, 26 (3), 2006, 179-181

<sup>58</sup> Gerlach C. Does Business Really Run EU Trade Policy? Observations about EU Trade Policy Lobbying // Politics, 26 (3), 2006, 179-181



### 2.2.2. Pavieniai juridiniai asmenys

Nagrinėjant pavienių juridinių asmenų - įmonių galimybes paveikti Europos Sąjungos institucijų sprendimų priėmimo procesą, pastebima tampa jų disponuojamų resursų svarba.<sup>59</sup> Tiek materialiniai, tiek žmogiškieji išteklių išgalina jas būti aktyviais dalyviais ir europiniame, ir nacionaliniame lygmenyse. Labai svarbus faktorius, jog didelės įmonės būdamos tiesioginėmis rinkos dalyvėmis, gali tiekti Europos Sąjungos institucijoms specifinę ekspertinę informaciją, kuri yra labai reikalinga Komisijai, taigi ir gali mėginti įtakoti priimamus sprendimus sau palankia kryptimi. Tad, galima daryti išvadą, jog priklausomai nuo įmonės dydžio ir disponuojamų resursų galima numanyti ar ji yra potencialiai įtakinga darant tiesioginę įtaką.

**Pavienių juridinių asmenų veikimo kanalai.** Tai ar informacija apskritai reikalinga ir aktuali Europos Sąjungos institucijoms, priklauso nuo įmonės veikimo lauko, pobūdžio ir pasirinktos strategijos. Aplinka kurioje savo veiklą vysto įmonė nulemia jos teikiamos informacijos aktualumą ir „matomumą“. Stambi, valstybėje narėje veikianti, įmonė, kaip IG atstovė, gali būti pajėgi teikti naudingą, vidinį lygį apimančią, informaciją Europos Tarybai ir tokiu būdu bendradarbiauti užtikrinant mainus – informacija už įtaką. Įmonė turinti europinio lygio tikslų gali, disponuodama europinio lygmens informaciją, ją adresuoti tiesiogiai EK ar EP, o neperžengiančios regioninio arealo įmonės veikimas lieka nacionaliniame lygmenyje.<sup>60</sup> Vienaip ar kitaip, pateikiant ekspertinę informaciją, pagal situaciją adresuojant atitinkamoms institucijoms, galima mėginti dalyvauti politikos formavimo procese. Visgi, viena įmonė, nors būdama įtakinga ir didelė, tėra tik viena savo šakos atstovaujama interesų dalyvė, ji atstovauja tik ribotą dalį visų šakos interesų ir informacija nėra visą apimanti.

Kai kurie autoriai nurodo, jog įmonės, siekdamos paveikti Europos politikos procesus, labiau akcentuoja ir dažniau renkasi daugiapakopę lobizmo strategiją, t.y. veikia per asociacijas.<sup>61</sup>

**Pavienių juridinių asmenų atstovavimo sunkumai.** Įmonei veikiant pavieniui išvengiama sunkumų ieškant kompromiso dėl sprendimo priėmimo, bet atsiranda kita problema – reprezentatyvumo. Šios įmonės nors ir gali tam tikrais atvejais pateikti greičiau ir tikslesnę informaciją ES institucijoms, kuo pastarosios, o ypač Europos Komisija, yra suinteresuotos, tačiau pavieniui veikiančios įmonės nepateikia apibendrintos nei viso sektoriaus, nei valstybės narės, nei europinio

<sup>59</sup> Bouwen P. Exchanging access goods for access: A comparative study of business lobbying in the European Union institutions // European Journal of Political Research, 43, 2004, 343

<sup>60</sup> Bouwen P. Exchanging access goods for access: A comparative study of business lobbying in the European Union institutions // European Journal of Political Research, 43, 2004, 343

<sup>61</sup> Coen D. The European Business Lobby // Business Strategy Review, 8 (4), 1997, 20-21

lygmens informacijos atspindinčios platesnius interesus. Visgi esant tokiai situacijai, jei įmonė reikšminga ir yra tiesioginė europinės rinkos dalyvė bei yra apčiuopiamas jos ekonominis svoris bei įtaka vidinei Europos Sąjungos rinkai<sup>62</sup>, gali būti, kad jos lobuojami interesai bus išgirsti Europos Komisijos ir atsispindės jos pasiūlyme. Lietuvoje tokių stambių veikėjų nėra.

**Lobistinės firmos – samdomi lobistai profesionalai.** Bent trumpai reiktų aptarti ir dar vieną interesų grupių atstovavimo ir kontaktavimo su ES institucijomis būdą – profesionalių lobistų samdą. Šią veiklos sritį išmanančiu specialistu galima vadinti tą, kuris puikiai išmano Europos Sąjungos institucijų veiklos specifiką ir savo konsultuojamiems klientams nurodo geriausius įtakos darymo būdus siekiant savų tikslų.<sup>63</sup> Visgi, kaip teigia J. Greenwood'as, samdomų lobistų vaidmuo priimant Europos Sąjungos sprendimus yra pervertinamas, kadangi tik įmonių ar organizacijų atstovai gali pateikti specifinę, ekspertinę informaciją, kai tuo tarpu samdomų lobistų ekspertinės žinios būna ribotos. Taip pat paminėtina, kad ES institucijos pirmenybę teikia tiesioginiam bendravimui su IG atstovais. Nepaisant išvardintų trūkumų, yra ir neabejotinų privalumų. Samdomo lobisto pranašumai pasireiškia, kai būna reikalinga teisinė konsultacija ar teisinės ekspertizės, bet kadangi tokios konsultantų paslaugos reikalauja nemažų išlaidų, naudingiausios jos būna tada, kai atsiranda būtinybė įveikti iškilus pavojus.<sup>64</sup> Iš to išplaukia, kad siekiant prisidėti prie ES politikos formavimo naudojimas lobistinių firmų paslaugomis ne visada yra optimalus sprendimas.

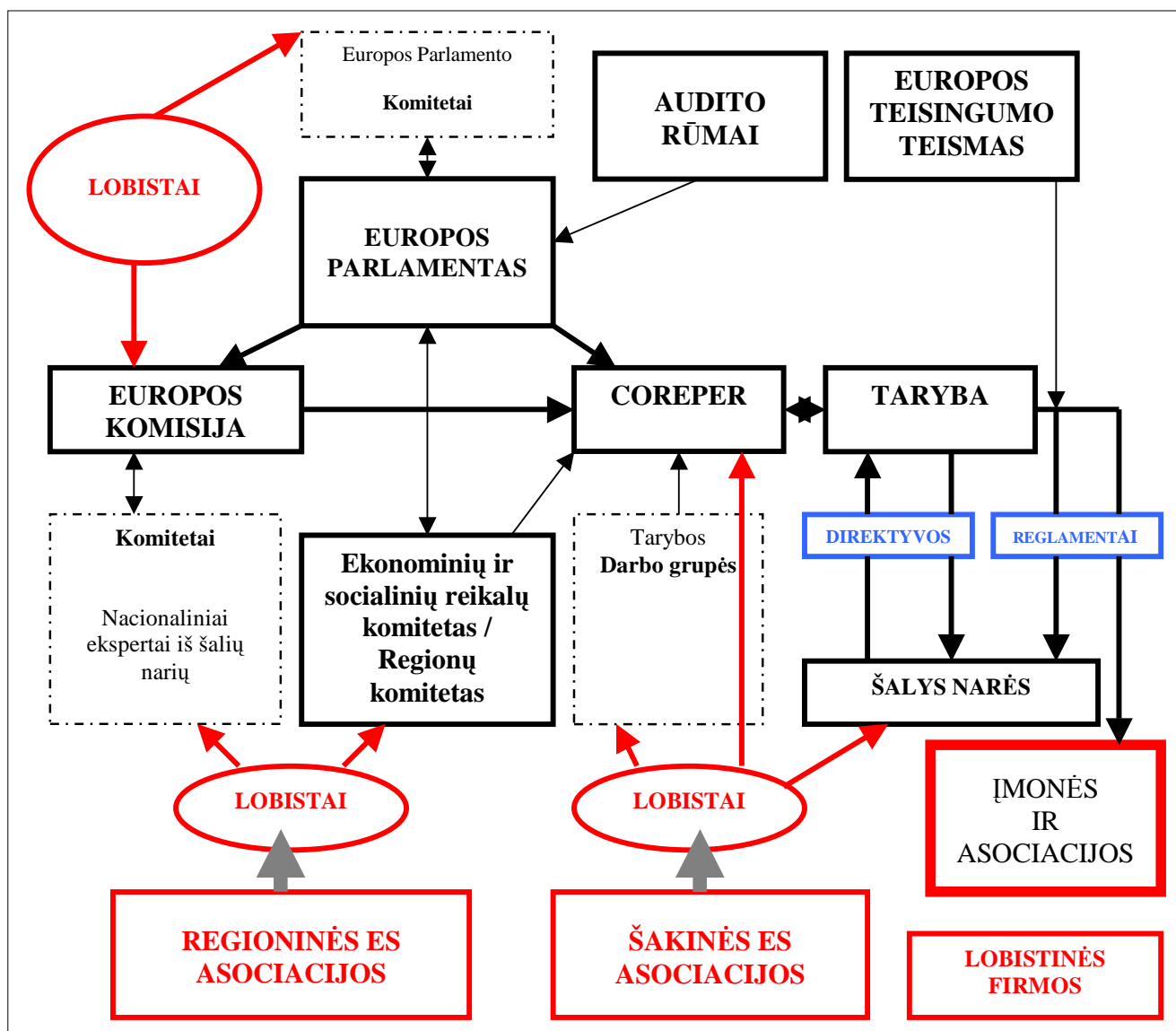
Išanalizavus medžiagą apie ES institucijas ir galimus interesų grupių veikimo kanalus, galima būtų tirtą informaciją apibendrinti tokioje schemoje:

---

<sup>62</sup> Bouwen P. Exchanging access goods for access: A comparative study of business lobbying in the European Union institutions // European Journal of Political Research, 43, 2004, 343

<sup>63</sup> Greenwood J. Representing Interest in the European Union - Basigstoke: Macmillan Press, 1997, 6

<sup>64</sup> Coen D. The European Business Lobby // Business Strategy Review, 8 (4), 1997, 23



**Šaltinis:** adaptuota pagal Jurgita Meškauskaitė, *Verslo žinios*, 45 Nr. 6 p. 2004.03.08, str. „Briuselį reikia imti informacija iš Vilniaus“

1 pav. Lobistinė veikla ES sprendimų priėmimo grandinėje

Akivaizdu, kad Europos Sąjungos struktūrą ir procesų priėmimą galima pavadinti sudėtingu daugiapakopiu mechanizmu. Ši susiformavusi sprendimų priėmimo sąranga nulemia tai, kad siekiant atstovauti savo interesus organizacijos įvairiais būdais ir kanalais ieško priėjimo prie ES sprendimų priėmėjų. Europinei politikai darantis vis sudėtingesnei ir painesnei, norint būti išgirstoms, interesų grupėms būtų pavojinga apsiriboti tik vienu kanalu, tad norėdamos pasiekti savo tikslų jos turi būti lanksčios ir dinamiškos. Visi aptarti organizacijų modeliai: tiek savarankiškai veikiančios įmonės, tiek nacionalinės ar europinės asociacijos, tiek lobistinės firmos pasirenka jų tikslus ir turimus resursus

atitinkančias interesų atstovavimo strategijas. Tačiau norint sėkmingai vykdyti savo veiklą, būti girdimomis ir gebančiomis įtakoti sau parankių sprendimų priėmimą, joms visoms turi būti būdinga – puikus Europos Sąjungos institucijų struktūros ir jų tarpusavio sąveikos supratimas, kontaktai, bei tiek žmogiškieji, tiek finansiniai resursai.

### 3. LIETUVOS INTERESŲ GRUPIŲ VEIKLOS EUROPOS SAJUNGOJE ANALIZĖ

Analizuojant Lietuvos eurolobistinius interesus ir jų atstovavimą bei siekiant nustatyti šios veiklos efektyvumą, buvo atliktas kelių dalių tyrimas. Pirmiausia, kadangi Lietuvoje jau ne pirmi metai yra priimtas Lobistinės veiklos įstatymas pagal kurį lobistinę veiklą vykdantys asmenys turi registruotis, buvo atliktas Lietuvoje registruotų lobistų veiklos ir jų atstovaujama interesų tyrimas. Tai buvo daroma analizuojant registruotų lobistų Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai kasmet pateikiamas lobistinės veiklos ataskaitas. Taip pat analizuojant registruotų lobistų pateiktus atsakymus, kurie buvo gauti interviu metu.

Antrajame darbo skyriuje buvo išskirta nacionalinių ir europinių asociacijų, pavienių įmonių bei lobistinių firmų veikla, tačiau kaip ir buvo konstatuota, tik labai didelės Europos ar pasaulio mastu įmonės, turi pakankamai resursų veikti ir įtakoti ES institucijų sprendimus, todėl mažesniosios jungiasi į asociacijas. Taigi, buvo identifikuotos ir tolimesniam tyrimui pasirinktos didžiausios Lietuvoje veikiančios, interesų grupes atstovaujančios nacionalinės organizacijos. Pažymėtina, kad Lietuvos interesų atstovavimas šiame darbe, be minėtų registruotų lobistų veiklos apžvalgos, tapatinamas su didžiausių konfederacijų bei asociacijų veikla.

Interesų grupių veiklos Europos Sąjungos analizė buvo atlikta ne tik analizuojant interviu metu gautą medžiagą, bet ir tiriant internetiniuose Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos, Lietuvos pramoninkų konfederacijos, Lietuvos verslo konfederacijos ICC Lietuva, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos Respublikos Žemės ūkio rūmų, Lietuvos ūkininkų asociacijos bei taip pat europinių interesų grupių tinklalapiuose esančią informaciją, įvairias ataskaitas bei kitą medžiagą.

#### 3.1. Lobizmo reguliavimas Lietuvoje

Lobistinės veiklos reglamentavimas traktuojamas kaip vienas iš svarbiausių antikorupcinių įstatymų. Jam sėkmingai veikiant būtų galima matyti, kas, kada ir kokiais būdais bandė daryti įtaką politinius sprendimus priimantiems pareigūnams.

Apie piliečių, o tuo pačiu ir jų grupių galimybes ir teisę reikalauti iš valdžios institucijų priimti tam tikroms grupėms palankius įstatymus kalbama ir Lietuvos Respublikos (LR) Konstitucijoje. 25 straipsnyje minima žmogus teisė į savo įsitikinimus ir galimybė juos laisvai reikšti, laisvė ieškoti, gauti

ir skleisti informaciją bei idėjas.<sup>65</sup> 33 straipsnyje laiduojama piliečių teisė dalyvauti valdant savo šalį tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus, bei teisė kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus. „Piliečiams laiduojama peticijos teisė, kurios įgyvendinimo tvarką nustato įstatymas.“<sup>66</sup> 35 straipsniu užtikrinama piliečių teisė laisvai vienytis į politines partijas, bendrijas ar asociacijas, jei šių tikslai ir veikla nėra priešingi įstatymams ir Konstitucijai, o 36 straipsnyje kalbama apie piliečių teisę rinktis be ginklo į taikius susirinkimus.<sup>67</sup>

2000 m. birželio 27 d. Lietuvos Seimas priėmė Lobistinės veiklos įstatymą, kuris įsigaliojo 2001 m. sausio 1 d. Įstatyme nurodyta, kad jis “nustato lobistinę veiklą, jos kontrolę ir atsakomybę už šio įstatymo pažeidimus”, taip pat jame apibrėžiamos pagrindinės su lobizmu susijusios sąvokos: lobistinė veikla, lobistas, kas gali būti lobistinės veiklos užsakovu ir t.t. 2003 m. kovo 20 d. priimta nauja įstatymo redakcija. Remiantis šiuo įstatymu *lobistinė veikla* – fizinio ar juridinio asmens atlygintini ar neatlygintini veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką, kad lobistinės veiklos užsakovo interesais būtų keičiami, papildomi ar pripažįstami netekusiais galios teisės aktai, primami ar nepriimami nauji teisės aktai.<sup>68</sup> *Lobistas* apibrėžiamas kaip fizinis ar juridinis asmuo, Lobistinės veiklos įstatymo nustatyta tvarka įrašytas į lobistų sąrašą.<sup>69</sup> Taigi, lobistinė veikla iš esmės reiškia bet kokius asmens veiksmus, išskyrus Lobistinės veiklos įstatyme numatytas išimtis, kuriais siekiama daryti įtaką teisės aktų leidybai.

Pagal Lobistinės veiklos įstatymą be registruotų lobistų yra asociacijos, kurios pagal minėtą įstatymą turi teisę verstis lobizmu be registracijos Vyriausiojoje tarnybinės etikos komisijoje. Savo lobistinės veiklos ataskaitas asociacijos gali teikti savanoriškais pagrindais, bet jos neprivalo to daryti.<sup>70</sup>

Visgi ir 2003 m. atnaujintas LR Lobistinės veiklos įstatymas susilaukė nemažos kritikos ir dažnai galima išgirsti, kad jis realiai nėra veikiantis, ar mažu mažiausiai, veikiantis ne taip kaip buvo tikėtasi. Kaip jau minėta, LR Lobistinės veiklos įstatyme lobistinė veikla apibrėžiama kaip fizinio ar juridinio asmens atlygintini ar neatlygintini veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką, kad būtų papildomi, keičiami ar pripažįstami netekusiais galios teisės aktai bei priimami ar nepriimami nauji teisės aktai.“ Tačiau remiantis šiuo apibrėžimu galima daryti išvada, kad ir nuomonės apie vienu ar kitu teisės aktų

<sup>65</sup> Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais iki 2006 m. birželio 1 d.) – Vilnius: Valstybės žinios, 2007

<sup>66</sup> Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais iki 2006 m. birželio 1 d.) – Vilnius: Valstybės žinios, 2007

<sup>67</sup> Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais iki 2006 m. birželio 1 d.) – Vilnius: Valstybės žinios, 2007

<sup>68</sup> Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymas 2000 m. birželio 27 d. Nr. VIII-1749 - Vilnius; Nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. gegužės 1 d. <<http://www.vtek.lt/files/Lobistines%20veiklos%20istatymas.doc>>

<sup>69</sup> Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymas 2000 m. birželio 27 d. Nr. VIII-1749 - Vilnius; Nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. gegužės 1 d. <<http://www.vtek.lt/files/Lobistines%20veiklos%20istatymas.doc>>

<sup>70</sup> Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymas 2000 m. birželio 27 d. Nr. VIII-1749 - Vilnius; Nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. gegužės 1 d. <<http://www.vtek.lt/files/Lobistines%20veiklos%20istatymas.doc>>

leidybos procesų išreiškimas gali būtų traktuojamas kaip lobistinė veikla, o tai darantis subjektas, remiantis šiuo įstatymu, yra priverstas registruotis lobistu. Savo ruožtu LR Konstitucijos 33 straipsnyje yra įtvirtinta piliečių teisė dalyvauti valdant savo šalį tiesiogiai ir per demokratiškai išrinktus atstovus ir piliečiams garantuojama teisė kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskusti jų sprendimus.<sup>71</sup> Tokios Lobistinės veiklos įstatymo nuostatos suvaržo visuomenėje aktyviai veikiančių nevyriausybinių organizacijų teises, trukdydamos išsakyti nuomonę apie valdžios sprendimus.

Kaip 2002 m. teigė tuometinis VTEK patarėjas Eugenijus Šuliokas, kuriant lobistinės veiklos įstatymą pasinaudota JAV ir kitų valstybių modeliais ir praktika, ne visada atitinkančiais nacionalinę specifiką. "Nors savotiško lobizmo buvo ir seniau, šiam įstatymui Lietuva dar nebuvo pribrendusi."<sup>72</sup>

### **3.2. Lietuvoje registruotų lobistų atstovaujamų interesų ir veiklos analizė**

Kadangi Lietuva yra teisinė valstybė, kurioje visos viešojo sektoriaus sritys reglamentuojamos įstatymais bei yra priimtas lobizmą reguliuojantis įstatymas, nagrinėjant Lietuvos eurolobistinių interesų temą, būtina išanalizuoti ir registruotų lobistų veiklą, kadangi Lietuvoje veikiančios IG turi galimybę ginant savo interesus naudotis ir registruotų lobistų paslaugomis.

Analizuojant Lietuvos eurolobistinių interesų atstovavimą, svarbu išanalizuoti Lietuvoje registruotų lobistų skaičių, jo pokyčius, kitimo tendencingumą, bei sritis kuriose buvo vykdyta veikla, taip siekiant atskleisti, kaip pasiskirsto registruotų lobistų dėmesys, atstovaujant interesų grupes, nacionalinio ir Europos Sąjungos lygmens atžvilgiu.

Pagal Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymo 13 str. 2 d. Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (VTEK) turi teisę tikrinti lobistų veiklą ir tikrinti lobistinės veiklos ataskaitas. Komisija kasmet iki gegužės 15 dienos pateikia Lietuvos Respublikos Seimui lobistinės veiklos kontrolės metinę ataskaitą. Informacija apie lobistinę veiklą yra vieša ir gali būti skelbiama Vyriausios tarnybinės etikos komisijos interneto puslapyje.<sup>73</sup>

2000 m. birželio 27 d. Lietuvos Seimui priėmus specialų, lobistinės veiklos įstatymą nuo 2001 m. yra kaupiama informacija apie registruotų lobistų vykdytą veiklą. Remiantis Vyriausios tarnybinės

---

<sup>71</sup> Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais iki 2006 m. birželio 1 d.) – Vilnius: Valstybės žinios, 2007

<sup>72</sup> Lobizmas Lietuvoje dar menkai žinomas // Euroverslo naujienos, 2002, Nr. 16, <<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3d46893682853>> [žiūrėta 2009 08 26]

<sup>73</sup> Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymas 2000 m. birželio 27 d. Nr. VIII-1749 - Vilnius; Nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. gegužės 1 d. <<http://www.vtek.lt/files/Lobistines%20veiklos%20istatymas.doc>>

etikos komisijos pateikiamomis registruotų lobistų veiklos ataskaitomis, galima pastebėti tam tikras tendencijas.<sup>74</sup> Kurios pateikiamos lentelėje:

**1 lentelė** Registruotų Lietuvos lobistų kaita

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Registruotų lobistų skaičius	<b>3</b>	<b>7</b>	<b>7</b>	<b>11</b>	<b>11</b>	<b>14</b>	<b>17</b>	<b>20</b>	<b>23</b>

Kaip matyti iš lentelės pirmaisiais metais po įstatymo priėmimo (2001 m.) registruotų lobistų Lietuvoje buvo viso labo trys: Romas Stumbrys, Bronius Antanas Rasimavičius ir Algirdas Juškys, kitais (2002 m.) metais jų skaičius daugiau nei padvigubėjo iki 7, dar vėlesniais metais (2003 m.) skaičius išliko nepakitęs. Nors ir nespārčiai lobistų gausėja, visgi galima pastebėti, kad kasmet registruotų lobistų Lietuvoje daugėja. 2009 m. Vyriausios tarnybinės etikos komisijos sąrašė yra fiksuojamos 23 pozicijos, kurių tarpe tiek fiziniai, tik juridiniai asmenys. Atkreiptinas dėmesys, kad kelėtos jų lobistinė veikla sustabdyta: Antrinių žaliavų ir atliekų surinkėjų, perdirbėjų asociacija ir Kęstutis Žiemys. Taigi, nepaisant abejonių Lobistinės veiklos įstatymo veiksnumu, registruotų lobistų Lietuvoje, nors ir labai lėtai, bet skaičius kasmet didėja. Visgi, turint omenyje, kad Briuselio koridoriuose veikia apie 13 000 registruotų lobistų<sup>75</sup>, o Lietuvoje 2009 m. sąrašė jų yra viso labo 23, nepamirštant ir to, kad dalis jų nė nevykdo lobistinės veiklos, ir akcentuojant tai, kad minėtame Europos Parlamento vedamame registre dar 2006 m. nebuvo nė vieno mūsų šalies atstovo ar bent jau Lietuvos interesus ginančio užsienio specialisto, šis Lietuvos registruotų lobistų skaičius grėsmingai byloja apie tai, kad šiandien mūsų šalies IG eurolobizmo teikiamų galimybių. Tačiau reikia paminėti ir tai, kad vis dėlto, lobizmas ES suprantamas plačiau, t.y. ten lobistas – bet kuri fizinis ar juridinis asmuo, kuris bando įtakoti valdžios veiklą. Todėl kuri nors Lietuvos interesų grupes atstovaujanti konfederacija Briuselyje būtų traktuojama kaip lobistinė organizacija, o Lietuvoje bent jau kol kas ne.

Vertėtų pasigilinti kaip pasiskirstė registruotų lobistų dėmesys 2001 – 2008 m., atstovaujant interesų grupes, nacionalinio ir Europos Sąjungos lygmens atžvilgiu.

2001 m. iš 3 registruotų lobistų vienas (Algirdas Juškys) lobistinės veiklos nurodo iš viso nevykdeš, Romas Stumbrys veikė atstovaudamas interesus ekologijos srityje, konkretesnės informacijos veiklos ataskaitoje nenurodydamas, o Bronius Rasimavičius vykdė veiklą susijusią su LR

<sup>74</sup> Lietuvos lobistų deklaracijos <<http://www.vtek.lt/?pageid=6274&act=6269>> [žiūrėta 2009 11 23]

<sup>75</sup> Varanavičius D. Interesų įtaka ES politikai II: lietuviškojo lobizmo perspektyvos // Geopolitika.lt, 2006, rugpjūčio 2 d <<http://www.geopolitika.lt/?artc=369>> [žiūrėta 2009 10 26]



Statybos įstatymo ir statybos verslo įmonių kvalifikavimo komisijos veiklos ir kompetencijos analize, bei 2000.06.29 Europos paslaugų ir Tarybos direktyvos Nr. 2000/35 IEC pritaikymu LR įstatymuose. Taigi, kaip matyti iš 2001 m. ataskaitos, pirmieji Lietuvos registruoti lobistai aptariamais metais apsiribojo veikimu nacionaliniame lygmenyje, t.y. jų veikla nebuvo nukreipta ir į ES institucijas. Tai suprantama ir paaiškinama ne tik tuo, kad tai buvo pirmieji metai priėmus Lobistinės veiklos įstatymą, bet ir todėl, kad tuo metu Lietuva dar tik ruošėsi narystei Europos Sąjungoje. Visgi, B. Rasimavičiaus veikloje jau matomas ir interesų, susijusių su direktyvomis, atstovavimas. Paminėtina, kad 2001 m. 4 Lietuvos lobistai sukūrė nedidelę, bet skambią nacionalinę lobistų asociaciją.<sup>76</sup> Tad tik priimtas įstatymas nors ir nedidelio, bet susilaukė dėmesio. Kaip teigia vienas pirmųjų registruotų lobistų B. Rasimavičius „Lietuvoje tik priėmus Lobizmo įstatymą buvo savotiškas jo legalizavimo laikotarpis, pakilimas, padidėjęs domėjimasis lobizmo tema.“<sup>77</sup>

Analizuojant 2002 metų duomenis galima pastebėti, kad prie pirmaisiais metais registruotų lobistų prisidėjo dar 4, jų tarpe ir 2 juridiniai asmenys: UAB „ERNST & YOUNG BALTIC“ ir UAB „Verslo raktas“. Visgi, net du iš septynių nors ir registruoti, deklaravo lobistinės veiklos nevykdę. Peržvelgus likusiųjų lobistų, teisės akto ar teisės akto projekto atžvilgiu vykdytos veiklų sritis, matyti, kad jos buvo nacionalinio lygmens pobūdžio pvz.: Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymas (Romas Stumbrys), LR Pridėtinės vertės mokesčio įstatymas (UAB „ERNST & YOUNG BALTIC“), Savivaldybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos konkurso organizavimo taisyklės (Mindaugas Pliauga). Kaip ir pirmaisiais nagrinėtais metais išsiskyrė tik B. Rasimavičius, tarp kitų įstatymų, kurių atžvilgiu vykdė lobistinę veiklą, nuroydamas ir ES direktyvą. Deja, pastaroji plačiau nedetalizuota. Kaip 2002 m. sakė tuometinis VTEK patarėjas Eugenijus Šuliokas: „jų (registruotų lobistų)<sup>78</sup> veikla palyginti menka, ypatingų laimėjimų nėra.“<sup>79</sup> Kaip tais pačiais metais teigė UAB „Verslo raktas“ direktorius Gintaras Valiukonis: "Tai, kad mes esame lobistai, neduoda jokių plusų. Registracijos lobistų sąrašė 10 000 litų metinis mokestis atsipirko kaip nemokama reklama - tapome vieni pirmųjų oficialių lobistų Lietuvoje".<sup>80</sup>

2003 metais registruotų lobistų skaičius vėl nežymiai, bet ūgtelėjo iki 7, tačiau daugiau nei puse, t.y. 4 deklaravo lobistinės veiklos nevykdę. Tarp teisės aktų, kurių atžvilgiu buvo vykdoma lobistinė

<sup>76</sup> Lobizmas Lietuvoje dar menkai žinomas // Euroverslo naujienos, 2002, Nr. 16, <<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3d46893682853>> [žiūrėta 2009 08 26]

<sup>77</sup> Autorės interviu su registruotu lobistu B. Rasimavičiumi, 2009 11 09

<sup>78</sup> Autorės pastaba

<sup>79</sup> Lobizmas Lietuvoje dar menkai žinomas // Euroverslo naujienos, 2002, Nr. 16, <<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3d46893682853>> [žiūrėta 2009 08 26]

<sup>80</sup> Lobizmas Lietuvoje dar menkai žinomas // Euroverslo naujienos, 2002, Nr. 16, <<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3d46893682853>> [žiūrėta 2009 08 26]

veikla vardinami tokie kaip: Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas (Romas Stumbrys), LR nutarimas „Dėl geležinkelio valdymo paskyrimo ir įgaliojimų Susisiekimo ministerijai“ (UAB „ERNST & YOUNG BALTIC“) ar Viešųjų pirkimų įstatymas (B.A.Rasimavičius). Nei Europos Sąjungos institucijos, nei jos priimami sprendimai ar teisės aktai 2003 m. Lietuvos registruotų lobistų ataskaitose neminimi.

2004 metai svarbus nagrinėjamai temai, kadangi tais metais Lietuva tapo Europos Sąjungos nare, tačiau šis faktas ženklesnės įtakos spartesniam registruotų lobistų skaičiaus didėjimui Lietuvoje, ar pačių registruotų lobistų atstovaujamų interesų nukreipimui į Briuselį, nepadarė. Aptariamais metais jų skaičius padidėjo viso labo iki 11, tačiau kaip ir ankstesniais metais buvo ir deklaravusių nevykdytą lobistinę veiklą, 2004 m. jų buvo 5. Kaip ir pirmaisiais metais po Lobistinės veiklos įstatymo paskelbimo, visi VTEK lobistų ataskaitoje minimi teisės aktais ar teisės aktų projektai yra neišeinantys iš nacionalinio lygmens, tokie kaip: LR Atliekų tvarkymo įstatymas (Antrinių žaliavų ir atliekų surinkėjų, perdirbėjų asociacija) ar LR Valstybės skolos įstatymas (Romas Stumbrys). Išskirtina tik B. Rasimavičiaus vykdyta ir deklaruota veikla - tyrimas dėl Europos Sąjungos ypatumų, lyginant juos su Lietuvos Respublikos teisės aktais didmeninės prekybos ir darbuotojų socialinės apsaugos, darbo santykių gerinimo bei jų maitinimo srityse. Visgi, ši veikla tik informacijos rinkimas, o ne realus valstybinių institucijų, juolab ES, įtakojimas. Paminėtina, kad aptariamais metais į registruotų lobistų sąrašą buvo įtrauktas Andrius Romanovskis, kuris 2006 m. buvo deleguotas verslo grupių atstovų ir tapo pirmuoju oficialiu Lietuvos lobistu Europos Sąjungoje. Tad galima daryti išvada, kad nors neypatingai sparčiai, ar nelabai matomai ir garsiai, bet procesai ar tiksliau paruošiamieji darbai, siekiant atstovauti Lietuvos IG interesus, registruotų lobistų tarpe vyko.

Pirmaisiais metais po įstojimo į Europos Sąjungą (2005 m.) lobistų skaičius išliko nepakitęs. Interesai, kurie buvo atstovaujami ir toliau nukreipti bei susiję su vietiniais, t.y. Lietuvos teisės aktas ar teisės aktų projektais, pvz.: LR Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (Romas Stumbrys), LR Darbuotojų maitinimo įstatymas ir su juo susiję poįstatyminiai teisės aktai (Bronius Antanas Rasimavičius), LR Tabako kontrolės įstatymas, LR Darbo kodeksas (Andrius Romanovskis). Atskirai paminėtini tik B. Rasimavičiaus tęstas tyrimas dėl ES ypatumų, lyginant juos su Lietuvos Respublikos teisės aktais didmeninės prekybos ir darbuotojų socialinės apsaugos, darbo santykių gerinimo bei jų maitinimo srityse, bei Algirdo Juškio VŠĮ „Jaunimo krantas“ deklaruotas atstovavimas valstybės institucijose, verslo struktūrose, visuomeninėse, akademinėse bei tarptautinėse organizacijose Lietuvoje ir Europos Sąjungoje. Kaip matyti, ir pastarieji lobistai nevykdė veiklos nukreiptos konkrečių teisės aktų ar teisės aktų projektų atžvilgiu, o darė tiriamąjį darbą, bei atstovavo nevyriausybinių organizacijos interesus Europos Sąjungos maatu ir apskritai.

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos skelbiamoje lobistinės veiklos ataskaitoje už 2006 metus, iš 14 registruotų lobistų (tiek fizinių, tiek juridinių asmenų), daugiau kaip pusė, t.y. 8 deklaravę, jog lobistinės veiklos aptariamais metais nevykdė. Peržvelgus likusiųjų vykdytos lobistinės veiklos dėl teisės aktų ar teisės aktų projektų sritis ir ją liečiančios informacijos lygmenį galima teigti, jog absoliuti jų dauguma susijusi su mėginimu įtakoti Lietuvos Respublikos įstatymus, t.y. jų veikla vykdyta nacionaliniu lygmeniu, ir tik du jau minėti registruotų lobistas B. Rasimavičius bei Algirdas Juškys tęsė veiklą bent kiek susijusią su ES: teisės aktų palyginimas bei VŠĮ atstovavimas tarptautiniuose santykiuose.

2007 ir 2008 metais išliko tos pačios tendencijos, registruotų lobistų skaičius padidėjo iki 17 (2007 m.) ir 20 (2008 m.). Nevykdžiusių lobistinės veiklos atitinkamai 6 (2007 m.) ir 14 (2008 m.) Vykdžiusių veiklą lobistų dėmesys, kaip ir ankstesniais metais, nukreiptas į Lietuvos Respublikos įstatymus ar Vyriausybės nutarimus, pvz.: LR Švietimo įstatymas (Romas Stumbrys), LR Gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugos įstatymas (Mindaugas Pliauga), Administratoriaus profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklės (Gintautas Zaleckas). B. Rasimavičius, kelėta metų deklaravęs vykdytą tyrimą dėl ES ypatumų, lyginant juos su Lietuvos Respublikos teisės aktais didmeninės prekybos ir darbuotojų socialinės apsaugos, darbo santykių gerinimo bei jų maitinimo srityse, 2008 m. Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai pateikė informaciją, kad lobistinės veiklos nebevykdo.

Prieš tai buvusiame skyrelyje (žr. 3.1. poskyri) autorė minėjo, kad pagal Lobistinės veiklos įstatymą asociacijos turi teisę verstis lobizmu be registracijos Vyriausiojoje tarnybinės etikos komisijoje ir gali teikti ataskaitas savanoriškais pagrindais, tačiau, kaip iš VTEK pateiktose ataskaitose 2001 - 2008 m. savo lobistinę veiklą deklaravo vos viena asociacija - Antrinių žaliavų ir atliekų surinkėjų, perdirbėjų asociacija, kurios lobistinė veikla 2006 m. sustabdyta. Nors kaip teigia ir registruotas lobistas Jonas Gavelis būtent „tikrąjį lobizmą Lietuvoje šiandien normaliai gali daryti tik asociacijos“.<sup>81</sup>

Kaip teigia vienas iš registruotų lobistų Tomas Bukelis, Lietuvos interesų grupėms naudinga atstovauti savo interesus Briuselyje - Lietuvoje politikai labai jautriai reaguoja į tai, ką nustato Briuselis, tačiau priduria: „Tik ginti interesus ten - brangu. Mažai tokių interesų, kurie gali sau leisti panašias išlaidas, esant santykinai nedidelei Lietuvos rinkai.“<sup>82</sup> Būtent finansinių resursų trūkumas ir yra ta kliūtis, kuri trukdo siekti ES priimamų sprendimų įtakojimo, visą kitą galima būtų nusipirkti. Siekiant, kad Lietuvos interesų grupių interesai būtų labiau „girdimi“, pasak T. Bukelio, reikia

<sup>81</sup> Autorės interviu su registruotu lobistu Jonu Gaveliu, 2009 10 22

<sup>82</sup> Autorės interviu su registruotu lobistu Tomu Bukeliu, 2009 11 12

konsoliduoti interesus su kitais. Pagrindinis ir esminis būdas – analizuoti interesų konsolidavimo galimybes sau palankia kryptimi. Taip pat, pasirenkant kur reiktų nukreipti lobistinę veiklą - į Briuselį ar Vilnių, pirmiausia Lietuvos interesų atstovai turi galvoti apie sprendimų įgyvendinimą. Jeigu interesai Lietuvoje, reiškia Briuselis yra tik priemonė. T. Bukeliui iš dalies pritaria ir Europos Parlamento narys Algirdas Saudargas, jo nuomone Lietuvos IG interesus efektyviau būtų ginti Briuselyje, bet tuo pačiu mano, kad kol kas apskritai Lietuvos interesų grupėms europiniame lygmenyje išsikeltus tikslus įgyvendinti pavyksta menkai. IG siekiant geresnių rezultatų reiktų aktyviau bendrauti su Europos Parlamento atstovais iš Lietuvos, kontaktuoti su Nuolatine Lietuvos atstovybe Briuselyje ar siusti į Briuselį IG atstovaujanį lobistą.<sup>83</sup> A. Saudargo nuomone reiktų ir didesnio valstybės dėmesio bei daugiau informacijos. T. Bukelio nuomone, kažkokių ypatingų veiksmų ateityje imtis, siekiant efektyvesnio Lietuvos interesų atstovavimo Europos Sąjungoje, nereikia - „kai susiformuos paklausa – atsiras pasiūla.“<sup>84</sup>

### 3.3. Lietuvos verslo darbdavių konfederacija

Panaikindama daugybę, nemažai sąnaudų reikalaujančių prekybos ir verslo apribojimų, Europos Sąjungos plėtra vadinama vidutinių ir smulkiųjų įmonių galimybe, kuria naujai priimtos valstybės turėtų pasinaudoti. Vėliau įstojusių šalių narių, tarp jų ir Lietuvos, smulkaus ir vidutinio verslo interesų grupės turėtų būti suinteresuotos ieškoti partnerių ir kurti ryšių tinklus Europos Sąjungoje.

Lietuvos verslo darbdavių konfederacija (LVKD) Lietuvos eurolobistinių interesų temos analizei yra svarbi, kadangi tai didžiausia smulkų ir vidutinį verslą atstovaujanti organizacija Lietuvoje. LVKD šiuo metu jungia daugiau kaip 1800 įvairaus dydžio užsienio kapitalo bei valstybinių įmonių, viešųjų įstaigų bei regioninių ir šakinių verslo asociacijų.<sup>85</sup> Narių tarpe yra ir 4 mažieji Lietuvos bankai.<sup>86</sup> Todėl galima daryti prielaidą, kad analizuojant šios konfederacijos veiklą bei siekius, galima pamatyti bent didžiosios dalies jos reprezentuojamų Lietuvos įmonių interesus tiek nacionaliniame, tiek europiniame lygmenyje.

Kaip pagrindinius savo veiklos tikslus Lietuvos verslo darbdavių konfederacija įvardina būtent siekį sutelkti verslininkus jų interesams išreikšti ir atstovauti, analizuoti verslo padėtį Lietuvoje, siekti palankių sąlygų verslo plėtojimui ir steigimui, o taip pat siekia sukurti verslui palankią aplinką, kuri be

<sup>83</sup> Autorės interviu su Europos Parlamento nariu Algirdu Saudargu, 2009 10 08

<sup>84</sup> Autorės interviu su registruotu lobistu Tomu Bukeliu, 2009 11 12

<sup>85</sup> Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos portalas <[http://www.lvdk.eu/go.php/lit/Apie\\_mus/74/2/7](http://www.lvdk.eu/go.php/lit/Apie_mus/74/2/7)> [žiūrėta 2009 10 26]

<sup>86</sup> Autorės interviu su LVKD generaliniu direktoriumi Danu Arlausku, 2009 11 14

kita ko skatintų ir investicijas į Lietuvos ūkį.<sup>87</sup> Taigi, tai patvirtina prielaidą, kad jei LVDK atstovaujamos Lietuvos įmonės turi interesų Europos Sąjungoje, tai jos veikloje jie turi atsispindėti. Kad Lietuvos verslo darbdavių konfederacija aktuali analizuojant Lietuvos interesų lobizmo tema patvirtina ir tai, jog LVDK veiklą organizuojančios administracijos ekspertai atlieka teisės aktų verslo klausimais ekspertizę, rengia komentarus, dalyvauja juos svarstant įvairiose valdžios ir valdymo institucijose, rengia pasiūlymus ruošiant naujus įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, taigi, tai galima įvardinti kaip lobistinės veiklos vykdymą. Tokios veiklos būtinybė ne tik Lietuvos, bet ir Europos Sąjungos lygmenyje neabejotina, kadangi smulkieji ir vidutiniai Europos Sąjungos verslininkai gali daryti didelę įtaką įstatymų leidybai, jeigu tik sugeba laiku ir pagrįstą informaciją teikti atsakingiems biurokratams bei lobistams.<sup>88</sup> Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo atstovai nenorėdami likti Europos Sąjungos priimamų sprendimų nuošalyje, taip pat neturėtų būti pasyvūs. Paminėtina ir tai, kad Lietuvos, kaip vis dar naujos Europos Sąjungos šalies, verslininkai tinkamai atstovaudami savo interesus, turi daugiau galimybių pasinaudoti Europos Sąjungos programų finansine parama nei senųjų narių. Tai daryti būtina, nes kaip teigia D. Arlauskas, Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos generalinis direktorius, Vakaruose rinkos jau yra pasidalytos ir ten sunku įsitvirtinti, atrasti savo nišą. Vakarų Europos valstybėse smarkiai veikia lobistinės grupės, todėl ten pritapti ir konkuruoti sudėtinga.”<sup>89</sup> Taigi, Lietuvos verslo interesų grupėms norint įsitvirtinti naujai atsivėrusiose rinkose būtina aktyviai atstovauti savuosius interesus.

Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos dalyvavimas remiant verslo bendruomenę integracijos į Europos Sąjungą proceso metu pasireiškė pastangomis kelti verslininkų kvalifikaciją, perduodant informaciją, mokant juos. LVDK dalyvavo PHARE finansuotoje Verslo paramos programoje, kurios tikslas - sustiprinti darbdavių asociacijas ir jų narių interesų atstovavimą Europos Sąjungos teisyno perėmimo srityje. Šiuo metu tęsiama Verslo paramos programa.<sup>90</sup> Tačiau, ši veikla, traktuotina daugiau kaip pasyvi, t.y. informacijos skleidimas Lietuvoje apie Europos Sąjungą ir ten vykstančius procesus, o ne aktyvus Lietuvos „girdimumo“ Europos Sąjungoje didinimas.

Lobizmo ir apskritai lobistinės veiklos reguliavimo aktualumą Lietuvos verslo darbdavių konfederacijai ir jos nusiteikimą aktyviai dalyvauti plėtojant šią tema, liudija ir 2004 m. rugpjūčio 26 d. įvykęs LVDK posėdis, kurio metu buvo svarstytas pareiškimas dėl ruošiamų lobizmo įstatymo pataisų.

<sup>87</sup> Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos portalas <[http://www.lvdk.eu/go.php/lit/Apie\\_mus/74/2/7](http://www.lvdk.eu/go.php/lit/Apie_mus/74/2/7)> [žiūrėta 2009 10 26]

<sup>88</sup> Smulkiųjų balsas skambus // Europos Sąjunga, 2004, gegužės 1 d., Nr. 84, 11p., <<http://archyvas.vz.lt/news.php?strid=1002&id=219896/>> [žiūrėta 2009 08 25]

<sup>89</sup> Necivilizuoto verslo įkaltai // Panorama, 2007, rugpjūčio 17-23 d. Nr. 18 (81), p. 19-24,

<[http://www.urm.lt/popup2.php?ru=bS9tX2FydGlibGUvZmlsZXMvdI9hcnRpY2x1X3ByaW50LnBocA==&tmpl\\_name=m\\_article\\_print\\_view&article\\_id=18554](http://www.urm.lt/popup2.php?ru=bS9tX2FydGlibGUvZmlsZXMvdI9hcnRpY2x1X3ByaW50LnBocA==&tmpl_name=m_article_print_view&article_id=18554)> [žiūrėta 2009 10 25]

<sup>90</sup> Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos portalas <<http://www.lpsk.lt/?lang=lt&mID=12&id=1>> [žiūrėta 2009 10 27]

Šio pareiškimo atsiradimą, pasak D.Arlausko, paskatino tuo metu spaudoje paviešinti įvykiai dėl valstybės institucijose priimamų ekonominių sprendimų neskaidrumo, taip pat įstatymų projektų svarstymo ir priėmimo bei dėl ydingos „lobizmo“ sistemos tik pavienių ekonominių interesų grupių poreikių tenkinimo.<sup>91</sup> Analizuojamai temai aktualu tai, jog nagrinėjama Lietuvos verslo darbdavių konfederacija matydama būtinybę atstovauti savo narių interesus, išvelgia grėsmes ir kliūtis tai daryti.

Tai, kad Lietuvos verslo darbdavių konfederacija turi ketinimų atstovauti savo narių interesus būtent Europos Sąjungos lygmenyje ir mato tokios veiklos svarbą ir būtinybę, liudija ir tas faktas, kad jau 2004 metų gegužę, Lietuvai tik tapus Europos Sąjungos nare, LVDK kartu su Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija, Asociacija „Tarptautiniai prekybos rūmai – Lietuva“ jau buvo parengusios bendradarbiavimo memorandumo projektą „Dėl verslo atstovybės steigimo Briuselyje“. Šiame memorandume dalyvaujančios šalys sutarė įsteigti bendrą Lietuvos pramonės ir verslo asociuotų struktūrų atstovybę Briuselyje.<sup>92</sup> Kaip teigė Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos generalinis direktorius Danas Arlauskas, buvo tikima kad "mūsų žmonės dalyvaus Europos Parlamento, įvairių komitetų veikloje, o mes valdžios atstovams teiksime savo pasiūlymus, kaip ginti ekonomiką, kuriuos Briuselis turės vėliau svarstyti."<sup>93</sup> Tačiau, dar tik svarstant ketinimus pradėti atstovauti Lietuvos verslo grupių interesus Europos Sąjungoje, D. Arlauskas pripažino: "LVDK dar nėra giliai ir tvirtai išnagrinėjusi, kaip tas mechanizmas veiks ir ką mes ten turime daryti, bet mes laikomės tvirtos nuomonės, kad turime maksimaliai išnaudoti valstybės potencialą tam, kad galėtume efektyviai vykdyti lobistinę veiklą Briuselio koridoriuose".<sup>94</sup> Taigi, dar besiruošiant narystei ir tik įstojus jau buvo suvokta būtinybė Lietuvos verslo interesų grupėms išnaudoti visas legalias galimybes ir buvo iš anksto rengiamasi tai daryti.

Tačiau idėjos įgyvendinimas dėl Lietuvos verslo atstovybės steigimo Briuselyje nebuvo toks spartus, dar porą metų po minėto memorandumo paskelbimo oficialiai Lietuvos verslo interesus Europos Sąjungos struktūrose atstovavo vienas fizinis asmuo. Šis faktas rodo, kad visgi verslo atstovybės įkūrimas nebuvo prioritetingas svarbos reikalas, kita vertus tai gali liudyti ir susidūrimą su tam tikrais sunkumais. Vienas jų galėtų būti įvardintas pačių Lietuvos verslo interesų grupių vieningos

<sup>91</sup> Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos 2004 08 26 Prezidiumo posėdžio Protokolas  
<[http://209.85.129.132/search?q=cache:fVP6W\\_GlZdsJ:www.lvdk.eu/get\\_file.php%3Ffile%3DbS9tX2ZpbGVzL3dmaWxlcY9maWxINTQwLmRvYztwcmV6aWRpdW1vIHByb3Rva29sYXNjMjAwNCAwOCAyNi5kb2M7Ow%3D%3D+arlauskas+lobizmas&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt](http://209.85.129.132/search?q=cache:fVP6W_GlZdsJ:www.lvdk.eu/get_file.php%3Ffile%3DbS9tX2ZpbGVzL3dmaWxlcY9maWxINTQwLmRvYztwcmV6aWRpdW1vIHByb3Rva29sYXNjMjAwNCAwOCAyNi5kb2M7Ow%3D%3D+arlauskas+lobizmas&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt)> [žiūrėta 2009 09 26]

<sup>92</sup> Varanavičius D. Interesų įtaka ES politikai II: lietuviškojo lobizmo perspektyvos // Geopolitika.lt, 2006, rugpjūčio 2 d  
<<http://www.geopolitika.lt/?artc=369>> [žiūrėta 2009 10 26]

<sup>93</sup> Lobizmas Briuselyje – įrankis konkurencingumui didinti // Euroverslo naujienos, 2003, gegužė, Nr. 28  
<<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3ece1573903cd>> [žiūrėta 2009 09 28]

<sup>94</sup> Lobizmas Briuselyje – įrankis konkurencingumui didinti // Euroverslo naujienos, 2003, gegužė, Nr. 28  
<<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3ece1573903cd>> [žiūrėta 2009 09 28]

nuomonės nebuvimas šiuo klausimų ir tam tikras susipriešinimas. Tokią situaciją galėjo inspiruoti pačių steigėjų pozicija, kad Briuselyje, nepaisant to, kad dalį lėšų steigimui skirs Vyriausybė, bus rūpinamasi tik konfederacijų narių interesais, o konfederacijoms nepriklausančios įmonės galės iš Briuselio gauti bendrą informaciją apie pramonę, tačiau duomenų apie konkrečią verslo sritį ar lobistinių veiksmų gali tikėtis tik LVDK ir Lietuvos pramoninkų konfederacijos narės bei įmonės, susimokėjusios už paslaugas.<sup>95</sup> Kalbant apie daugeliui Lietuvos verslo šakų svarbu atstovavimą Briuselyje, tokią poziciją, natūralu, negali būti priimtina visoms, verslo interesus atstovaujančioms, grupėms. Šiuo klausimu yra pasisakęs ir Lietuvos aludarių asociacijos prezidentas A. Vidžys. Pasak jo, Europos aludarių asociacijai vien Briuselyje atstovauja 12 žmonių. O vienas ar du verslo atstovybės darbuotojai galėtų suteikti tik informaciją, bet vargu ar sugebėtų ginti lobistinius įmonių interesus.<sup>96</sup> Tačiau ši konfrontacija tarp Lietuvos verslo interesus atstovaujančių grupių, svarbi nagrinėjamai temai dar ir tuo, kad parodo, jog Briuselyje savo interesus atstovauti aktualu yra ir prie memorandumo neprisijungusioms ar nepakviestoms jungtis Lietuvos verslo interesų grupėms.

Tačiau nepaisant nuomonių įvairovės 2006 m. Briuselyje įkurti atstovybę, veikiančią kaip Lietuvos ekonominės plėtros agentūros padalinį, buvo patikėta Lietuvoje registruotam lobistui A. Romanovskiui.<sup>97</sup> Taigi, Lietuvos verslo darbdavių konfederacija (su Lietuvos pramoninkų konfederacijos įpareigojimu) surado ir delegavo pirmąjį oficialų Lietuvos lobistą Europos Sąjungoje. Kaip teigia LVDK generalinis direktorius D. Arlauskas, prie atstovybės veiklos įsteigimo labai prisidėjo LR Užsienio reikalų ministerija, kuri organizavo susitikimus su kitų atstovybių personalu, kas padėjo surinkti reikiamą informaciją.<sup>98</sup> Tačiau Lietuvoje, tuo laiku, žinia apie atstovybės steigimą buvo sutikta nevienareikšmiškai, buvo abejojama tokiu Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos bei Lietuvos pramoninkų konfederacijos interesų atstovavimo veiksmingumu, kadangi beveik visos Europos Sąjungos šalys šiems tikslams skiria kur kas daugiau bent jau žmogiškųjų išteklių.<sup>99</sup> Jau nekalbant apie finansinius resursus. Taigi, problemos kurios buvo išryškintos dar tik planuojant atstovybės veiklą liko taip ir neišspręstos, iš anksto buvo akivaizdu, kad mestos pajėgos Lietuvos verslo interesų atstovavimui Europos Sąjungoje yra gerokai per menkos.

<sup>95</sup> Briuselis ne visiems // Verslo žinios, 2005, gegužės 5 d., Nr. 86, 4 p. <<http://archyvas.vz.lt/news.php?strid=1002&id=188632>> [žiūrėta 2009 08 26]

<sup>96</sup> Briuselis ne visiems // Verslo žinios, 2005, gegužės 5 d., Nr. 86, 4 p. <<http://archyvas.vz.lt/news.php?strid=1002&id=188632>> [žiūrėta 2009 08 26]

<sup>97</sup> Lietuvos verslui reikia naujo atstovo Briuselyje // Verslo žinios, 2007, balandžio 6 d. <<http://vz.lt/Default2.aspx?ArticleID=44d916d9-986c-4671-a7aa-265fbf546fd5>> [žiūrėta 2009 05 26]

<sup>98</sup> Autorės interviu su LVDK generaliniu direktoriumi Danu Arlausku, 2009 11 14

<sup>99</sup> Lietuviško lobizmo žingsnis į Europą <[http://www.ivaizdis.lt/res\\_zinpr\\_det.php?id=633/](http://www.ivaizdis.lt/res_zinpr_det.php?id=633/)> [žiūrėta 2009 07 26]

Visgi minėta verslo atstovybė veiklą vykdė ir Lietuvos verslo darbdavių konfederacijai bei Lietuvos pramonininkų konfederacijai atstovavo tarptautinėse organizacijose. Jai vadovaujant A. Romanovskiui buvo pristatinėjamos Lietuvos verslo pozicijas keliomis temomis: klimato kaita, prekybos apsaugos priemonės, Darbo laiko direktyva, bendra išorinė energetinė politika", taip pat 2006 m. pabaigoje buvo ginami ir Lietuvos nacionalinės vežėjų automobiliais asociacijos "Linava" interesai dėl susidariusių transporto eilių Lietuvos-Latvijos pasienyje.<sup>100</sup> Plačiau Lietuvos verslo atstovybės Briuselyje vykdoma veikla bus analizuojama atskirame šio darbo skyrelyje (žr. 3.6. poskyrį).

Kalbant apie savų interesų atstovavimą Briuselyje reiktų nepamiršti paminėti ir to, kad LVDK generalinis direktorius D. Arlauskas yra Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto narys.<sup>101</sup> Tai yra pripažinimo ir prestižo reikalas, leidžiantis taip pat svariau reprezentuoti atstovaujamus interesus.

Labai svarbu paminėti, kad Lietuvos verslo darbdavių konfederacija yra Europos Sąjungos smulkiųjų ir vidutinių verslininkų nacionalines organizacijas vienijančios asociacijos UEAPME narė. Kaip teigia Hansas Verneris Miuleris (Hans Werner Muller), UEAPME generalinis sekretorius: „UEAPME darbas yra spręsti problemas, kurias ES įstatymų projektai gali sukurti visam Europos SVV.“<sup>102</sup> Priklausymas europinei asociacijai, kaip buvo aptarta pirmojoje darbo dalyje, leidžia disponuoti reikalinga informacija, kuri yra būtina norint laiku sužinoti ir pasinaudoti Europos Sąjungos programų teikiamomis verslo projektų ir plėtros finansavimo galimybėmis. Taigi, Lietuvos verslo darbdavių konfederaciją Lietuvos interesų atstovavimui naudoja ir šį kanalą – priklausymą europinėms asociacijoms. Tačiau kaip teigia D. Arlauskas, per daug optimistiška būtų tikėtis, kad Lietuvos interesų grupės galėtų įtakoti ES priimamus sprendimus, kad ir priklausydamos UEAPME, kadangi net pati UEAPME ne visada yra girdima ir neturi lėšų tiek kiek jų būtų būtina skirti norint geresnių rezultatų.<sup>103</sup>

Kalbant apie Lietuvos interesų atstovavimą Europos Sąjungoje D. Arlauskas pažymėjo, kad viena opiausių problemų yra ne tik finansinių ar žmogiškųjų resursų stoka, bet ir nesusikalbėjimo tarp pačių Lietuvos interesų grupių atstovų dirbančių Briuselyje. Nėra jokio dalinimosi informacija ar darbo vardan bendro Lietuvos intereso.<sup>104</sup>

Lietuvos verslo darbdavių konfederacija, taigi ir jai priklausančios įmonės ir asociacijos, turi Europos Sąjungoje atstovautinų interesų, apie tai liudija išankstinis pasirošimas ir mėginimai įsteigti

<sup>100</sup> Lietuvos verslui reikia naujo atstovo Briuselyje // Verslo žinios, 2007, balandžio 6 d.  
<<http://vz.lt/Default2.aspx?ArticleID=44d916d9-986c-4671-a7aa-265fbf546fd5>> [žiūrėta 2009 05 26]

<sup>101</sup> Autorės interviu su LVDK generaliniu direktoriumi Danu Arlausku, 2009 11 14

<sup>102</sup> Smulkiųjų balsas skambus // Europos Sąjunga, 2004, gegužės 1 d., Nr. 84, 11p.,  
<<http://archyvas.vz.lt/news.php?strid=1002&id=219896/>> [žiūrėta 2009 08 25]

<sup>103</sup> Autorės interviu su LVDK generaliniu direktoriumi Danu Arlausku, 2009 11 14

<sup>104</sup> Autorės interviu su LVDK generaliniu direktoriumi Danu Arlausku, 2009 11 14



Briuselyje savo atstovybę, priklausimas europinei asociacijai UEAPME, siekis tobulinti Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymą, savo interesų atstovo delegavimas į Europos ekonominės ir socialinių reikalų komitetą, tačiau reali veikla apsiriboja daugiau informacijos rinkimu ir platinimu, nei realaus poveikio darymu Europos Sąjungos institucijoms.

### 3.4. Lietuvos pramoninkų konfederacija

Lietuvos pramoninkų konfederacija (LPK) šiuo metu vienija 32 šakines ir 8 regionines asociacijas, jungiančias daugiau negu 2700 įvairaus profilio įmonių, bei asociacijoms nepriklausančių narių, kurie yra įstoję individualiai.<sup>105</sup> LPK narėmis yra dauguma gamybos įmonių, bankai, prekybos įmonės, moksliniai tiriamieji institutai, užsienio firmų atstovybės, mokymo įstaigos. Lietuvos pramoninkų konfederacijos narių veikla apima visas pagrindines Lietuvos pramonės šakas, tad galima teigti, kad ši organizacija reprezentuoja ir minėtų Lietuvos pramonės šakų atstovų interesus.

LPK visuomeninė organizacija savo politiką vykdomi savarankiškai ir turinti ženkliai įtaką Lietuvos Respublikos Seimui ir Vyriausybei. Tarp svarbiausių Lietuvos pramoninkų konfederacijos deklaruojamų tikslų yra siekis atstovauti ir ginti LPK narių interesus vyriausybėse, socialinėse bei tarptautinėse organizacijose, stiprinti Lietuvos ekonomiką, ginti socialinius ir teisinius Lietuvos darbdavių interesus, plėtoti ryšius su tarptautinėmis pramonės, verslo ir darbdavių organizacijomis.<sup>106</sup>

Lietuvos įmonių koncentravimąsi siekiant atstovauti savo interesus europinėje plotmėje gerai iliustruoja LPK atstovo Briuselyje Tomo Vasilevskio teiginys, jog efektyviausiai ES atstovauti interesams galėtų labai stambios įmonės, galinčios mobilizuoti išteklius ir tiesiogiai veikti Briuselio koridoriuose pavieniui (Lietuvoje tokių nėra), tačiau kitais atvejais geriausias pasirinkimas būtų šakinės asociacijos kartu su jas vienijančiomis konfederacijomis. Būtent šios organizacijos per savo europinius partnerius sudaro galimybes susipažinti su interesų atstovavimo Briuselyje praktika. Pačios ES institucijos šiandien labiau vertintų Lietuvos verslo organizacijas nei pavienes įmones, nes EK deklaruoja, kad būtent reprezentatyvios, skaidrios, kolegialios organizacijos gali tikėtis jos dėmesio.<sup>107</sup>

2003 metais spalio mėn. Lietuvai dar tik ruošiantis narystei Europos Sąjungoje, tuometinio LPK Užsienio reikalų departamento direktoriaus Gintaro Morkio teigimu, buvo svarbu iš anksto žinoti kaip bus koordinuojamas darbas su ES nacionaliniu lygiu. Lietuvos pramoninkų konfederacija intensyviai

<sup>105</sup> Lietuvos pramoninkų konfederacijos portalas <<http://www.lpk.lt/Default.asp?DL=L&TopicID=55>> [žiūrėta 2009 08 29]

<sup>106</sup> Lietuvos pramoninkų konfederacijos portalas <<http://www.lpk.lt/Default.asp?DL=L&TopicID=55>> [žiūrėta 2009 08 29]

<sup>107</sup> Europos Sąjunga – galimybės verslui <<http://www.infocentras.mazeikiai.lt/display.php/id.302>> [žiūrėta 2009 08 26]

rengėsi dirbti narystės ES sąlygomis.<sup>108</sup> Atkreiptinas dėmesys, jog iškilus svarstymams ar Lietuvos įmonių, tarp kurių išties nėra Europos mastu didelių bendrovių, interesai bus išgirsti, Konfederacijos atstovas G. Morkys atsakė: "Jei netikėtume, kad būsime išgirsti, nestotume į ES. Tikimės, kad ES - ta organizacija, kuri paiso tautų ir socialinių grupių interesų".<sup>109</sup> 2004 metais buvo parengta ir pristatyta LPK ir ES sąveikos schema, kuri apėmė ir Europos Sąjungos, ir Lietuvos institucijas, taip pat buvo renkami kandidatai į darbo grupes UNICE (dabar BUSINESSSEUROPE)<sup>110</sup>.

Šiuo metu Lietuvos pramoninkų konfederacijos Užsienio ryšių departamentas atstovauja LPK narių interesus užsienyje, palaiko ryšius su tarptautinėmis organizacijomis bei bendradarbiauja su LR Užsienio reikalų ministerija, Europos komitetu prie LR Vyriausybės, Lietuvos Ūkio ministerija, LR Seimo Užsienio reikalų komitetu ir kitomis valstybinėmis institucijomis. Tai svarbu, kadangi interesų atstovavimo Briuselyje sėkmė priklauso ir nuo interesų atstovavimo galimybių Lietuvoje. Jei pramonės ir verslo pagrindinės organizacijos sėkmingai bendradarbiauja su Vyriausybe, galima tikėtis, kad būtent jos sugebės sėkmingai veikti ir Briuselyje.<sup>111</sup>

LPK taip pat ryšius palaiko ir su Lietuvos Ekonominės Plėtros Agentūra bei, šiame darbe taip pat analizuojamais, Tarptautiniais prekybos rūmais ICC Lietuva, bei bendradarbiauja su Europos Komisijos delegacija Lietuvoje, užsienio valstybių diplomatinėmis atstovybėmis Lietuvoje.

Lietuvos pramoninkų konfederacija yra organizacijų Europos pramonininkų ir darbdavių konfederacijų Sąjungos BUSINESSSEUROPE (ši narystė autorės bus plačiau nagrinėjama darbe), Tarptautinio pramonininkų ir verslininkų kongreso ICIE bei Tarptautinės darbdavių sąjungos narė.

Nuo 1998 metų pabaigos Lietuvos pramoninkų konfederacija dalyvavo jau minėtos, BUSINESSSEUROPE (buvusi UNICE) veikloje stebėtojos teisėmis, o 2004 metais buvo pakviesta kaip asocijuota narė.<sup>112</sup> Šis faktas, nagrinėjamai temai svarbus, kadangi narystė, stambiausioje ir įtakingiausioje tokio tipo ES organizacijoje BUSINESSSEUROPE, LPK suteikia balsavimo teisę svarstant ir priimant sprendimus šioje europinėje organizacijoje, taip pat galimybę turėti nuolatinį atstovą prie BUSINESSSEUROPE, dalyvauti BUSINESSSEUROPE delegacijose susitikimams su Europos organizacijų vadovais. Kadangi šios Europos verslo ir pramonės konfederacijos tikslai yra:

<sup>108</sup> Lietuvos pramoninkų konfederacijos Konsultacinio 2003 10 28 posėdžio protokolas Nr. 23  
<[http://209.85.129.132/search?q=cache:bF\\_7YvA4blQJ:www.news.lt/Upload/200311/protokolas%252003%252010%252028.doc+lpk+lobizmas&cd=19&hl=lt&ct=clnk&gl=lt](http://209.85.129.132/search?q=cache:bF_7YvA4blQJ:www.news.lt/Upload/200311/protokolas%252003%252010%252028.doc+lpk+lobizmas&cd=19&hl=lt&ct=clnk&gl=lt)> [žiūrėta 2009 11 06]

<sup>109</sup> Lobizmas Briuselyje – įrankis konkurencingumui didinti // Euroverslo naujienos, 2003, gegužė, Nr. 28  
<<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3ece1573903cd>> [žiūrėta 2009 09 28]

<sup>110</sup> Autorės pastaba

<sup>111</sup> Europos Sąjunga – galimybės verslui <<http://www.infocentras.mazeikiai.lt/display.php/id.302>> [žiūrėta 2009 08 26]

<sup>112</sup> BUSINESSSEUROPE portalas, <[www.businessseurope.eu](http://www.businessseurope.eu)>, [žiūrėta 2009 06 25]

užtikrinti efektyvų ES valdymą, integruoti Europos rinką, pasinaudoti ES plėtros privalumais.<sup>113</sup> Lietuvos pramoninkų konfederacija aktyviai dalyvaudama šios europinės organizacijos veikloje gali atstovauti savo narių interesus minėtais klausimais viršnacionaliniame lygmenyje, turi galimybę sukurti kontaktų tinklą verslo pasaulyje ir Europos Sąjungos biurokratiniame aparate, bei greičiau disponuoti informacija apie tai, kas vyksta ar vyks Briuselyje, kokie sprendimai yra rengiami, koks galimas jų poveikis, kas už juos atsakingas, kas sutinka ar nesutinka su atstovaujama interesų pozicija.

Lietuvos pramoninkų konfederacijos prioritetinės sritys dalyvaujant BUSINESSSEUROPE veikloje transportas, tarptautinė prekyba, užsienio reikalai, klimato kaita bei energetika.

Visos ES šalių pramoninkų, darbdavių konfederacijos bei federacijos turi savo atstovybes Briuselyje. Savo interesams Briuselyje atstovauja ir šakinės asociacijos: maisto ir gėrimų asociacija, žemės ūkio produkcijos perdirbėjų asociacija ir pan.<sup>114</sup> Lietuvos verslo atstovybė Briuselyje yra įkūrusi būtent BUSINESSSEUROPE patalpose. 2007 – 2008 m. LITBRE talkino Konfederacijai pradėdant įgyvendinti bendrą BUSINESSSEUROPE ir Europos komisijos projektą BOSMIP II, kurio tikslas yra apmokytį Rumunijos, Bulgarijos, Kroatijos ir Turkijos verslo konfederacijas įvairiose bendrosios ES politikos srityse. Taip pat pradėta LPK atstovų dalyvavimo BUSINESSSEUROPE komitetų ir darbo grupių veikloje peržiūra, siekiant atnaujinti ekspertų sąrašus ir juos skatinti aktyviau dalyvauti organizacijos veikloje.<sup>115</sup>

Atstovybė Briuselyje Lietuvos pramoninkų konfederacijai leidžia naudotis tokiais privalumais kaip: galimybė įtakoti procesus (teisės aktų leidybą ir apskritai nuolat priminti apie save), gauti ankstyvą informaciją: „tai kas nusprendžiama šiandien, jau rytoj veiks jūsų verslą“, bei apskritai gauti naujausią informaciją apie ES teisės aktus, betarpiškiau komunikuoti su Europos Parlamento bei Europos Komisijos tarnautojais, pateikiant jiems ekspertų analizės, patarimus ir prognozes. Paminėtinos ir šios svarbios LPK interesų atstovavimui aktualios priežastys: galimybė kooperuotis su kitais artimais interesais, priešinimasis nepalankiems sprendimams, užmezgimas naujų kontaktų, nuolatinis buvimas naujoje informacijoje, galimybė pasinaudoti geriausia ES šalių pramonės bendruomenės patirtimi, matymas naujų tendencijų ir Europos Sąjungos judėjimo kryptių, leidžiančių

<sup>113</sup> BUSINESSSEUROPE portalas <[www.businessseurope.eu](http://www.businessseurope.eu)> [žiūrėta 2009 06 25]

<sup>114</sup> Lobizmas Briuselyje – įrankis konkurencingumui didinti // Euroverslo naujienos, 2003, gegužė, Nr. 28  
<<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3ece1573903cd>> [žiūrėta 2009 09 28]

<sup>115</sup> Ekonominės plėtros programos (kodas 03-03) įgyvendinimo 2007 m. ataskaita  
<[http://www.ukmin.lt/lt/veiklos\\_kryptys/pramone\\_ir\\_verslas/Paramos\\_teikimas/doc/Programu%20ataskaitos/2007%20m%20%20LEPA%20%20atask%20VPAK%20pritarimui.doc](http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/pramone_ir_verslas/Paramos_teikimas/doc/Programu%20ataskaitos/2007%20m%20%20LEPA%20%20atask%20VPAK%20pritarimui.doc)> [žiūrėta 2009 09 25]

išankstiniam pasiruošimui ir kita.<sup>116</sup> Kaip deklaruoja LPK, Lietuvos nuolatinės atstovybės Briuselyje vaidmuo ginant Lietuvos ekonominius interesus ES struktūrose turi būti nuolat stiprinamas.<sup>117</sup>

2007 - 2008 metų Lietuvos pramoninkų konfederacijos Vykdomosios direkcijos veiklos apžvalgoje pažymima, kad Lietuvos verslo atstovybė Briuselyje minimais metais aktyviai gynė interesus šiose srityse: prekybos apsaugos priemonių reforma: prisijungė prie Europos pramonės ir verslo organizacijų (16 sektorių organizacijų) bendros koalicijos; energetikos sektoriaus liberalizavimas ir energetinio saugumo klausimai; apyvartinių taršos leidimų paskirstymo sistemos reforma; susitikimai su Europos Parlamento ir Europos Komisijos Aplinkos generalinio direktorato atstovais (dėl prekybos ATL sistemos reformos), Nuolatinės atstovybės ES vadovais; susitikimai su asociacijų atstovais ir jų įtraukimas į Europos šakinių asociacijų veiklą ir kt. klausimais.<sup>118</sup>

Šioje LPK Vykdomosios direkcijos veiklos apžvalgoje galima rasti nagrinėjamai temai aktualios, statistikos, t.y. LPK ekspertų pasiskirstymas atstovavime. Minėti duomenys pateikiami lentelėje:

2 lentelė LPK ekspertų pasiskirstymas atstovavime (2007 – 2008 m.)

	Nacionaliniame lygmenyje	Tarptautiniame lygmenyje
LPK vykdomosios direkcijos darbuotojai	62	5
LPK narių ekspertai	85	5

**Šaltinis:** Varkulevičius R., LPK Vykdomosios direkcijos veiklos apžvalga 2007-2008;

Kaip matyti iš lentelėje pateiktų duomenų daug daugiau nei tarptautiniame lygmenyje LPK vykdomosios direkcijos darbuotojų bei LPK narių ekspertų dirbo nacionaliniame lygmenyje.

Nagrinėjamai temai svarbios informacijos apie LPK veiklą atstovaujant savo narių interesus europiniame lygmenyje galima rasti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos, susijusios su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje, 2008 metais, apžvalgoje. Šiame dokumente teigiama, kad 2008 m. svarstant Lietuvos ES darbotvarkės klausimus buvo glaudžiai bendradarbiaujama su socialiniais–ekonominiais partneriais, siekiant informuoti apie Europos Komisijos rengiamų ES teisės aktų projektų turinį ir suteikiant galimybę dalyvauti ES teisėkūros procese, užtikrinti nacionalinių pozicijų kokybę. Šis bendradarbiavimas dažniausiai vyko nagrinėjant pirminius ES teisės aktų projektus bei apsikeičiant

<sup>116</sup> Lietuvos pramoninkų konfederacijos portalas <<http://www.lpk.lt/Default.asp?DL=L&TopicID=55>> [žiūrėta 2009 08 29]

<sup>117</sup> Lietuvos pramoninkų konfederacijos prezidento pranešimas, 2009, spalio 10 d. - Vilnius <[http://www.i-manager.lt/upload/200910/Prezidentokalba\(projektas\).ppt](http://www.i-manager.lt/upload/200910/Prezidentokalba(projektas).ppt)> [žiūrėta 2009 11 08]

<sup>118</sup> Varkulevičius R., Lietuvos pramoninkų konfederacijos Vykdomosios direkcijos veiklos apžvalga 2007-2008 m. <[www.i-manager.lt/upload/200805/GALUTINE\\_rv\\_metine\\_08.ppt](http://www.i-manager.lt/upload/200805/GALUTINE_rv_metine_08.ppt)> [žiūrėta 2009 09 03]

informacija ekspertų lygyje, ypač kai tai buvo susiję su techniniais klausimais. Apžvalgoje pažymima, kad socialiniai – ekonominiai partneriai tiesiogiai dalyvavo tik keleto ES reikalų darbo grupių veikloje, todėl dažniausiai bendradarbiauta susirašinėjant, dalyvaujant susitikimuose, konsultuojantis telefonu, elektroniniu paštu ir pan.<sup>119</sup> Lietuvos pramoninkų konfederacija minima bendradarbiavus su LR Finansų ministerija pastarajai rengiant atnaujintą Lietuvos poziciją dėl ES biudžeto peržiūros. Kaip teigiama apžvalgoje, išklausus socialinių – ekonominių partnerių nuomonę bei pasiūlymus, buvo suformuota Lietuvos Respublikos pozicija dėl ES biudžeto peržiūros. LPK taip pat dalyvavo Finansų ministerijos surengtose viešose diskusijose dėl atskirų ES politikos sričių finansavimo.<sup>120</sup>

Toje pačioje Vyriausybės veiklos susijusios su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje, 2008 metais, apžvalgoje Lietuvos pramoninkų konfederacija minima ir bendradarbiavus ir su Užsienio reikalų ministerija. Pastaroji su Konfederacija konsultavosi ES bendrosios prekybos politikos formavimo klausimais: Pasaulio prekybos organizacijos Dohos vystymosi darbotvarkės, derybų dėl laisvosios prekybos susitarimų, kilmės taisyklių reformos, rinkos apsaugos instrumentų taikymo, rinkos prieigos gerinimo.<sup>121</sup>

Lietuvos pramoninkų konfederacija dalyvauja Leonardo Da Vinčio programos mainų projekte „Tarptautinis lobistų kvalifikacijos kėlimas“ (Nr. LT/05/EX/1/0840).<sup>122</sup> Šių mainų metu dalyviai keičiasi patirtimi ir žiniomis Europos Sąjungos lobizmo srityje bei išipareigoja parengti gaires, padėsiančias sukurti lobistų tęstinio profesinio rengimo modulį.

Taigi išnagrinėjus turimą medžiagą, galima daryti išvada, kad Lietuvos pramoninkų konfederacija, ir jai priklausančios įmonės ir asociacijos, turi interesų atstovautinų Europos Sąjungoje. Minėti interesai realizuojami per LITBRE atstovybę Briuselyje, priklausant europinei asociacijai BUSINESSEUROPE, bei veikiant nacionaliniu lygmeniu, t.y. dirbant su LR valstybės institucijomis.

### 3.5. Lietuvos verslo konfederacija ICC Lietuva

Lietuvos verslo konfederacija ICC Lietuva yra dar 1994 m. pabaigoje įsteigta, pasaulio verslo organizacijos (International Chamber of Commerce) narė, atstovaujanti pagrindines paslaugas teikiančias Lietuvos verslo organizacijas, įvairias šakines asociacijas ir kitus ūkio subjektus. Kaip teigia

<sup>119</sup> Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos, susijusios su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje, 2008 metais apžvalga <[http://www.euro.lt/documents/es\\_dokumentai/2008%20met%C5%B3%20ap%C5%BEvaga.doc](http://www.euro.lt/documents/es_dokumentai/2008%20met%C5%B3%20ap%C5%BEvaga.doc)> [žiūrėta 2009 11 16]

<sup>120</sup> Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos, susijusios su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje, 2008 metais apžvalga, <[http://www.euro.lt/documents/es\\_dokumentai/2008%20met%C5%B3%20ap%C5%BEvaga.doc](http://www.euro.lt/documents/es_dokumentai/2008%20met%C5%B3%20ap%C5%BEvaga.doc)>, [žiūrėta 2009 11 16]

<sup>121</sup> Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos, susijusios su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje, 2008 metais apžvalga, <[http://www.euro.lt/documents/es\\_dokumentai/2008%20met%C5%B3%20ap%C5%BEvaga.doc](http://www.euro.lt/documents/es_dokumentai/2008%20met%C5%B3%20ap%C5%BEvaga.doc)>, [žiūrėta 2009 11 16]

<sup>122</sup> Lietuvos pramoninkų konfederacijos portalas <<http://www.lpk.lt/Default.asp?DL=L&TopicID=55>> [žiūrėta 2009 08 29]

buvęs ICC Lietuva prezidentas Julius Niedvaras: „ICC Lietuva atstovauja reikšmingą verslą, sukuriantį apie 20 proc. viso Lietuvos BVP ir 10 proc. visų darbo vietų.“<sup>123</sup> Lietuvos verslo konfederacija ICC Lietuva narėmis yra 44 organizacijos: 14 - asocijuotų verslo struktūrų, 6 - advokatų profesinės bendrijos, 15 - uždarytų akcinių bendrovių ir 9 akcinės bendrovės.<sup>124</sup> Minėtos ICC Lietuva narės yra stambiausios prekybos ir paslaugų įmonės ir jų asociacijos Lietuvoje. Tad nagrinėjant Lietuvos eurolobistinius interesus svarbu išanalizuoti ir šios konfederacijos veiklą.

Būdama pasaulio verslo organizacijos ICC nare, ICC Lietuva atstovaudama savo narių interesus deklaruoja tikslą užtikrinti patikimą partnerystę su valstybinėmis institucijomis ir verslo visuomene. Ši Lietuvos verslo konfederacija dalyvauja tobulinant ir rengiant tiek Lietuvos, tiek ES tarptautinę normatyvinę teisinę bazę. ICC Lietuva yra atstovaujama 42 konsultaciniuose darbo vienetuose tokiuose kaip LR Ministro pirmininko visuomeninių konsultantų grupė, vidaus ir tarptautinės prekybos klausimais bei LR Užsienio reikalų ministerijos Europos Sąjungos išorinių ekonominių santykių ir Geresnio reglamentavimo programos įgyvendinimo darbo grupės.<sup>125</sup> Tad, aptariama organizacija, vykdo intensyvią veiklą atstovaudama savo narių viršnacionalinius interesus ir tai daro ir komunikuodama su Lietuvos valstybinėmis institucijomis.

Nagrinėjant Lietuvos eurolobistinių interesų temą, paminėtina, kad konfederacija ICC Lietuva aktyviai reiškia savo poziciją lobizmo reglamentavimo Lietuvoje tema. Lietuvos verslo konfederacija ICC Lietuva palaiko nuomonę, kad verslo organizacijos Lietuvoje neturi būti prilygintos lobistinės veiklos subjektams.<sup>126</sup>

Lietuvai dar tik ruošiantis narystei Europos Sąjungoje ICC Lietuva ruošdamasi atstovauti savo narių interesus europiniame lygmenyje vystė intensyvią veiklą, siekdama didinti Lietuvos įmonių konkurencingumą užsienio rinkose. Kaip teigė tuometinis ICC Lietuva pirmininkas Eduardas Vilkelis: "To mes siekiame platindami tarptautinius prekybos standartus, praktikos patikrintas verslo taisykles ir rekomendacijas. Mums svarbu, kad Lietuvos verslininkai naujai atsiveriančiose rinkose galėtų veikti, kaip lygiaverčiai ir lygiateisiai partneriai. ICC Lietuva organizuojami seminarai, teikiamos konsultacijos, potencialių partnerių užsienio rinkose paieška, verslo forumų organizavimas yra konkretus indėlis į Lietuvos įmonių pasiruošimą narystei ES.“<sup>127</sup> Taip pat ICC Lietuva atstovaujamos

<sup>123</sup> Apsvarstytos strateginės organizacijos kryptys <[http://www.marketnews.lt/naujiena/apsvarstytos\\_strategines\\_organizacijos\\_kryptys](http://www.marketnews.lt/naujiena/apsvarstytos_strategines_organizacijos_kryptys)> [žiūrėta 2009 09 29]

<sup>124</sup> Lietuvos verslo konfederacijos ICC Lietuva portalas <<http://www.icclietuva.lt/lt/nariai/icc-lietuva-nariai>> [žiūrėta 2009 10 30]

<sup>125</sup> Lietuvos verslo konfederacijos ICC Lietuva portalas <<http://www.icclietuva.lt/>> [žiūrėta 2009 10 30]

<sup>126</sup> Mažeikių verslininkų asociacijos portalas <[http://www.mva.lt/modules.php?name=News&file=view&news\\_id=24](http://www.mva.lt/modules.php?name=News&file=view&news_id=24)> [žiūrėta 2009 10 29]

<sup>127</sup> ICC Lietuva: referendume balsavimas prieš ES reikštų šalies ekonominės plėtros sulėtėjimą <[http://eic.euro.lt/lit/ICC\\_Lietuva\\_referendume\\_balsavimas\\_pries/1155](http://eic.euro.lt/lit/ICC_Lietuva_referendume_balsavimas_pries/1155)> [žiūrėta 2009 10 28]

organizacijos bei partneriai vedė diskusijas kaip Lietuvos verslo interesai turi būti atstovaujami Europos Sąjungoje. Buvo planuojamos Lietuvos verslo organizacijų bei įmonių atstovų delegacijos į Briuselį, kurių metu siekta susipažinti su verslo interesų atstovavimo ES institucijose praktika bei galimybėmis, užmegzti asmeninius kontaktus, susitarti dėl tiesioginių informacijos mainų organizavimo, interesų atstovavimo, apibrėžti Lietuvos verslo organizacijų atstovybės Briuselyje užduotis bei steigimo galimybes pagal kitų šalių veikiančius modelius.<sup>128</sup> Taigi akivaizdu, kad dar iki Lietuvos narystės Europos Sąjungoje buvo intensyviai ruošiamasi ir atliekami parengiamieji darbai siekiant pasiruošti savo narių atstovavimui europiniame lygmenyje.

ICC Lietuva veikia taip pat vykdoma siekiant plėtoti ir stiprinti Lietuvos ekonominės diplomatijos pozicijas aktyviai dirbant su Lietuvos diplomatinėmis atstovybėmis. ICC Lietuva reiškia poziciją, kad reikalinga didinti Lietuvos diplomatinių ir prekybinių atstovybių tinklą, stiprinti jų materialinę bazę, kelti veiklos aktyvumą ir efektyvumą. Konfederacijos atstovų teigimu tai yra ne tik Lietuvos verslo organizacijų, ūkio subjektų bet visų šalies piliečių interesas. Taip pat siūloma Lietuvos Vyriausybei formuoti ir įgyvendinti intensyvesnę diplomatinių atstovybių, komercijos atašė, LEPA atstovybių užsienyje plėtros strategiją, šios veiklos tinkamą finansavimo užtikrinimą iš Lietuvos Respublikos biudžeto.<sup>129</sup>

2006 m. metų pabaigoje Tarptautinių prekybos rūmų ICC Lietuva vadovų susitikime su LR Ministru Pirmininku Gediminu Kirkilu Konfederacija prašė atstovavimo Europos ekonominių ir socialinių reikalų komitete (ECOSOC), buvo prašoma rotacijos būdu suteikti šiai organizacijai Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitete nario vietą iš skirto Lietuvai skaičiaus.<sup>130</sup> Taigi, galima daryti išvadą, kad ICC Lietuva siekia kelti savo atstovų gebėjimus dirbti Europos Sąjungos institucijose, normatyvinių aktų leidybos srityje, verslo interesų atstovavime.

LR Vyriausybės veiklos, susijusios su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje, 2008 metais apžvalgoje pažymima, kad LR Užsienio reikalų ministerija reguliariai konsultavosi su Tarptautiniais prekybos rūmais ICC Lietuva ES bendrosios prekybos politikos formavimo klausimais. Socialiniai partneriai, tarp kurių ir analizuojama konfederacija, buvo kviečiami ir aktyviai dalyvavo Užsienio

---

<sup>128</sup> Lietuvos verslo organizacijų ir įmonių atstovų vizitas į Briuselį birželio 21-25d., 2004, gegužės 13 d.

<<http://www.statybininkai.lt/?id=159>> [žiūrėta 2009 08 23]

<sup>129</sup> Mažeikių verslininkų asociacijos portalas <[http://www.mva.lt/modules.php?name=News&file=view&news\\_id=24](http://www.mva.lt/modules.php?name=News&file=view&news_id=24)> [žiūrėta 2009 10

29]

<sup>130</sup> Mažeikių verslininkų asociacijos portalas <[http://www.mva.lt/modules.php?name=News&file=view&news\\_id=24](http://www.mva.lt/modules.php?name=News&file=view&news_id=24)> [žiūrėta 2009 10

29]

reikalų ministerijoje veikiančios Europos Sąjungos reikalų išorinių ekonominių santykių darbo grupės posėdžiuose.<sup>131</sup>

Be abejonės svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kad ICC Lietuva interesus Briuselyje taip pat atstovauja Lietuvos verslo atstovybė (LITBRE), kuri autorės bus plačiau aptarta atskirai (žr. 3.6. poskyrį). Per šį kanalą ICC Lietuva taip pat atstovaujama santykiuose su Europos Sąjungos institucijomis ir Europos verslo organizacijomis, informuojama apie ES institucijose svarstomus teisės aktus, ES šalių verslo organizacijų patirtį, konsultuojama santykių su institucijomis klausimais, taip pat turi galimybes užmegzti ir palaikyti kontaktus su institucijų pareigūnais, rengti asociacijų ir įmonių vizitus, susitikimus.<sup>132</sup> Žinoma nereikia pamiršti, kad šioje verslo atstovybėje šiuo metu dirba tik vienas žmogus ir interesai čia atstovaujami ne tik ICC Lietuva, bet taip pat ir kitų Lietuvos verslo asociacijų. Tačiau, tai nebūtinai liudija apie Briuselyje tiesiogiai atstovautinų interesų stoką, kaip interviu metu pabrėžė Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos generalinis direktorius D. Arlauskas, didžiosioms Lietuvos įmonėms prireikus, jų interesai Briuselyje dažniausiai būna atstovaujami šių organizacijų tarptautinių motininių įmonių, kurios yra pirmiausia finansiškai, o taip pat ir patirties bei turimų ryšių dėka labiau pasirengusios efektyviau tai daryti.<sup>133</sup>

### 3.6. LITBRE atstovybės veikla Briuselyje

Lietuvos verslo atstovybė Briuselyje (LITBRE), skirtingai nei kitos Lietuvos ekonominės plėtros agentūros (LEPA) atstovybės, atstovauja šiame darbe analizuotas Lietuvos verslo organizacijas: Lietuvos pramoninkų konfederaciją, Lietuvos verslo darbdavių konfederaciją bei Lietuvos verslo konfederaciją ICC Lietuva,<sup>134</sup> europinėse verslo organizacijose - BUSINESSEUROPE, Eurochambres, UEAPME. Dirbant šioje srityje, pagrindinis tikslas yra siekis, kad šių organizacijų pozicijos atitiktų Lietuvos įmonių interesus bei dalyvauti koordinuotame interesų atstovavime institucijose, plėsti ryšių tinklą. Taip pat LITBRE gina minėtų organizacijų interesus santykiuose su Europos Sąjungos institucijomis kai kalbama apie teisėkūros stebėjamą, organizacijų pozicijų teikimą, pozicijų aiškinimą.

Lietuvos verslo atstovybės Briuselyje vadovas Tomas Vasilevskis, kalbėdamas apie atstovybės veiklą ir tikslus minėjo ir darbą kartu su europinių verslo organizacijų ekspertais analizuojant ir

<sup>131</sup> Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos, susijusios su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje, 2008 metais apžvalga <[http://www.euro.lt/documents/es\\_dokumentai/2008%20met%C5%B3%20ap%C5%BEvaga.doc](http://www.euro.lt/documents/es_dokumentai/2008%20met%C5%B3%20ap%C5%BEvaga.doc)> [žiūrėta 2009 11 16]

<sup>132</sup> LITBRE informacinis biuletenis, 2009, Nr. 4 <[http://www.chamber.lt/download/naujienos/litbre/2009\\_4\\_litbre.pdf](http://www.chamber.lt/download/naujienos/litbre/2009_4_litbre.pdf)> [žiūrėta 2009 11 03]

<sup>133</sup> Autorės interviu su LVDK generaliniu direktoriumi Danu Arlausku, 2009 11 14

<sup>134</sup> Taip pat autorės darbe nenagrinėta Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociaciją (LPPARA).



informuojant apie ES institucijų kuriamus ar dar tik planuojamus kurti teisės aktus. LITBRE darbuotojas taip pat kaupia ir perteikia Europos Sąjungos šalių pramonės organizacijų ir įmonių patirtį. Plečiami kontaktai Europos Komisijoje ir Europos Parlamente, kuriais gali naudotis Lietuvos verslas, gaunant informaciją ar konsultuojantis. Taip pat plečiami kontaktai su Europos Sąjungos šalių bei europininėmis verslo organizacijomis, taip sudarant didesnes galimybes „koalicijų“ formavimui bendrai atstovaujamai veiklai institucijose. Pasak T. Vasilevskio, dirbama supažindinant asociacijas ir įmones su jų interesų atstovavimo ir Europos Sąjungoje institucijų „virtuvės“ ypatumais. LITBRE taip pat rengia įmonių vizitus, susitikimus su ES pareigūnais, organizuoja konsultacijas. Organizuojamos neformalios konsultacijos su Europos Komisija.<sup>135</sup>

Kaip teigia Lietuvos verslo atstovybės Briuselyje atstovas, LITBRE veiklos interesai formuojami nuolat konsultuojantis su minėtomis verslo organizacijomis ir atskiras verslo šakas vienijančiomis asociacijomis. Pastaraisiais (2007-2009 m.) lobistinės - atstovaujamosios veiklos pagrindiniai prioritetai yra: prekybos apsaugos priemonių reforma (TDIs), direktyvos dėl prekybos apyvartiniais taršos leidimais schemas (ETS) priėmimas ir įgyvendinimas, darbo laiko direktyva, direktyva numatanti sankcijas darbdaviams už šalyje nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių įdarbinimą, krovinių vežimo paslaugų liberalizavimas (kabotažas), elektros ir dujų sektorių liberalizavimas ir energetinio saugumo klausimai, prekybiniai santykiai su Rusija, paslaugų Direktyva ir jos įgyvendinimas ir kiti.<sup>136</sup> Taip pat, be atstovavimo teisėkūros procese, vykdytos konsultacijos su Europos Komisija pvz. dėl ES konkurencijos politikos priemonių taikymo atskirose srityse, prekybinio antkainio reguliavimo, paslaugų direktyvos įgyvendinimo, eksporto kreditų draudimo įmonių veiklos reglamentavimo ir kt.

Kaip pabrėžė T. Vasilevskis, vertinant atstovaujamosios veiklos rezultatus, būtina pažymėti, kad pavyksta sėkmingai pozicijuoti atskirus interesus europinių verslo organizacijų bendrų pozicijų formavime tokiose srityse kaip: prekyba, klimato kaitos politika, energetinis saugumas, santykiai su Rusija ir kt. Kitaip tariant – priimant pozicijas šiais klausimais atspindimi ir LITBRE atstovaujami interesai.

Taip pat aktyviai įsitraukus į bendrą, koordinuotą lobistinę veiklą kartu su panašius interesus ginančiomis organizacijomis, įtakojami institucijų sprendimai, pvz. bendra veikla priešintis ES prekybos apsaugos priemonių reformai (2007-2008 m.), kurios viena iš pasekmių būtų antidempingo priemonių taikymo liberalizavimas. Taip pat - priimant jau minėtą ETS Direktyvą, kurios atskiros

---

<sup>135</sup> Autorės interviu su LITBRE vadovu Briuselyje Tomu Vasilevskiu, 2009 11 04

<sup>136</sup> Autorės interviu su LITBRE vadovu Briuselyje Tomu Vasilevskiu, 2009 11 04

nuostatos tiesiogiai lietė Lietuvos situaciją po Ignalinos atominės elektrinės uždarymo.<sup>137</sup> Visgi, pabrėžiama, kad geri lobistinės veiklos rezultatai minėtais ir kitais klausimais, ypač įtakojant teisės aktų turinį, negali būti traktuojami kaip vien „Lietuvos interesų pasiekimai“. Milžiniškos įvairių interesų grupių konkurencijos sąlygomis, daugiau nei vienos šalies interesų neliečiantis klausimas nesulauktų didesnio dėmesio. Todėl akivaizdu, kad efektyviausias poveikio būdas yra „tinklinis lobizmas“ (network lobbying) - bendraminčių koalicijų kūrimas, įtraukiant kuo daugiau veikėjų, atstovaujančių skirtingas verslo šakas, valstybes ir pilietines grupes, kartu su vienos ar kelių šalių interesais demonstruojant europinį arba bent jau regioninį interesą.

Pasak, LITBRE atstovo Briuselyje, lobistinės veiklos pridėtinė vertė – ne vien galutinis intereso įtvirtinimas teisės akte ar institucijos sprendime. Labai svarbus yra paties intereso įtvirtinimas, supratimas ir žinomumas tarp sprendimų priėmėjų, tai – savotiška investicija į panašių klausimų svarstymą ateityje. Kita pridėtinė vertė – prognozuojamumas, tai yra Lietuvos įmonės, stebinčios teisės aktų priėmimą nuo pat pirmojo etapo, sugeba laiku įvertinti situaciją, prognozuoti galimą reguliavimo poveikį ir geriau prisitaikyti prie ateityje pasikeisiančių sąlygų.<sup>138</sup>

T. Vasilevskio teigimu, Lietuvos interesų grupės tikrai turi interesų realizuotinų Briuselyje. Tai ir minėti teisėkūros klausimai, pagalba realizuojant interesus Lietuvoje, gerosios patirties perėmimas.

Paminėtinas šiuo metu stebimas Lietuvos interesų grupių aktyvus, nuolatinis mokymosi procesas siekiant europiniame lygmenyje išsikeltų tikslų realizavimo.

Pagrindiniai ir tuo pačiu efektyviausi poveikio kanalai, kuriais Lietuvos interesų grupės naudojasi (ar nedarančios to, turėtų daryti) siekdamos savo tikslų Europos Sąjungos lygmenyje, tai pirmiausia ir svarbiausia – priklausyti Europinėms verslo konfederacijoms ar asociacijoms bei ES šalių verslo organizacijų tinklui Briuselyje. Taip pat, tiesiogiai (ir individualiai, ir koordinuotai) kreipti savo lobistinę veiklą į Europos Komisiją ir Europos Parlamentą bei bendradarbiauti su Lietuvos nuolatine atstovybe ES ir ministerijomis sostinėje.

Norint, kad Lietuvos interesų grupių „girdėjimas“ Europos Sąjungos lygmenyje būtų efektyviausias ir optimaliausias, LITBRE atstovo Briuselyje nuomone, reikalingas įvairių priemonių kūrybiškas panaudojimas ir veiklos koordinavimas su bendraminčių koalicijomis.

T. Vasilevskio teigimu, akivaizdu, kad santykiniais resursais ir lobistinės veiklos patirtimi Rytų ir Vidurio ES šalių, taigi tuo pačiu ir Lietuvos verslo grupės vis dar atsilieka nuo „senujų“ ES šalių organizacijų, ypač nuo Vokietijos, Prancūzijos, Austrijos, Didžiosios Britanijos. Resursai, kuriuos Lietuvos interesų grupėms reikėtų stiprinti: žmogiškieji - ekspertinė bazė, bei valdymo - pozicijų

<sup>137</sup> Autorės interviu su LITBRE vadovu Briuselyje Tomu Vasilevskiu, 2009 11 04

<sup>138</sup> Autorės interviu su LITBRE vadovu Briuselyje Tomu Vasilevskiu, 2009 11 04

formavimo mechanizmas ir komunikacija. Nepaisant to, Lietuvos verslo grupės jau turi geras sąlygas interesų Briuselyje gynimui (informacija, logistika, partneriai, augantis kontaktų tinklas).<sup>139</sup>

Taigi, galima daryti išvada, kad Lietuvos verslo atstovybę Briuselyje turėti išties yra labai aktualu ir Lietuvos interesų grupės turi Europos Sąjungoje atstovautinų interesų, bet kadangi jos išlaikymui skirti ištekliai yra pakankamai riboti tai yra ne toks veiksmingas poveikio darymo ar interesų atstovavimo būdas kaip norėtųsi. Atstovybės veikla skirta daugiau informacijos rinkimui, nei Europos Sąjungoje vystančių procesų realiam įtakojimui Lietuvos interesų grupėms naudinga linkme. Teigiamai vertinamų ir apčiuopiamų rezultatų pavyksta pasiekti, tačiau jie ypač įtakojant teisės aktų turinį, negali būti traktuojami kaip vien „Lietuvos interesų pasiekimai“.

### 3.7. Lietuvos žemės ūkio sektoriaus interesų atstovavimas Europos Sąjungoje

Analizuojant Lietuvos interesus Europos Sąjungoje būtina ištirti interesų atstovavimą agrariniame sektoriuje, kadangi Lietuva yra valstybė, turinti senas žemės ūkio ir kaimo tradicijas, o Europos Sąjungos žemės ūkio politika nuolat plėtojama ir nepaisant reformų yra labiausiai integruota ES politikos kryptis, kuriai skiriama didelė biudžeto lėšų dalis. Nors laikui bėgant ji mažėja 2007–2013 m. ji sudarė 34 % ES biudžeto lėšų.<sup>140</sup>

Lietuvos žemės ūkio interesų efektyvus atstovavimas labai aktualus būtent dabar dar ir todėl, kad atlikus Europos Sąjungos bendrosios žemės ūkio politikos sveikatingumo patikrą, peržiūrint ES biudžetą, svarbu derinti ne tik Lietuvos, bet ir kaimyninių šalių pozicijas, siekiant svariau atstovauti Lietuvos interesus Briuselyje.<sup>141</sup> ES žemės ūkio Ministrų Taryboje, sprendimai yra priimami kvalifikuotąja balsų dauguma, taigi nuo pačių šalių narių, tarp jų ir Lietuvos, priklausys kaip efektyviai bus atstovaujami valstybės agrarinio sektoriaus interesai siekiant, kad jie būtų išgirsti ir į juos būtų atsižvelgta.

Nagrinėjant Lietuvos žemės ūkio eurolobistinius interesus buvo pasirinkta analizuoti dvi Lietuvos žemės ūkio sektoriaus atstovus vienijančias ir atstovaujančias organizacijas – Žemės ūkio rūmus bei Lietuvos ūkininkų sąjungą.

<sup>139</sup> Autorės interviu su LITBRE vadovų Briuselyje Tomu Vasilevskiu, 2009 11 04

<sup>140</sup> Tenkinti ūkininkų ir vartotojų poreikius <[http://europa.eu/pol/agr/index\\_lt.htm](http://europa.eu/pol/agr/index_lt.htm)> [žiūrėta 2009 08 30]

<sup>141</sup> Mano ūkis portalas, „Lietuvos siekiai kuriant bendrąją Europos Sąjungos žemės ūkio politiką po 2013 metų“, 2009 09 30, <<http://www.manoukis.lt/index.php?s=9544&m=64&t=>>, [žiūrėta 2009 10 16]

**Lietuvos Respublikos Žemės ūkio rūmai (ŽŪR).** Žemės ūkio rūmai yra pagrindinė, nepolitinė žemdirbių savivaldos organizacija, siekianti atstovauti bendrus visų kaimo gyventojų interesus ne tik nacionaliniame, bet ir Europos Sąjungos lygmenyje.<sup>142</sup> Taigi, apsibrėždama savo veiklos rėmus, ši, žemės ūkio interesus atstovaujanti organizacija, įvardina ir savo narių interesų atstovavimą europiniame lygmenyje.

Narystę šioje organizacijoje deklaruoja 7 augalininkystės krypties asociacijos, 15 gyvulininkystės, 22 profesinės ir kultūrinės organizacijos bei 18 rajonų žemdirbių asociacijų.<sup>143</sup> Taigi, Žemės ūkio rūmų narių tarpe žemės ūkio produkcijos gamintojai, perdirbėjai, prekyautojai šiais produktais bei intelektinių paslaugų žemės ūkiui teikėjų interesams atstovaujančios ne pelno žemdirbių organizacijos, todėl galima teigti, kad ŽŪR reprezentuoja interesus atstovų iš visų Lietuvos žemės ūkio sričių.

Žemės ūkio rūmai pagrindiniu tarptautinio atstovavimo tikslu įvardina siekį atstovauti Lietuvos žemdirbių interesus Europos Sąjungos lygmeniu, palaikyti dalykinius ryšius su įvairiomis Europos žemdirbių ir kaimo gyventojų institucijomis bei organizacijomis, siekti partnerystės ir efektyvaus dialogo su jomis priimant žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos sprendimus bei dalintis žiniomis ir įgyta patirtimi.<sup>144</sup> Taip pat, kaip teigia, Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos pirmininkė ir ŽŪR Kaimo plėtros skyriaus vedėja Guoda Burokienė, Žemės ūkio rūmai europiniame lygmenyje atstovauja žemdirbius siekdami suvienodinti tiesiogines išmokas su senosiomis ES šalimis narėmis, kvotų bei eksporto – importo klausimais.<sup>145</sup>

Žemės ūkio rūmų tarptautinės veiklos strategijoje, be tarptautinių ryšių plėtojimo ir bendradarbiavimo su kitų šalių žemdirbių organizacijomis išskiriamas ir kitas esminis aspektas - narystė tarptautinėse skėtinėse organizacijose. Būtent narystė įvairiose agrarinius interesus vienijančiose organizacijose suteikia galimybę ŽŪR, ne tik aktyviai dalyvauti jų veikloje, bet ir kartu formuoti bendrą ES žemdirbių poziciją, reprezentuojant Lietuvos lūkesčius bei interesus.

2005 m. vasario mėn. Žemės ūkio rūmams tapus COPA (Committee of Agricultural Organisation – ES žemės ūkio organizacijų komitetas) ir COGECA (General Confederation of Agricultural Cooperation – ES žemės ūkio kooperatyvų sąjunga) organizacijų nariais, atsirado galimybė dalyvauti šių organizacijų darbo grupių posėdžiuose.<sup>146</sup> Minėta organizacija yra viena iš dešimties pačių įtakingiausių, didžiausią įtaką Briuselyje turinčių lobistinių organizacijų, atstovaujanti 15 milijonų

<sup>142</sup> Žemės ūkio rūmų portalas <<http://www.zur.lt>> [žiūrėta 2009 10 27]

<sup>143</sup> Žemės ūkio rūmų portalas <<http://www.zur.lt/index.php?-1850294054>> [žiūrėta 2009 09 17];

<sup>144</sup> Žemės ūkio rūmų portalas <<http://www.zur.lt/index.php?-169528716>> [žiūrėta 2009 09 18]

<sup>145</sup> Autorės interviu su Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos pirmininke ir ŽŪR Kaimo plėtros skyriaus vedėja Guoda Burokiene, 2009 11 17

<sup>146</sup> COPA /COGECA internetinis portalas <[http://www.copa-cogeca.be/en/copa\\_objectifs.asp](http://www.copa-cogeca.be/en/copa_objectifs.asp)> [žiūrėta 2008 10 27]

žemės ūkyje dirbančių žmonių.<sup>147</sup> COPA-COGECA posėdžiuose nagrinėjamos įvairių sektorių – daržovių, vaisių, ekologinės žemdirbystės, pieno, mėsos, kaimo plėtros bei kitų – problemos, formuojama bendra visų narių pozicija, kuri teikiama Europos Komisijai, Europos Sąjungos Parlamentui ar Taryba. Europos Komisija nuo pat COPA įkūrimo pradžios išreiškė norą bendradarbiauti kartu kuriant žemės ūkio politika. Šios tradicijos laikomasi iki šiol ir be lygiaverčio bendradarbiavimo su šia organizacija nepriimamas nė vienas su žemės ūkio sektoriumi susijęs sprendimas.<sup>148</sup> Tad dalyvaujant šios organizacijos veikloje, Lietuvai kaip ir kiekvienai ES šaliai sudarytos vienodos sąlygos būti išklaustyti. Kaip teigia, Žemės ūkio rūmų pirmininkas Bronius Markauskas, nuo 2005 m. tapus COPA-COGECA nariais nuveikta daug „Dalyvauta tarptautiniuose kongresuose, konferencijose, seminaruose, darbinių grupių posėdžiuose, pasiekta optimaliausių sprendimų kaimo plėtros srityje“.<sup>149</sup> G. Burokienė pažymi, kad minėtos organizacijos pagaliau pradėjo pripažinti: „kad mes esame lygiateisiai nariai, prasideda dialogas, nenukertama iš karto, kad kažkas neįmanoma, kaip tai buvo prieš porą metų“.<sup>150</sup>

Tais pačiais metais ŽŪR tapo ir Baltijos šalių žemės ūkio organizacijų nariais.<sup>151</sup> Ši narystė taip pat yra dar viena galimybė efektyviau atstovauti Lietuvos žemės ūkio interesus europiniame lygmenyje, kadangi suteikia galimybę intensyviau kontaktuoti su kaimyninėmis Baltijos šalių žemdirbių institucijomis ir ginti savo pozicijas tiek Europos Sąjungos, tiek nacionalinėse institucijose, sprendžiant problemas bei formuojant bendrą poziciją dėl Bendrosios žemės ūkio politikos.

Visgi kalbant apie Lietuvos žemės ūkio interesų atstovavimą Europos Sąjungoje, nors realizuotinių interesų ištis yra, ir bandoma juo reprezentuoti įvairiais kanalais, tačiau kaip teigia G. Burokienė interesų grupių turimi resursai tiek žmogiškieji, tiek finansiniai yra nepakankami norint tai daryti ištis efektyviai. Ypatingai norint savo interesus reprezentuoti tiesiogiai Briuselyje, kur G. Burokienės teigimu veikimas siekiant būti išgirstais būtų naudingesnis nei veikimas Vilniuje. Viena iš kliūčių neleidžiančių pasiekti norimų rezultatų – *nuolatinės* lobistinės veiklos ES lygmenyje trūkumas.

<sup>147</sup> Žemės ūkio rūmų portalo informacija - atstovavimas Lietuvos žemdirbiams – svarbi ir atsakinga užduotis, 2006, gruodžio 22 d. <[http://209.85.135.132/search?q=cache:UmUJQwVGbdsJ:www.zur.lt/l1.php%3Ftmpl\\_into%255B0%255D%3Dindex%26tmpl\\_name%255B0%255D%3Dm\\_site\\_index%26tmpl\\_into%255B1%255D%3Dmiddle%26tmpl\\_name%255B1%255D%3Dm\\_news\\_out\\_form%26m\\_news\\_id%3D56+%C5%BEem%C4%97s+%C5%ABk%C4%AF+atstovaujan%C4%8Dios+did%C5%BEiausios+organizacijos&cd=2&hl=lt&ct=clnk&gl=lt&client=firefox-a](http://209.85.135.132/search?q=cache:UmUJQwVGbdsJ:www.zur.lt/l1.php%3Ftmpl_into%255B0%255D%3Dindex%26tmpl_name%255B0%255D%3Dm_site_index%26tmpl_into%255B1%255D%3Dmiddle%26tmpl_name%255B1%255D%3Dm_news_out_form%26m_news_id%3D56+%C5%BEem%C4%97s+%C5%ABk%C4%AF+atstovaujan%C4%8Dios+did%C5%BEiausios+organizacijos&cd=2&hl=lt&ct=clnk&gl=lt&client=firefox-a)> [žiūrėta 2009 09 29]

<sup>148</sup> Krivickienė V. Savo interesus turime ginti patys // Mano ūkis, 2004, Nr. 2

<sup>149</sup> Šalies žemės ūkio interesai sėkmingai atstovaujami tarptautinėse organizacijose <<http://ukioklubas.lt/salies-zemes-ukio-interesai-sekmingai-atstovaujami-tarptautinese-organizacijose/>> [žiūrėta 2009 09 25]

<sup>150</sup> Autorės interviu su Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos pirmininke ir ŽŪR Kaimo plėtros skyriaus vedėja Guoda Burokiene, 2009 11 17

<sup>151</sup> Žemės ūkio rūmų portalas <<http://www.zur.lt/index.php?-169528716.com>> [žiūrėta 2009 08 31]

Kaip teigia ŽŪR atstovė, būtų gerai turėti savo lobistą Briuselyje, bet to neleidžia padaryti jau minėtos ribotos finansinės galimybės.<sup>152</sup>

**Lietuvos ūkininkų sąjunga (LŪS).** Kita Lietuvos žemdirbių interesus Europos Sąjungos lygmenyje atstovaujanti ir ginanti organizacija yra Lietuvos ūkininkų sąjunga. Ši organizacija jungia 40 smulkesnių Lietuvos rajonų ūkininkų sąjungų bei LŪS skyrių.<sup>153</sup>

LŪS tikslas atstovaujant ir ginant Lietuvos žemdirbių interesus palaikyti ir vystyti gerus santykius su Europos Sąjungos institucijomis ir kitų ES šalių narių žemdirbių organizacijomis, ieškoti Lietuvos žemdirbiams naudingų sprendimų, dalijantis patirtimi ir semiantis žinių iš kitų ES šalių narių žemdirbių ir jų kooperatyvų.<sup>154</sup> Kaip teigia LŪS tarptautinių ryšių koordinatorė Giedrė Kojalienė, pagrindiniai uždaviniai europiniame lygmenyje yra šie: išnagrinėti visus klausimus, susijusius su Bendrosios žemės ūkio politikos formavimu; atstovauti viso žemės ūkio sektoriaus specialioms ir bendriesiems interesams; atlikti ekonomines, finansines, teises, socialines ir kitas žemės ūkio kooperatyvų analizes; ieškoti bendrų narių interesus tenkinančių problemų sprendimų; puoselėti ir plėsti ryšius su Bendrijos institucijomis bei kitomis ES lygmenyje atstovaujančiomis organizacijomis ir socialiniais partneriais. Vis naujų interesų europiniu lygmeniu iškyla bene kas mėnesį. Aktualiausi, žinoma yra pieno, mėsos, grūdų sektorių klausimai.<sup>155</sup>

Šiuo metu Lietuvos ūkininkų sąjunga yra Baltijos šalių žemės ūkio organizacijų Tarybos narė, atsakinga už Lietuvos žemės ūkio organizacijų atstovavimą ES institucijose.<sup>156</sup> Lietuvos ūkininkų sąjunga kaip ir ŽŪR yra COPA ir COGECA narė. Įsijungimo į šios organizacijos veiklą pradžia siekia 1999 – 2002 m., kai Lietuvoje buvo vykdomas ES projektas „Parama ūkininkų ir jų kooperatyvus atstovaujančioms organizacijoms Centrinėje ir Rytų Europos šalyse“. Šio projekto dėka Lietuvos ūkininkų sąjungos atstovai dalyvavo įvairiuose COPA–COGECA renginiuose, o 2002 m. sąjunga buvo pakviesta tapti šios organizacijos asocijuota nare ir atstovauti savo šalies žemdirbius.<sup>157</sup> Kaip teigia Giedrė Kojalienė, dažniausiai iškilus kokiam opiam klausimui, LŪS ekspertai COPA/COGECA ir Europos Komisijos konsultacinių grupių posėdžių metu išsako organizacijos poziciją, neretai pateikia ją raštu Komisijos nariams ar net pačiai Europos žemės ūkio ir kaimo plėtros komisarei. Kadangi LŪS atstovauja nedidelei šaliai, neretai tenka savo poziciją ginti

<sup>152</sup> Autorės interviu su Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos pirmininke ir ŽŪR Kaimo plėtros skyriaus vedėja Guoda Burokiene, 2009 11 17

<sup>153</sup> Lietuvos ūkininkų sąjungos nariai <<http://www.lus.lt/index.php?mode=st&id=22>> [žiūrėta 2009 10 26]

<sup>154</sup> Lietuvos žemdirbių atstovavimas Europos Sąjungos institucijose <<http://www.lus.lt/index.php?mode=st&id=55>> [žiūrėta 2009 10 26]

<sup>155</sup> Autorės interviu su LŪS tarptautinių ryšių koordinatorė Giedre Kojaliene, 2009 11 16

<sup>156</sup> Autorės interviu su LŪS tarptautinių ryšių koordinatorė Giedre Kojaliene, 2009 11 16

<sup>157</sup> Šalies žemės ūkio interesai sėkmingai atstovaujami tarptautinėse organizacijose <<http://ukioklubas.lt/salies-zemes-ukio-interesai-sėkmingai-atstovaujami-tarptautines-organizacijose/>> [žiūrėta 2009 09 25]

remiantis ir kitų šalių, tokių kaip Latvija, Lenkija, Čekija, Estija pagalba. Tačiau neretai susiduriama su ta problema, jog senosios ir didžiosios ES valstybės vis dėlto turi senesnes ir gilesnes lobizmo tradicijas ir jiems dažniau sekasi pasiekti savo tikslų. Mūsų pagrindinis interesas – tiesioginių išmokų suvienodinimas iki šiol nebuvo pasiektas dėl senųjų ES šalių narių prieštaravimų.<sup>158</sup>

LŪS nuo 2004 m. gegužės yra ir GEOPA (ES Žemės ūkio darbdavių asociacija) organizacijos narė. GEOPA organizacija įpareigota veikti kaip socialinis partneris Europos Komisijos Užimtumo ir socialinių reikalų komiteto inicijuojamuose žemės ūkio sektoriaus socialiniuose dialoguose.<sup>159</sup> Lietuvos ūkininkų sąjungos tarptautinių ryšių koordinatorė Jovita Motiejūnienė prisiminė nelengvą Lietuvos kelią tarptautinio atstovavimo šalies žemdirbiams link ir konstatavo, kad nepaisant to, jog šiandien turime savo ekspertų ne vienoje darbo grupėje, jų nėra tokiuose svarbiuose sektoriuose kaip aplinkosauga, sėklininkystė, maisto produktų sauga ir kt.<sup>160</sup> Kaip teigia G. Kojalienė, per COPA/COGECA ir GEOPA ŽŪS yra suteikta galimybė siųsti į Europos Komisijos konsultacines grupes, kuriose dalyvauja įvairių Europos šalių žemės ūkio organizacijų siunčiami ekspertai bei Europos Komisijos atstovai ir sprendžia konkrečius įvairių žemės ūkio sektorių klausimus. Dalyvavimas tokiuose posėdžiuose pasiteisina tuo požiūriu, jog LŪS ekspertai išsakydami šalies nuomonę turi galimybę prisidėti prie žemės ūkio politikos formavimo.<sup>161</sup>

Be dalyvavimo tarptautinėse organizacijose, atstovaujant Lietuvos žemės ūkio interesus Europos Sąjungoje Lietuvos ūkininkų sąjunga taip pat siekia sudaryti ir palaikyti informacijos pasikeitimo, sklaidimo ir bendravimo tinklą bei sudaryti sąlygas Lietuvos šakinėms organizacijoms gauti informaciją, reikalingą atskiros žemės ūkio šakos konkurencingumui stiprinti, rinkos analizei atlikti. Įtraukti Lietuvos žemdirbių organizacijas į ES Komisijos inicijuojamų įvairių reglamentų svarstymą ir skatinti jas teikti konstruktyvesnius, Lietuvos žemdirbių lūkesčius atitinkančias pasiūlymus bei kelti pagrįstus reikalavimus ES ir savo šalies valdančioms institucijoms. Tarp užsibrėžtų uždavinių minimas ir Lietuvos žemdirbius skatinimas bendradarbiauti, keistis informacija ir patirtimi, plėtojant žemės ūkio kooperaciją, ieškant būdų kylančioms problemoms su perdirbėjais bei prekybininkais spręsti, bei apskritai siekis stiprinti Lietuvos žemdirbių pilietinę brandą leidžiant patiems dalyvauti dialoge tarp Europos institucijų ir žemės ūkio produktų gamintojų, informuojant juos

<sup>158</sup> Autorės interviu su LŪS tarptautinių ryšių koordinatorė Giedre Kojaliene, 2009 11 16

<sup>159</sup> Kas yra GEOPA? <<http://www.lus.lt/index.php?mode=st&id=58>> [žiūrėta 2009 10 26]

<sup>160</sup> Žemės ūkio rūmų portalo informacija - atstovavimas Lietuvos žemdirbiams – svarbi ir atsakinga užduotis, 2006, gruodžio 22 d. <[http://209.85.135.132/search?q=cache:UmUJQwVGbdsJ:www.zur.lt/l.php%3Ftmpl\\_into%255B0%255D%3Dindex%26tmpl\\_name%255B0%255D%3Dm\\_site\\_index2%26tmpl\\_into%255B1%255D%3Dmiddle%26tmpl\\_name%255B1%255D%3Dm\\_news\\_out\\_form%26m\\_news\\_id%3D56+%C5%BEem%C4%97s+%C5%ABk%C4%AF+atstovaujan%C4%8Dios+did%C5%BEiausios+organizacijos&cd=2&hl=lt&ct=clnk&gl=lt&client=firefox-a](http://209.85.135.132/search?q=cache:UmUJQwVGbdsJ:www.zur.lt/l.php%3Ftmpl_into%255B0%255D%3Dindex%26tmpl_name%255B0%255D%3Dm_site_index2%26tmpl_into%255B1%255D%3Dmiddle%26tmpl_name%255B1%255D%3Dm_news_out_form%26m_news_id%3D56+%C5%BEem%C4%97s+%C5%ABk%C4%AF+atstovaujan%C4%8Dios+did%C5%BEiausios+organizacijos&cd=2&hl=lt&ct=clnk&gl=lt&client=firefox-a)> [žiūrėta 2009 09 29]

<sup>161</sup> Autorės interviu su LŪS tarptautinių ryšių koordinatorė Giedre Kojaliene, 2009 11 16

apie aktualių problemų sprendimo procesus, vykstančias ir ateityje numatomas permainas, turinčias įtakos žemės ūkio verslui ir gyvenimui kaimo vietovėse.<sup>162</sup>

Tačiau, kaip teigia LŪS tarptautinių ryšių koordinatore Giedrė Kojalienė, kol kas vieninteliai realizuoti interesai yra kontaktų su kitomis žemės ūkio nevyriausybinėmis organizacijomis užmezgimas, galimybė dalyvauti Europos Komisijos konsultacinių grupių posėdžiuose, kas leidžia operatyviai gauti aktualią informaciją ir perduoti ją savo šalies ekspertams, organizacijų nariams. „Išsikeltus tikslus interesų grupėms, ypač iš Lietuvos yra gana sunku pasiekti, labiausiai dėl patirties, žinių stokos. Lietuvoje dar nėra susiformavusi stipri interesų grupių savęs atstovavimo praktika bei patirtis.“<sup>163</sup>

Taip pat kalbant apie lobistinių interesų atstovavimą europiniame lygmenyje minimas ir finansinių resursų trūkumas, tačiau kaip teigia G. Kojalienė, vis dėlto, nors ir neturint didelių finansinių išteklių stengiamasi surinkti stiprių, profesionalių savo srities ekspertų grupę, kuri vėliau siunčiama į ES organizacijas bei institucijas. Visgi pripažįstama, kad efektyviausia savo interesus būtų ginti Briuselyje ir tai daryti turint savo aktyvų ir profesionalų atstovą, gerai išmanantį žemės ūkio sektorių problemas, turintį stiprų ryšį su Lietuvos institucijomis bei organizacijomis, kad galėtų gauti operatyviai reikiamą informaciją iš Lietuvos. Deja, šiuo metu LŪS tokio atstovo Briuselyje nebeturi dėl lėšų stokos.<sup>164</sup>

Kalbant apie ateities perspektyvas LŪS atstovė pabrėžė, kad labiausiai reikėtų didesnio susikalbėjimo tarp įvairių žemės ūkio organizacijų pačioje Lietuvoje. Jų yra labai daug, taip pat tarp jų neretai iškyla įvairių prieštaravimų ir nesutarimų. „Reikėtų ir didesnio visuomenės supratimo, kad yra svarbu reprezentuoti nevyriausybinių organizacijų interesus ES lygiu, dažnai susiduriama su klausimu „O kam to reikia?“. Taip pat reikėtų ir didesnio valstybės dėmesio. Specialistų Lietuvoje galima rasti nemažai, tik susiduriama su kalbos problema. Pavyzdžiui vykstant į Briuselį į COPA/COGECA ir GEOPA organizacijas privalu mokėti bent vieną užsienio kalbą: anglų, prancūzų, vokiečių, ispanų, italų ar lenkų, nes tik šiomis kalbomis yra teikiamas vertimas.“<sup>165</sup>

Be ŽŪR ir LŪS COPA–COGECA narėmis yra dar dvi Lietuvos žemdirbių visuomeninės organizacijos: Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija ir kooperatyvų asociacija „Kooperacijos kelias“.<sup>166</sup>

<sup>162</sup> Lietuvos žemdirbių atstovavimas Europos Sąjungos institucijose <<http://www.lus.lt/index.php?mode=st&id=55>> [žiūrėta 2009 10 26]

<sup>163</sup> Autorės interviu su LŪS tarptautinių ryšių koordinatore Giedre Kojaliene, 2009 11 16

<sup>164</sup> Autorės interviu su LŪS tarptautinių ryšių koordinatore Giedre Kojaliene, 2009 11 16

<sup>165</sup> Autorės interviu su LŪS tarptautinių ryšių koordinatore Giedre Kojaliene, 2009 11 16

<sup>166</sup> Šalies žemės ūkio interesai sėkmingai atstovaujami tarptautinėse organizacijose <<http://ukioklubas.lt/salies-zemes-ukio-interesai-sekmingai-atstovaujami-tarptautinese-organizacijose/>> [žiūrėta 2009 09 25]



Kalbant apie Lietuvos žemės ūkio interesų atstovavimą reikia paminėti ir Lietuvos žemės ūkio ministro Kazio Starkevičiaus akcentuotą faktą, jog europinė parama Lietuvai yra išpūdinga – 2004-2008 m. laikotarpiu šalies žemės ūkio sektorius sulaukė 6 mlrd. 606 mln. litų paramos (tiesioginės išmokos, investicinė bei kompensacinė parama), kai tuo tarpu nacionalinio biudžeto per šį laikotarpį teko 1 mlrd. 814 mln. litų.<sup>167</sup> Taip pat paminėtina, kad kaip teigia Užsienio reikalų ministerijos sekretorius Žygimantas Pavilionis: „Prieš stojant į Europos Sąjungą žemdirbiai buvo patys didžiausia skeptikai, nusiteikę itin priešiški. Šiandieną, išryškėjus ekonominei narystės ES žemės ūkiui naudai, tie patys žemdirbiai kardinaliai pakeitė nuomonę ir tvirtina, kad europinė parama šiam sektoriui neabejotinai suteikia didelių galimybių“.<sup>168</sup>

Išanalizavus pateiktą informaciją, galima teigti, jog Lietuvos žemės ūkio interesai yra pakankamai efektyviai atstovaujami ES, tačiau tai pasiekama daugiau ne pačių interesų grupių atstovų tiesioginiu veikimu Briuselyje ar per europines organizacijas, bet per Lietuvos valstybinių institucijų vykdomą veiklą. Nepaisant to, kad Lietuvos kaip jaunos ir visapusiškai mažos šalies narės balsas ne visada yra ir gali būti pakankamai girdimas, o siekiant realizuoti savuosius interesus ieškant kompromiso reikia kooperuotis su kaimyninėmis šalimis ar aktyviai veikti tarptautinėse organizacijose, visgi Lietuvos įsisavintos ES skirtos paramos žemės ūkiui lėšos, bei pasikeitęs pačių interesų grupių atstovų požiūris į Lietuvos narystės ES naudą, leidžia daryti išvada, kad žemės ūkio interesai sėkmingai atstovaujami bent nacionaliniu lygmeniu. Tačiau pačių žemės ūkio interesų grupių atstovų teigimu, eurolobistinė veikla toli gražu nėra pakankama. Kaip pagrindinės problemos įvardijama finansinių ir žmogiškųjų resursų stoka, žemės ūkio organizacijų nesusikalbėjimas pačioje Lietuvoje bei nepakankamas valstybės dėmesys.

### 3.8. Lietuvos savivaldybių asociacija

Lietuvos savivaldybių asociacija (LSA) nagrinėjimai Lietuvos eurolobistinių interesų temai yra aktuali, kadangi viena iš Europos Sąjungos politikos kryptių – regionai ir jų plėtra. Taip pat todėl, kad

<sup>167</sup> Žemės ūkio ministerijos informacija „Buve skeptikais, žemdirbiai jau neabejoja“ ES nauda sektoriui, 2009, gegužės 11 d. <[http://www.madeinlithuania.lt/Zemes\\_ukis-straipsnis160-Buve\\_skeptikais\\_zemdirbiai\\_jau\\_neabejoja\\_ES\\_nauda\\_sektoriui](http://www.madeinlithuania.lt/Zemes_ukis-straipsnis160-Buve_skeptikais_zemdirbiai_jau_neabejoja_ES_nauda_sektoriui)> [žiūrėta 2009 08 28]

<sup>168</sup> Žemės ūkio ministerijos informacija „Buve skeptikais, žemdirbiai jau neabejoja“ ES nauda sektoriui, 2009, gegužės 11 d. <[http://www.madeinlithuania.lt/Zemes\\_ukis-straipsnis160-Buve\\_skeptikais\\_zemdirbiai\\_jau\\_neabejoja\\_ES\\_nauda\\_sektoriui](http://www.madeinlithuania.lt/Zemes_ukis-straipsnis160-Buve_skeptikais_zemdirbiai_jau_neabejoja_ES_nauda_sektoriui)> [žiūrėta 2009 08 28]

net apie 70% Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendina būtent savivaldybės ar regionai.<sup>169</sup> Briuselyje savivaldybių (pvz. Prahos miesto) ir savivaldybių asociacijų atstovybės pripažįstamos lobistinėmis. Tokį statusą turėjo ir Kauno apskrities atstovybė maždaug prieš dešimtmetį. Atsižvelgiant į tai, būtina išanalizuoti šią, Lietuvos savivaldos interesus koordinuojančią ir atstovaujančią asociaciją ir jos europiniame lygmenyje vykdomą veiklą.

Pirmojoje darbo dalyje autorė aptardama interesų grupių taikiniais esančias Europos Sąjungos institucijas, aiškinosi ir jauniausios Europos Sąjungos konsultacinės institucijos, susijusios būtent su savivalda - Regionų komiteto svarbą. Pastarasis sudarytas iš rinktų vietinės ir regioninės valdžios atstovų, svarsto nuomones dėl Europos Sąjungos teisės aktų projektų, reglamentuojančių savivaldybėms ir regionams aktualius klausimus sanglaudos politikos, transporto, aplinkosaugos, švietimo ir jaunimo reikalų, socialinės politikos ir kitose srityse. Regionų komiteto įkūrimas atvėrė galimybes tiesioginiam regionų ir vietos valdžios interesų atstovavimui ES sprendimų priėmimo procese.<sup>170</sup> Tad ir Lietuvos atstovai, dalyvaudami šio komiteto veikloje, turi galimybę reprezentuoti savo valstybės interesus šioje institucijoje svarstomais klausimais.

2009 m. yra jau šeštieji Lietuvos delegacijos Regionų Komitete veiklos metai. Analizuojant Lietuvos savivaldybių asociacijos internetiniame puslapyje pateiktą informaciją apie Lietuvos delegacijos veiklą, galima matyti, kad Lietuvos delegacijos nariai dalyvauja plenarinėse sesijose, Regionų Komiteto Biuro ir komisijų posėdžiuose, taip pat Regionų Komitetų bei kitų Europos Sąjungos institucijų surengtuose seminaruose, konferencijose, kitokiuose renginiuose, taip pat kartu su kolegomis iš kitų Europos Sąjungos valstybių narių vietos ir regionų valdžių svarsto regionams ir savivaldybėms aktualius konkurencingumo, regioninės plėtros, aplinkosaugos, socialinius bei energetikos klausimus, rengia nuomones dėl ES teisės aktų ir neteisinių iniciatyvų.<sup>171</sup> Kaip matyti, iš pateiktos informacijos, veiklą vykdomą ir pateikti Lietuvos poziciją galimybių yra. Tačiau, reiktų atkreipti dėmesį į tai, kad šiuo metu Regionų komitetą sudaro 344 nariai ir tiek pat pakaitinių. Lietuvos delegaciją sudaryta iš devynių nuolatinių ir devynių pakaitinių narių.<sup>172</sup> Vertinant šiuos skaičius akivaizdu, kad Lietuvos atstovai sudaro labai mažą procentinę komiteto narių dalį. Remiantis tuo galima daryti išvada, kad net labai aktyviai veikiant, Lietuvos atstovams realiai įtakoti komitete priimamus sprendimus būtų sudėtinga.

<sup>169</sup> Lietuvos delegacijos Europos Sąjungos Regionų komitete portalas – apie ES Regionų komitetą <<http://regionai.lsa.lt/index.php?188120641>> [žiūrėta 2009 09 01]

<sup>170</sup> Lietuvos delegacijos Europos Sąjungos Regionų komitete portalas – apie ES Regionų komitetą <<http://regionai.lsa.lt/index.php?188120641>> [žiūrėta 2009 09 01]

<sup>171</sup> Lietuvos delegacijos Europos Sąjungos Regionų komitete portalas <<http://regionai.lsa.lt/>> [žiūrėta 2009 09 02]

<sup>172</sup> Lietuvos delegacijos Europos Sąjungos Regionų komitete portalas - delegacijos sudėtis <<http://regionai.lsa.lt/index.php?567893142>> [žiūrėta 2009 09 01]

Dalyvavimas Regionų Komiteto veikloje nėra vienintelis Lietuvos regioninių interesų atstovavimo Europos Sąjungoje kanalas. LSA siekdama reprezentuoti ir atstovauti Lietuvos savivaldybių interesus Europos Sąjungos institucijose, Briuselyje įsteigė savo atstovybę, kurios tikslas padėti asociacijos narėms rasti tinkamą informaciją, ryšius, kontaktus būsimiems projektams, skelbti apie Lietuvos savivaldybių pasiekimus kitų Europos Sąjungos šalių savivaldybėms bei padėti dalintis patirtimi. Taip pat teikti įvairių paramą ir pagalbą šešiasdešimčiai Lietuvos savivaldybių, koordinuoti Regionų Komiteto Delegacijos narių veiklą minėtame komitete. Vertinant šią informaciją ir atsižvelgiant į tai, kad atstovybės Briuselyje steigimas ir išlaikymas reikalauja didelių išlaidų, galima daryti išvadą, jog turėjo būti (ir yra) akivaizdus poreikis ir būtinybė turėti Lietuvos savivaldybių interesus reprezentuojančią atstovybę ES sostinėje.

Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovybės Briuselyje prioritetiniai klausimai – energetika, transportas, aplinkosauga, socialiniai reikalai bei informacinės technologijos.<sup>173</sup> Svarbi atstovybės funkcija – informacijos sklaida, per metus parengiama apie 250 - 300 informacinių žinučių savivaldybėms.<sup>174</sup>

Nepaisant deleguotų tikslų ir darbų gausos Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovybės Briuselyje struktūra - vienas asmuo. Šiuo metu joje darbuojasi Povilas Kuprys. Darbuotojų skaičius yra įvardijama kaip viena iš problemų siekiant efektyviau atstovauti Lietuvos savivaldybių interesus Europos Sąjungoje. Kaip teigia, P. Kuprys atstovybėje dirbančio vieno žmogaus jau nebepakanka. Kaip taikytina praktika ar sektinas modelis nurodytas kaimyninių valstybių pavyzdys: „Europos Sąjungos savivaldos ir regionų lygmenyje vienas asmuo atstovauja apytikriai vienam milijonui (Latvija – du asmenys, Estija – du asmenys). Lietuvai atitinkama norma būtų 3,4 darbuotojo. Kas sunkmečiu sunkiais suvokiama, bet įmanoma.“<sup>175</sup> Tiesa, kaip tam tikra išeitis yra savanoriai pagalbininkai, dirbantys LSA Briuselyje be atlygio, bet jų parengimui reikalingas laikas, kuris ne visada atsiperka, dėl tokių savanorių santykinai didelės kaitos.

Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovui Briuselyje daugiausia tenka dirbti Europos savivaldybių ir regionų tarybos (CEMR) 5 darbo grupėse remiantis LSA atstovybės prioritetais, prisidėti prie CEMR nuomonės formavimo teikiant ją Europos Tarybai, Europos Parlamentui, Lietuvos atstovams Europos Parlamente, Regionų Komitete. Taip pat P. Kupriui tenka būti Nacionalinės Regionų Komitetų delegacijos koordinatoriumi įstatymdavystės, Europos Sąjungos dokumentų pataisų, pasisakymų inicijavimo klausimais, bei atstovauti Lietuvos savivaldybių asociaciją NEEBOR (ES

---

<sup>173</sup> Autorės interviu su LSA atstovu Povilu Kupriu, 2009 10 26

<sup>174</sup> Autorės interviu su LSA atstovu Povilu Kupriu, 2009 10 26

<sup>175</sup> Autorės interviu su LSA atstovu Povilu Kupriu, 2009 10 26

rytinio pasienio regionų tinklas), ELAN (Europos vietos valdžios atstovų tinklas) struktūrose. LSA atstovas taip pat palaiko dalykinį ryšį su Europos Komisija įvairiais direktoratais (DG Transport, DG Regio, DG Environment). Sprendžiant savivaldos lygmens klausimus komunikuojama su Lietuvos Nuolatinės atstovybės ES įvairių ministerijų atstovais (atašė, „koreperais“, vadovais) bei Lietuvos Respublikos ambasada Belgijoje.

Palaikomas nuolatinis ryšys su 20-30 savivaldybių, su 15-20 kartais, su likusiomis – vienpusis informacijos perteikimas, kuria pastarosios galbūt ir pasinaudoja, tačiau nėra grįžtamojo ryšio į LSA atstovybę. Kaip interviu metu teigė P. Kuprys, kasmet yra vedamos savivaldybių apklausos, kurių metu siekiama išsiaiškinti, kaip ir kiek yra naudinga LSA atstovybės Briuselyje veikla, kokios savivaldybės domisi ES reikalais, kuo domisi labiau, kuo mažiau, kaip savivaldybės pasinaudoja praktikoje gaunama informacija. Rezultatai ir atsakymai iš visų 60 savivaldybių būna nevienareikšmiai ir pakankamai margi.

Paminėtina, kad LSA atstovybė Briuselyje atstovauja ne tik konkrečių savivaldybių interesus, „kartais tenka atstovauti Lietuvos kurortinių miestų sąjungos interesus, Lietuvos medaus gamintojų interesus, regioninių oro uostų interesus (Kauno), Merų paktą pasirašiusių savivaldybių interesus“.<sup>176</sup>

P. Kuprio nuomone, Lietuvos interesų grupės turi Briuselyje realizuotinių interesų, ypač verslo atstovai, žemės ūkio, politinių partijų atstovai, vartotojai, smulkaus ir vidutinių verslo įmonės, Lietuvos Nuolatinė atstovybė Europos Sąjungoje, Lietuvos savivaldybių asociacija. Tačiau konkrečios interesų grupės, kaip tokios nedomina LSA atstovybės Briuselyje, kuri domisi būtent LSA interesais, ne tiek valstybinio lygmens, bet vietos valdžios lygmens interesais.

Lietuvos interesų grupės naudojasi įvairiais prieigos kanalais siekdamos savo tikslų Europos Sąjungoje, tai ir priklausymas asociacijoms bei eurogrupėms, savo lobisto siuntimas ir ne tik. Labiausiai, P. Kuprio nuomone, pasiteisina, kai kooperuojamasi su panašių šalių ar šalių savivaldybių atstovais (pagal sritis, kartais su vienu šalių, kartais su kitu šalių), nes Lietuva per maža europiniu mastu įtakoti be blokavimosi su kitais.<sup>177</sup>

Koks būtent veikimo būdas efektyviausias ir optimaliausias siekiant Lietuvos interesų „girdėjimo“ ES lygmenyje, negalima atsakyti apibendrintai. Svarbiausias LSA atstovo Briuselyje P. Kuprio atradimas per du metus: „reikia turėti Lietuvai komisarą ar ministrą be portfelio, kuris koordinuotų Europos Parlamentarų narių iš Lietuvos, Lietuvos Nuolatinės Atstovybės ES (ministerijų lygmens nuomones), LSA interesus, Lietuvos verslo atstovybės Briuselyje interesus. Tai būtų „jungtinės Lietuvos pajėgos“, kurių šiuo metu nėra, nes EP nariai sprendžia tarpvalstybinius, Lietuvos

<sup>176</sup> Autorės interviu su LSA atstovu Briuselyje Povilu Kupriu, 2009 10 26

<sup>177</sup> Autorės interviu su LSA atstovu Briuselyje Povilu Kupriu, 2009 10 26

Nuolatinė atstovybė Europos Sąjungoje – valstybinius, LSA – regioninius, savivaldybių, verslo atstovas – šakinius Lietuvos klausimus. Gaila, nėra Lietuvos intereso.“<sup>178</sup>

P. Kuprio nuomone, siekiant, kad Lietuvos interesų grupių girdimumas ir matomumas europiniame lygmenyje būtų efektyvesni, labiausiai trūksta pasirengusių žmonių, kurie Lietuvos institucijose tinkamai palaikytų ryšį su jų atstovais Briuselyje, tiek ministerijų, tiek savivaldybių, tiek verslo struktūrų lygmenyje, tiek politinių partijų gretose. Kaip teigia Lietuvos savivaldybių atstovas Briuselyje: „Yra kol kas didžiulis nesukalbėjimas, gal net atitrūkimas: Jūs ten Lietuvoje ir Jūs ten Briuselyje. Manau, kad Lietuvai rengiantis pirmininkauti Europos Sąjungoje 2013 metais, jau reikia pradėti rengtis, keisti šią nekokią praktiką.“<sup>179</sup>

Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovo nuomone, siekiant efektyvesnio Lietuvos interesų atstovavimo Europos Sąjungoje, reikia ilgalaikės praktikos ir tradicijos, nes jų per penkis metus šalies mastu ir per du metus savivaldos mastu - nesukaupta. Reikia rengtis ir tiems, kurie dirba Briuselyje ir tiems, kurie palaiko ryšius iš Lietuvos su dirbančiais ten. Taip pat, reikia savivaldybių didesnio susidomėjimo, noro, mokėjimo pasinaudoti Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovu Briuselyje. Kaip teigia P. Kuprys: „Žinote, sunkiausiai iš Lietuvos savivaldybių išpešti tai, ką jos daro puikiai ir labai gerai, norisi tai paskelbti visoms Europos Sąjungos savivaldybėms. Tebeesame kuklūs.“<sup>180</sup>

Taigi, išanalizavus Lietuvos savivaldybių asociacijos europiniu lygmeniu vykdomą veiklą, galima teigti, jog Lietuvos regioninius ir savivaldos interesus atstovaujančios grupės turi interesų atstovautinų ir Briuselyje. Lietuvos interesai reprezentuojami tiek Regionų Komitete, tiek per LSA atstovybę Briuselyje. Visgi, vykdant šią veiklą susiduriama su tokiomis problemomis kaip, darbuotojų stoka, pačių interesų grupių pasyvumas, komunikacijos stoka siekiant bendro Lietuvos intereso.

---

<sup>178</sup> Autorės interviu su LSA atstovu Briuselyje Povilu Kupriu, 2009 10 26

<sup>179</sup> Autorės interviu su LSA atstovu Briuselyje Povilu Kupriu, 2009 10 26

<sup>180</sup> Autorės interviu su LSA atstovu Briuselyje Povilu Kupriu, 2009 10 26

## IŠVADOS IR SIŪLYMAI

Magistro darbe iškeltos hipotezės patvirtinimui ir suformuluotų uždavinių įvykdymui pasitelktas registruotų lobistų veiklos ir interesų grupių veikimo Europos Sąjungoje tyrimas padėjo atskleisti Lietuvoje vyraujančias interesų atstovavimo tendencijas ir problemas.

Tenka pripažinti, kad atlikus nagrinėtos medžiagos analizę bei interviu, dalinai pasitvirtino hipotezė, kad Lietuvos IG turi lobistinių interesų europiniame lygmenyje, tačiau dar nesusiklosčiusios lietuviško europinio lobizmo tradicijos, menkai įsisavinta lobizmo technika, kvalifikuotų lobistų ir lėšų eurolobizmui stygius bei nepakankamai gilus Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą laipsnis lemia, kad minėti interesai europiniame lygmenyje atstovaujami neefektyviai. Aktyvus, veiksmingas, tęstinis Lietuvos grupių interesų atstovavimas vykdomas, tačiau ši veikla leidžia pasiekti tik pakankamai bendro pobūdžio rezultatus.

Daugiapakopė Europos Sąjungos institucinė struktūra lemia, tai jog efektyviausias veikimas užtikrinamas būtų naudojant kiek įmanoma daugiau kanalų. Tuo tarpu Lietuvos interesų grupės, savarankiškai veikiančios Europos Sąjungoje, dažniausiai naudojasi vienu kanalu – priklausymu euroasociacijai. Tačiau net šiose europinėse organizacijose interesų grupių atstovai Lietuvos nuomonę įvardina kaip ne visada įdomią ir svarią kitų Europos Sąjungos valstybių narių kontekste. Tokia padėtis dažniausiai skatina kooperuotis su mažomis kaimyninėmis valstybėmis ar panašias pramonės šakas atstovaujančiomis kitų šalių organizacijomis. Tačiau neretai susiduriama su ta problema, jog senosios ir didžiosios ES valstybės vis dėlto turi gilesnes lobizmo tradicijas ir jiems geriau sekasi pasiekti savo tikslų.

Lietuvos interesų grupės, siekdamos savo tikslų, aktyviau veikia vietiniu, t.y. savo šalies lygiu, ieškodamos nacionalinių priėjimo kanalų bei bendradarbiaudamos su valstybės institucijomis, taip prisidėdamos formuojant bendrą Lietuvos nuomonę, kuri vėliau būna atstovaujama Europos Sąjungos institucijose.

Nors yra priimtas lobistinę veiklą reglamentuojantis įstatymas ir yra Lietuvoje besiregistruojančių bei lobistinę veiklą vykdančių lobistų, Lietuvos interesų grupės nesinaudoja jų paslaugomis gindamos savo interesus europiniame lygmenyje.

Lietuvos interesų grupės, intensyviai vykdančios veiklą Europos Sąjungos lygmenyje, nors ir įmini efektyvaus veikimo trukdžius, teigia pasiekiančios dalį savo tikslų bei išvelgia savo veiklos naudą. Nors teigiamai vertinamų ir apčiuopiamų rezultatų pavyksta pasiekti, tačiau jie, ypač įtakojant teisės aktų turinį, pasiekiami konsoliduojantis su kaimyninėmis šalimis ar giminingas pramonės šakas

atstovaujančiomis tarptautinėmis organizacijomis ir negali būti traktuojami kaip vien Lietuvos interesų pasiekimai.

Vienas pagrindinių privalumų, kurių įvardino visos tirtos organizacijos yra galimybė operatyviai gauti aktualią informaciją, kuri tampa prieinama priklausant europinėms organizacijoms ar turint savo atstovybę Briuselyje. Kaip privalumą, tirtų interesų grupių atstovai, įvardina didesnę galimybę užmegzti reikalingus kontaktus tiek su kitų valstybių organizacijomis, tiek su ES institucijomis.

Paminėtinas ir pesimistinis Lietuvos interesų grupių eurolobistinės veiklos aspektas - nagrinėtos organizacijos atkreipia dėmesį į nedidelį atstovaujamo Lietuvos pramonės sektoriaus svorį ar resursų tiek finansinių, tiek žmogiškųjų trūkumą. Taip pat, beveik visų tirtų organizacijų atstovai kaip vieną didžiausių problemų įvardina komunikavimo stoką tarp Lietuvos interesų grupių atstovų tiek dirbančių Briuselyje, tiek Lietuvoje.

Išanalizavus ir apibendrinus tirtą informaciją, autorės nuomone, siekiant efektyvesnio Lietuvos interesų grupių veikimo, reikalinga Lietuvos valstybės institucijų iniciatyva konsoliduojant įvairius Lietuvos interesų grupių atstovus. Tai paskatintų didesnę Lietuvos interesų grupių bendradarbiavimą. Vyriausybė, formuodama ir vykdydama savo europinę politiką, turėtų plačiau į jos formavimą įtraukti Lietuvos IG.

Taip pat suinteresuoti subjektai (Vyriausybė, Lietuvos lobistų sąjunga, asociacijos, registruoti lobistai) siekdami geriau išsiaiškinti eurolobizmo galimybes, kitų šalių patyrimą, lobizmo techniką, lobizmo teisę bei perimti minėta patirtį, turėtų skirti didesnę dėmesį eurolobistiniam šveitimui (savišvietai): mokymams, kvalifikacijų tobulinimo sistemai, lobizmo specialistų rengimui universitetuose

## LITERATŪRA

1. **Apsvarstytos strateginės organizacijos kryptys**  
<[http://www.marketnews.lt/naujiena/apsvarstytos\\_strategines\\_organizacijos\\_kryptys](http://www.marketnews.lt/naujiena/apsvarstytos_strategines_organizacijos_kryptys)> [žiūrėta 2009 09 29]
2. **Bouwen P.** Exchanging access goods for access: A comparative study of business lobbying in the European Union institutions // *European Journal of Political Research*, 43, 2004
3. **Briuselis ne visiems** // *Verslo žinios*, 2005, gegužės 5 d., Nr. 86, 4 p.  
<<http://archyvas.vz.lt/news.php?strid=1002&id=188632>> [žiūrėta 2009 08 26]
4. **BUSINESSEUROPE portalas** <[www.businesseurope.eu](http://www.businesseurope.eu)> [žiūrėta 2009 06 25]
5. **Coen D.** The European Business Lobby // *Business Strategy Review*, 8 (4), 1997
6. **COPA /COGECA internetinis portalas** <[http://www.copa-cogeca.be/en/copa\\_objectifs.asp](http://www.copa-cogeca.be/en/copa_objectifs.asp)> [žiūrėta 2008 10 27]
7. **Dešimt klausimų apie Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą**  
<[http://www.eesc.europa.eu/organization/how/docs/10\\_questions/2567\\_CESE\\_10Quest\\_Lt.pdf](http://www.eesc.europa.eu/organization/how/docs/10_questions/2567_CESE_10Quest_Lt.pdf)> [žiūrėta 2008 04 11]
8. **Didesnis ES reikalų skaidrumas sustiprins teisėtumą** - Briuselis, 2006, gegužės 3 d.  
<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/562&format=HTML&aged=1&language=LT&guiLanguage=en>> [žiūrėta 2008 11 03]
9. **Gerlach C.** Does Business Really Run EU Trade Policy? Observations about EU Trade Policy Lobbying // *Politics*, 26 (3), 2006
10. **Grant W.** Pressure Groups and the European Community: An overview // Kn. Mazey S. ir Richardson J. *Lobbying in the European Community* - Oxford: Oxford University Press, 1993
11. **Greenwood J.** *Representing Interest in the European Union* - Basigstoke: Macmillan Press, 1997
12. **Hix S.** *Europos Sąjungos politinė sistema* - Vilnius: Eugrimas, 2006
13. **Hull R.** *Lobbying Brussels: A View from Vilnius* // Kn. Mazey S. ir Richardson J. *Lobbying in the European Community* – Oxford: Oxford University Press, 1993
14. **Kohler-Koch B.** Organized Interests in the EC and the European Parliament // *European Integration online Papers (EioP)*, 1997 <<http://eiop.or.at/eiop/texte/1997-009.htm>> [žiūrėta 2009-05-30]
15. **Krivickienė V.** Savo interesus turime ginti patys // *Mano ūkis*, 2004, Nr. 2
16. **Eising R.** The access to business interests to European Union institutions: notes towards a theory, University of Oslo. 2005, Nr. 27 <[http://www.arena.uio.no/publications/working-papers2005/papers/wp05\\_29.pdf](http://www.arena.uio.no/publications/working-papers2005/papers/wp05_29.pdf)> [žiūrėta 2009 11 03]



17. **Ekonominės plėtros programos (kodas 03-03) įgyvendinimo 2007 m. ataskaita**  
<[http://www.ukmin.lt/lt/veiklos\\_kryptys/pramone\\_ir\\_verslas/Paramos\\_teikimas/doc/Programu%20ataskaitos/2007%20m%20%20LEPA%20%20atask%20VPAK%20pritarimui.doc](http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/pramone_ir_verslas/Paramos_teikimas/doc/Programu%20ataskaitos/2007%20m%20%20LEPA%20%20atask%20VPAK%20pritarimui.doc)> [žiūrėta 2009 09 25]
18. **ES institucijos ir kitos organizacijos: Komisija**  
<[http://europa.eu/institutions/inst/comm/index\\_lt.htm](http://europa.eu/institutions/inst/comm/index_lt.htm)> [žiūrėta 2008-06-25]
19. **Europos Bendrijų teisės viršenybė ir valstybių narių bei Lietuvos Respublikos teisė**  
<[http://www.infolex.lt/Portal/start\\_visuom.asp?act=news&Tema=44&str=4494](http://www.infolex.lt/Portal/start_visuom.asp?act=news&Tema=44&str=4494)> [žiūrėta 2009 10 23]
20. **Europos Bendrijų Komisijos Žalioji knyga „Europos skaidrumo iniciatyva“** KOM (2006) 194 galutinis - Briuselis, 2006, gegužės 3 d.
21. **Europos Komisijos komunikatas „Tolesni veiksmai dėl Žaliosios knygos „Europos Skaidrumo iniciatyva“ {SEK(2007) 360}“** <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0127:LT:NOT>> [žiūrėta 2009 10 02]
22. **Europos Parlamentas ir Lisabonos sutartis**  
<<http://www.europarl.europa.eu/parliament/expert/staticDisplay.do?language=LT&id=65>> [žiūrėta 2009 09 15]
23. **Europos Parlamento Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto darbo dokumentas Dėl interesų grupių atstovų (lobistų) veiklos Europos institucijose pagrindo kūrimo**, 2007, rugsėjo 21 d. <[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004\\_2009/documents/dt/685/685776/685776lt.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/685/685776/685776lt.pdf)> [žiūrėta 2009 07 26]
24. **Europos Parlamento portalas**  
<<http://www.europarl.europa.eu/parliament/expert/staticDisplay.do?language=LT&id=65>> [žiūrėta 2009 09 16]
25. **Europos Sąjunga – galimybės verslui** <<http://www.infocentras.mazeikiai.lt/display.php/id.302>> [žiūrėta 2009 08 26]
26. **Europos Sąjungos portalas - Sąjungos institucijos**  
<<http://www.europarl.europa.eu/highlights/lt/109.html>> [žiūrėta 2007-10-25]
27. **Europos skaidrumo iniciatyva - “Žalioji knyga” ir Lietuva** <<http://www.lisra.lt/?lt=1159534110>> [žiūrėta 2008 07 03]
28. **ICC Lietuva: referendumė balsavimas prieš ES reikštų šalies ekonominės plėtros sulėtėjimą**  
<[http://eic.euro.lt/lit/ICC\\_Lietuva\\_referendume\\_balsavimas\\_pries/1155](http://eic.euro.lt/lit/ICC_Lietuva_referendume_balsavimas_pries/1155)> [žiūrėta 2009 10 28]
29. **Kas yra GEOPA?** <<http://www.lus.lt/index.php?mode=st&id=58>> [žiūrėta 2009 10 26]
30. **Kas suvaldys Briuselio lobistus?** // Lietuvos žinios, 2008, gruodžio 18 d.  
<<http://www.delfi.lt/news/daily/world/article.php?id=19701249>> [žiūrėta 2009 08 13]

31. **Lietuviško lobizmo žingsnis į Europą** <[http://www.ivaizdis.lt/res\\_zinpr\\_det.php?id=633/](http://www.ivaizdis.lt/res_zinpr_det.php?id=633/)> [žiūrėta 2009 07 26]
32. **Lietuvos delegacijos Europos Sąjungos Regionų komitete portalas** <<http://regionai.lsa.lt/>> [žiūrėta 2009 09 02]
33. **Lietuvos delegacijos Europos Sąjungos Regionų komitete portalas** – apie ES Regionų komitetą <<http://regionai.lsa.lt/index.php?188120641>> [žiūrėta 2009 09 01]
34. **Lietuvos delegacijos Europos Sąjungos Regionų komitete portalas** - delegacijos sudėtis <<http://regionai.lsa.lt/index.php?567893142>> [žiūrėta 2009 09 01]
35. **Lietuvos lobistų deklaracijos** <<http://www.vtek.lt/?pageid=6274&act=6269>> [žiūrėta 2009 11 23]
36. **Lietuvos pramoninkų konfederacijos Konsultacinio 2003 10 28 posėdžio protokolas Nr. 23** <[http://209.85.129.132/search?q=cache:bF\\_7YvA4blQJ:www.news.lt/Upload/200311/protokolas%252003%252010%252028.doc+lpk+lobizmas&cd=19&hl=lt&ct=clnk&gl=lt](http://209.85.129.132/search?q=cache:bF_7YvA4blQJ:www.news.lt/Upload/200311/protokolas%252003%252010%252028.doc+lpk+lobizmas&cd=19&hl=lt&ct=clnk&gl=lt)> [žiūrėta 2009 11 06]
37. **Lietuvos pramoninkų konfederacijos pranešimas, 2009, spalio 10 d. - Vilnius** <[http://www.i-manager.lt/upload/200910/Prezidentokalba\(projektas\).ppt](http://www.i-manager.lt/upload/200910/Prezidentokalba(projektas).ppt)> [žiūrėta 2009 11 08]
38. **Lietuvos pramoninkų konfederacijos portalas** <<http://www.lpk.lt/Default.asp?DL=L&TopicID=55>> [žiūrėta 2009 08 29]
39. **Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos portalas** <<http://www.lpsk.lt/?lang=lt&mID=12&id=1>> [žiūrėta 2009 10 27]
40. **Lietuvos Respublikos Asociacijų įstatymas** 2004 m. sausio 22 d. Nr. IX-1969 - Vilnius  
[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=226938](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=226938)
41. **Lietuvos Respublikos Konstitucija** (su pakeitimais ir papildymais iki 2006 m. birželio 1 d.) – Vilnius: Valstybės žinios, 2007
42. **Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymas** 2000 m. birželio 27 d. Nr. VIII-1749 - Vilnius; Nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. gegužės 1 d.  
<<http://www.vtek.lt/files/Lobistines%20veiklos%20istatymas.doc>>
43. **Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos, susijusios su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje, 2008 metais apžvalga**  
<[http://www.euro.lt/documents/es\\_dokumentai/2008%20met%C5%B3%20ap%C5%BEvaga.doc](http://www.euro.lt/documents/es_dokumentai/2008%20met%C5%B3%20ap%C5%BEvaga.doc)> [žiūrėta 2009 11 16]
44. **Lietuvos siekiai kuriant bendrąją Europos Sąjungos žemės ūkio politiką po 2013 metų**, 2009, rugsėjo 30 d. <<http://www.manoukis.lt/index.php?s=9544&m=64&t=>> [žiūrėta 2009 10 16]
45. **Lietuvos verslo organizacijų ir įmonių atstovų vizitas į Briuselį birželio 21-25d.**, 2004, gegužės 13 d. <<http://www.statybininkai.lt/?id=159>> [žiūrėta 2009 08 23]

46. Lietuvos teisės pasikeitimai pagal ES teisę // Integracijos žinios inf., 2007, gegužės 18 d.  
<[http://iz.euro.lt/popup2.php?item\\_id=91](http://iz.euro.lt/popup2.php?item_id=91)> [žiūrėta 2009 10 14]
47. Lietuvos ūkininkų sąjungos nariai <<http://www.lus.lt/index.php?mode=st&id=22>> [žiūrėta 2009 10 26]
48. Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos portalas  
<[http://www.lvdk.eu/go.php/lit/Apie\\_mus/74/2/7](http://www.lvdk.eu/go.php/lit/Apie_mus/74/2/7)> [žiūrėta 2009 10 26]
49. Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos 2004 08 26 Prezidiumo posėdžio Protokolas  
<[http://209.85.129.132/search?q=cache:fVP6W\\_GlZdsJ:www.lvdk.eu/get\\_file.php%3Ffile%3DbS9tX2ZpbGVzL3dmaWxlcY9maWxINTQwLmRvYztwcmV6aWRpdW1vIHByb3Rva29sYXMgMjAwNC\\_AwOCAyNi5kb2M7Ow%3D%3D+arlauskas+lobizmas&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt](http://209.85.129.132/search?q=cache:fVP6W_GlZdsJ:www.lvdk.eu/get_file.php%3Ffile%3DbS9tX2ZpbGVzL3dmaWxlcY9maWxINTQwLmRvYztwcmV6aWRpdW1vIHByb3Rva29sYXMgMjAwNC_AwOCAyNi5kb2M7Ow%3D%3D+arlauskas+lobizmas&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt)> [žiūrėta 2009 09 26]
50. Lietuvos verslo konfederacijos ICC Lietuva portalas <<http://www.icclietuva.lt/>> [žiūrėta 2009 10 30]
51. Lietuvos verslui reikia naujo atstovo Briuselyje // Verslo žinios, 2007, balandžio 6 d.  
<<http://vz.lt/Default2.aspx?ArticleID=44d916d9-986c-4671-a7aa-265fbf546fd5>> [žiūrėta 2009 05 26]
52. Lietuvos žemdirbių atstovavimas Europos Sąjungos institucijose  
<<http://www.lus.lt/index.php?mode=st&id=55>> [žiūrėta 2009 10 26]
53. LITBRE informacinis biuletenis, 2009, Nr. 4  
<[http://www.chamber.lt/download/naujienos/litbre/2009\\_4\\_litbre.pdf](http://www.chamber.lt/download/naujienos/litbre/2009_4_litbre.pdf)> [žiūrėta 2009 11 03]
54. Lobbyism in the EU <<http://www.lobbyisme.info/eng/article.htm>> [žiūrėta 2008-12-03]
55. Lobizmas Briuselyje – įrankis konkurencingumui didinti // Euroverslo naujienos, 2003, gegužė, Nr. 28  
<<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3ece1573903cd>> [žiūrėta 2009 09 28]
56. Lobizmas: daugiau aiškumo ES institucijų koridoriuose  
<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=LT&type=IM-PRESS&reference=20071012STO11624>> [žiūrėta 2009 09 30]
57. Lobizmas Lietuvoje dar menkai žinomas // Euroverslo naujienos, 2002, Nr. 16,  
<<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3d46893682853>> [žiūrėta 2009 08 26]
58. Maniokas K. Lisabonos sutarties implikacijos Lietuvai: kvalifikuota dauguma ir Europos Sąjungos darbotvarkė <<http://www.leidykla.eu/fileadmin/Politologija/55/69-88.pdf>> [žiūrėta 2009 11 15]
59. Mazey S. ir Richardson J. Interests // Kn. Cram L. [et al.] Developments in the European Union – Basingstoke: Macmillan, 1999.

60. **Mazey S. ir Richardson J.** Interest groups and EU policy-making: Organizational logic and venue shopping“ // Kn. Richardson J. [et al.] European Union: Power and Policy-Making. 2 leid. - London, New York:Routledge, 2004
61. **Mažeikių verslininkų asociacijos portalas**  
<[http://www.mva.lt/modules.php?name=News&file=view&news\\_id=24](http://www.mva.lt/modules.php?name=News&file=view&news_id=24)> [žiūrėta 2009 10 29]
62. **Meškauskaitė J.** Briuselį reikia imti informacija iš Vilniaus // Verslo žinios, 2004, kovo 8d., Nr.45, 6p.
63. **Necivilizuoto verslo įkaltai** // Panorama, 2007, rugpjūčio 17-23 d. Nr. 18 (81), p. 19-24,  
<[http://www.urm.lt/popup2.php?ru=bS9tX2FydGljbGUvZmlsZXMvdl9hcnRpY2xIX3ByaW50LnBocA==&tmpl\\_name=m\\_article\\_print\\_view&article\\_id=18554](http://www.urm.lt/popup2.php?ru=bS9tX2FydGljbGUvZmlsZXMvdl9hcnRpY2xIX3ByaW50LnBocA==&tmpl_name=m_article_print_view&article_id=18554)> [žiūrėta 2009 10 25]
64. **Nugent N.** Government and Politics of the European Union - Hampshire, London: The Macmillan Press Ltd, 1999
65. **Paulikas V.** Europos Sąjungos institucijos ir valdymas – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004
66. **Schendelen R. van Machiavelli in Brussels: the Art of Lobbying the EU** -Amsterdam: Amsterdam University Press, 2004
67. **Smulkiųjų balsas skambus** // Europos Sąjunga, 2004, gegužės 1 d., Nr. 84, 11p.,  
<<http://archyvas.vz.lt/news.php?strid=1002&id=219896/>> [žiūrėta 2009 08 25]
68. **Šalies žemės ūkio interesai sėkmingai atstovaujami tarptautinėse organizacijose**  
<<http://ukioklubas.lt/salies-zemes-ukio-interesai-sekmingai-atstovaujami-tarptautinese-organizacijose/>> [žiūrėta 2009 09 25]
69. **Tenkinti ūkininkų ir vartotojų poreikius** <[http://europa.eu/pol/agr/index\\_lt.htm](http://europa.eu/pol/agr/index_lt.htm)> [žiūrėta 2009 08 30]
70. **Varkulevičius R.**, Lietuvos pramoninkų konfederacijos Vykdomosios direkcijos veiklos apžvalga 2007-2008 m. <[www.i-manager.lt/upload/200805/GALUTINE\\_rv\\_metine\\_08.ppt](http://www.i-manager.lt/upload/200805/GALUTINE_rv_metine_08.ppt)> [žiūrėta 2009 09 03]
71. **Varanavičius D.** Interesų įtaka ES politikai II: lietuviškojo lobizmo perspektyvos // Geopolitika.lt, 2006, rugpjūčio 2 d <<http://www.geopolitika.lt/?artc=369>> [žiūrėta 2009 10 26]
72. **Varanavičius D.** Lobizmas Europos Sąjungoje: priėjimo kanalai // Atgimimas, 2002, rugpjūčio 30 d., Nr. 30 (715)
73. **Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos Rezoliucija „Dėl daromo poveikio teisės aktų leidybai viešumo“** - Vilnius, 2006 05 11
74. **Žemės ūkio ministerijos informacija „Buvę skeptikais, žemdirbiai jau neabejoja“ ES nauda sektoriui**, 2009, gegužės 11 d. <[http://www.madeinlithuania.lt/Zemes\\_ukis-straipsnis160-Buve\\_skeptikais\\_zemdirbiai\\_jau\\_neabejoja\\_ES\\_nauda\\_sektoriui](http://www.madeinlithuania.lt/Zemes_ukis-straipsnis160-Buve_skeptikais_zemdirbiai_jau_neabejoja_ES_nauda_sektoriui)> [žiūrėta 2009 08 28]

75. **Žalioji knyga dėl Europos skaidrumo iniciatyvos** <<http://www.vtek.lt/?pageid=6809>> [žiūrėta 2009 07 01]
76. **Žemės ūkio rūmų portalo informacija - atstovavimas Lietuvos žemdirbiams – svarbi ir atsakinga užduotis**, 2006, gruodžio 22 d.  
<[http://209.85.135.132/search?q=cache:UmUJQwVGbdsJ:www.zur.lt/l.php%3Ftmpl\\_into%255B0%255D%3Dindex%26tmpl\\_name%255B0%255D%3Dm\\_site\\_index2%26tmpl\\_into%255B1%255D%3Dmiddle%26tmpl\\_name%255B1%255D%3Dm\\_news\\_out\\_form%26m\\_news\\_id%3D56+%C5%BEem%C4%97s+%C5%ABk%C4%AF+atstovaujan%C4%8Dios+did%C5%BEiausios+organizacijos&cd=2&hl=lt&ct=clnk&gl=lt&client=firefox-a](http://209.85.135.132/search?q=cache:UmUJQwVGbdsJ:www.zur.lt/l.php%3Ftmpl_into%255B0%255D%3Dindex%26tmpl_name%255B0%255D%3Dm_site_index2%26tmpl_into%255B1%255D%3Dmiddle%26tmpl_name%255B1%255D%3Dm_news_out_form%26m_news_id%3D56+%C5%BEem%C4%97s+%C5%ABk%C4%AF+atstovaujan%C4%8Dios+did%C5%BEiausios+organizacijos&cd=2&hl=lt&ct=clnk&gl=lt&client=firefox-a)> [žiūrėta 2009 09 29]

**Poškevičiūtė V.** Lietuvos eurolobistiniai interesai ir jų atstovavimas / Europos Sąjungos politikos ir administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. R. Geleževičius – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Strateginio valdymo ir politikos fakultetas, 2009. – 63 p.

### ANOTACIJA

Šiame magistro baigiamajame darbe nagrinėjami Lietuvos eurolobistiniai interesai ir jų atstovavimas. Analizuojamas ir vertinamas interesų atstovavimo Europos Sąjungoje poreikis ir efektyvumas. Iškeltos Lietuvos interesų atstovavimo ES problemos bei pateikti siūlymai, kaip šias problemas spręsti. Pirmoje darbo dalyje tiriamas lobizmo reguliavimas Europos Sąjungoje, bei pristatoma ir teoriniu aspektu analizuojama Europos Sąjungos institucijų specifika ir šios specifikos nulemtas bendradarbiavimo su įvairiomis interesų grupėmis pobūdis. Antroje dalyje nagrinėjami mainų santykiai tarp institucijų ir interesų grupių. Aptariamos organizacinės interesų grupių charakteristikos, kurios nulemia interesų grupių ir jas atstovaujančių lobistų tikslus bei vykdomą veiklą. Trečioje dalyje analizuojamas lobizmo reguliavimas Lietuvoje, registruotų Lietuvos lobistų atstovaujami interesai ir vykdoma veikla bei Lietuvoje veikiančios, interesų grupes atstovaujančios, organizacijos ir jų vykdoma veikla. Remiantis tirta informacija daromos išvados apie Lietuvos eurolobistinius interesus, jų atstovavimo poreikį bei efektyvumą.

**Pagrindiniai žodžiai:** lobizmas, lobistas, lobistinė veikla, interesų grupės, interesų atstovavimas, poveikio kanalai, efektyvumas.

**Poškevičiūtė V.** Lithuania's euro-lobbying interests and their representation / Master Thesis in EU Policy and Administration. Supervisor: doc., dr. Rimgaudas Geleževičius, Vilnius. Mykolas Romeris University, Faculty of Strategic Management and Policy, 2009. – 63 p.

#### **ANNOTATION**

The thesis paper analyses Lithuania's euro-lobbying interests and their representation. It also examines and evaluates the need for and effectiveness of such representation in the European Union (EU). Difficulties related with the representation of Lithuania's interests in the EU and means of addressing these issues are discussed in the paper as well. The first part of the thesis focuses on the analysis of lobbyism regulation in the European Union. It introduces and gives a theoretical analysis of the European Union institutions as well as the nature of their cooperation with various interest groups, determined by the special features of these institutions. The second part of the paper examines the exchange relations between institutions and interest groups. Organisational features of interest groups that define the goals and activity of interest groups and their lobbyists are discussed. The third section of the thesis deals with the regulation of lobbyism in Lithuania, the interests and activity of registered lobbyists in Lithuania and organisations that represent interest groups in the country as well as their field of activity. Based on the data analysed, conclusions are drawn about Lithuania's euro-lobbyism interests, the need for and effectiveness of such representation.

**Keywords:** lobbyism, lobbyist, lobbying activity, interest groups, representation of interests, channels of influence, effectiveness.

## SANTRAUKA

**Poškevičiūtė V.** Lietuvos eurolobistiniai interesai ir jų atstovavimas / Europos Sąjungos politikos ir administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. R. Geleževičius – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Strateginio valdymo ir politikos fakultetas, 2009. – 63 p.

Lietuvos visuomenėje lobizmo sąvoka vis dar ne visada adekvačiai suprantama, o neretai išvis nesuprantama. Tai, kad lobizmas iki šiol visuomenėje yra klaidingai suprantamas, reiškia, kad šios temos plėtojimas, analizavimas ir pateikimas vis dar neįgavo tinkamo masto ir formų todėl yra aktualus. 2004 metų gegužės 1 d. Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare ir siekiant tapti ne tik formalia, bet ir visapusiškai pilnateise tarptautinės politikos dalyve svarbu teisingai suprasti čia vykstančius procesus, kurie įtakoja visų ES valstybių narių gyvenimą. Nuo šios datos daugelis įvairiausioms mūsų valstybės interesų grupėms svarbių įstatymų yra priimami ne tik Lietuvoje, bet ir Briuselyje, tad tinkamai vykdoma ir sėkminga lobistinė veikla interesų grupėms gali padėti įgyvendinti jų siekius. Lietuvos interesų grupėms neatstovaujant savo interesų, yra galimybė likti priimamų sprendimų užribyje, todėl svarbu, kad savų interesų atstovavimas ne tik vyktų, bet vyktų efektyviai.

Būtent kaip Europos Sąjungoje vyksta interesų grupių atstovavimas, kokie yra Lietuvos grupių interesai europinėje plotmėje bei kaip jie įgyvendinami ir nagrinėjama šiame magistro baigiamajame darbe.

Šio magistro darbo tikslas atskleisti kaip Lietuvos IG-ės suvokia lobistinės veiklos Europos Sąjungos institucijose svarbą ir kaip sugeba praktiškai panaudoti šios veiklos galimybes. Darbo tikslas sąlygojo šių darbo uždavinių išsikėlimą: įvertinti Lietuvos interesų grupių atstovavimo poreikį ir galimybes Europos Sąjungos institucijų sprendimų priėmimo grandinėje; išanalizuoti lobistinės veiklos teisinį reglamentavimą Europos Sąjungoje ir Lietuvoje; ištirti Lietuvos interesų grupių veiklą europiniame lygmenyje; remiantis moksline literatūra ir atlikto tyrimo rezultatais įvertinti Lietuvos interesų grupių lobistinės veiklos atstovavimo Europos Sąjungoje veiksmingumą.

Darbe keliama hipotezė, jog Lietuvos IG turi lobistinių interesų europiniame lygmenyje, tačiau dar nesusiklosčiusios lietuviško europinio lobizmo tradicijos, menkai įsisavinta lobizmo technika, kvalifikuotų lobistų ir lėšų eurolobizmui stygius bei nepakankamai gilus Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą laipsnis lemia, kad minėti interesai europiniame lygmenyje atstovaujami neefektyviai.

Siekdama užsibrėžto tikslo tyrimo eigoje autorė kompleksiskai derino teorinius bei empirinius mokslinio tyrimo metodus. Pirmoje ir antroje darbo dalyje buvo naudojamos analitiniu ir aprašomuoju



metodais. Trečioje darbo dalyje Lietuvos IG atstovavimas ir jo efektyvumas vertinamas, remiantis ir atliktais interviu su nagrinėtų organizacijų atstovais, registruotais Lietuvos lobistais bei Lietuvos europarlamentarais. Analizė ir sintezė pasitelktos apibendrinant analizuotą teorinę ir praktinę tyrimo medžiagą bei i formuluojant išvadas.

Pagrindinius teorinės darbo dalies šaltinius sudaro S. Hixo „Europos Sąjungos politinė sistema“, J. Greenwoodo veikalai “Interest Representation in the European Union” bei “Representing Interests in the European Union”, Sveino S. Anderseno „Making Policy in Europe“, S. Mazey ir J. Richardsono, D.Coeno, P.Bouweno, B.Kohler-Koch ir kt. moksliniai straipsniai. Naudojama interviu metu gauta informacija, registruotų Lietuvos lobistų veiklos ataskaitos, įvairiuose leidiniuose ir internete publikuoti straipsniai, pranešimai konferencijose ir kt.

Baigiamąjį magistro darbą sudaro įvadas, trys skyriai, bei išvados, pasiūlymai, literatūros sąrašas, santrauka ir anotacija anglų ir lietuvių kalbomis. Baigiamojo darbo pradžioje aptariamas lobizmo reguliavimas ES, pristatoma ir analizuojama ES institucijų specifika ir jos nulemtas bendradarbiavimo su įvairiomis interesų grupėmis pobūdis. Antroji darbo dalis skirta mainų santykiams tarp ES institucijų ir interesų grupių bei jas atstovaujančių lobistų. Taip pat analizuojamos organizacinės interesų grupių charakteristikos, kurios nulemia interesų grupių ir jas atstovaujančių lobistų tikslus bei vykdomą veiklą. Trečiame darbo skyriuje nagrinėjamas lobizmo reguliavimas Lietuvoje, registruotų Lietuvos lobistų atstovaujami interesai ir vykdoma veikla bei Lietuvoje veikiančios, interesų grupės atstovaujančios, lobistinės organizacijos ir jų vykdoma veikla. Remiantis tirta informacija daromos išvados apie Lietuvos eurolobistinius interesus, jų atstovavimo poreikį bei efektyvumą.

Atlikus nagrinėtos medžiagos analizę bei interviu, dalinai pasitvirtino hipotezė, kad Lietuvos IG turi lobistinių interesų europiniame lygmenyje, tačiau dar nesusiklosčiusios lietuviško europinio lobizmo tradicijos, menkai įsisavinta lobizmo technika, kvalifikuotų lobistų ir lėšų eurolobizmui stygius bei nepakankamai gilus Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą laipsnis lemia, kad minėti interesai europiniame lygmenyje atstovaujami neefektyviai. Aktyvus, veiksmingas, tęstinis Lietuvos grupių interesų atstovavimas vykdomas, tačiau ši veikla leidžia pasiekti tik pakankamai bendro pobūdžio rezultatų.

Tirtos organizacijos atstovauja savo narių interesus ir vykdo nuolatinę veiklą europinėse organizacijose, reaguoja į informaciją, teikia savo poziciją, siekia užsibrėžtų tikslų. Paminėtinas ir pesimistinis šios veiklos aspektas, kai nagrinėtos organizacijos atkreipia dėmesį į nedidelį atstovaujamo pramonės sektoriaus svorį, tiek finansinių, tiek žmogiškųjų resursų trūkumą bei komunikacijos stoką tarp Briuselyje skirtingus Lietuvos interesus atstovaujančių darbuotojų. Visgi nagrinėtos organizacijos

planuoja savo veiksmus ir ateityje, matydamos tokios veiklos naudą ir būtinybę ketina ir toliau vykdyti veiklą europiniame lygmenyje.

## SUMMARY

**Poškevičiūtė V.** Lithuania's euro-lobbying interests and their representation / Master Thesis in EU Policy and Administration. Supervisor: doc., dr. Rimgaudas Geleževičius, Vilnius. Mykolas Romeris University, Faculty of Strategic Management and Policy, 2009. – 63 p.

The concept of lobbying still tends to be perceived by the Lithuanian society misleadingly and sometimes is conceived in an utterly wrong sense. The fact that lobbying is until now interpreted incorrectly in the society leads us to believe that development, analysis and presentation of the issue is insufficient, hence very important. Since Lithuania became member of the European Union on the 1 May 2004 and sought ever since to establish itself as not only a formal member but a full-fledged participant of the international political arena, it is highly important that we understand the processes that affect the life of all the EU member states. From that day on major part of legislation, which bears significance to various state interest groups, is adopted not only in Lithuania but also in Brussels. Thus, duly performed and successful lobbying could help interest groups achieve their goals. Without Lithuanian interest groups having their interests represented, the country risks being sidelined and it is essentially vital that interests are represented and even more importantly – that they are represented effectively.

This Master thesis is namely addressing the representation of interest groups in the European Union, the interests that Lithuanian interest groups have and how they are implemented on the pan-European level.

The aim of the thesis paper is to reveal the interests of Lithuania's interest groups and activity performed when pursuing them from the perspective of an EU member state. The goal of the thesis determined the following steps: coverage of the need and possibilities for interest group representation in the decision-making process of the European Union's institutions; coverage of the lobbying activity regulation in the European Union and Lithuania; survey of Lithuania's interest groups and their activity on the European level; examination of the Lithuanian lobbyist activity effectiveness; evaluation of the effectiveness of Lithuanian interest groups' lobbyist representation in the European Union.

The thesis paper raises a hypothesis that despite the lobbyist interests that Lithuania's interest groups have on the European level, an underdeveloped lobbying tradition and still rather poor

integration of Lithuania in the European Union are the factors that determine the aforementioned interests being represented on the European level ineffectively.

Theoretical and empirical methods of scientific research have been employed to achieve the goal set. Analysis and description methods have been used in the first and second part of the thesis. The third section of the paper evaluates representation and effectiveness of the representation of Lithuania's interest groups based on an interview with representatives of the organisations in question, Lithuania's registered lobbyists and Lithuanian members of the European Parliament. Analysis and synthesis allowed summing up the theoretical and practical material analysed as part of the research as well as drawing up conclusions.

Main sources for the theoretical part of the survey include "Interest Representation in the European Union" and "Representing Interests in the European Union" by Justin Greenwood, "Making Policy in Europe" by Svein S. Andersen, "The Political System of the European Union" by Simon Hix, also scientific articles by Sonia Mazey and Jeremy Richardson, David Coen, Pieter Bouwen, Beate Kohler-Koch etc. Information retrieved during interviews was used, too. In addition, academic articles published in various sources and on the internet, articles featured in the media, conference reports, etc. have been used when writing the paper.

The Master's thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, suggestions, a list of bibliography, a summary and annotation in the English and Lithuanian languages. Initially, the thesis discusses lobbyism regulation in the European Union. It introduces and analyses the European Union institutions as well as the nature of their cooperation with various interest groups, determined by the special features of these institutions. The second section is devoted to the exchange relations between institutions and interest groups. It also analyses organisational features of interest groups that define the goals and activity of interest groups and their lobbyists. The final third chapter of the thesis paper deals with the regulation of lobbyism in Lithuania, the interests and activity of registered lobbyists in Lithuania and organisations that represent interest groups in the country as well as their field of activity. Based on the data analysed, conclusions are drawn about Lithuania's euro-lobbyism interests, the need for and effectiveness of such representation.

Analysis of the material and the interview have partially confirmed the hypothesis that despite the lobbyist interests Lithuania's interest groups have on the European level, the underdeveloped lobbying tradition and still rather poor integration of Lithuania in the European Union are the factors that determine the aforementioned interests being represented on the European level ineffectively. Although active, effective and sustainable representation of Lithuania's interest

groups is carried out on a higher level, namely through confederations that unite numerous national associations, such activity allows reaching results of a general nature only.

Organisations analysed represent their members' interests and lead constant activity in the European organisations, respond to information, submit their position, seek goals set. The downside aspect to this activity which must be mentioned is that the organisations in question are drawing attention to the insufficient levers the represented industry sector has, the shortage of both financial and human resources, and the lack of communication among people representing Lithuania's different interests in Brussels. Nevertheless, the organisations are planning their future actions based on the benefits and need of such activity and intend to pursue their activity on the European level.

## PRIEDAS

## RESPONDENTŲ SĄRAŠAS

Nr.	Respondentai	Vardas, pavardė	Pareigos	Interviu būdas
1	Lietuvos verslo darbdavių konfederacija	Danas Arlauskas	Generalinis direktorius	Asmeninis pokalbis
2	Lietuvos ūkininkų sąjunga	Giedrė Kojalienė	Tarptautinių ryšių koordinatore	Pokalbis telefonu, informacija el. paštu
3	Žemės ūkio rūmai	Guoda Burokienė	Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos pirmininke ir ŽŪR Kaimo plėtros skyriaus vedėja	Pokalbis telefonu, informacija el. paštu
4	LITBRE atstovybė Briuselyje	Tomas Vasilevskis	Atstovybės vadovas	Informacija el. paštu
5	Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovybė Briuselyje	Povilas Kuprys	Atstovybės vadovas	Informacija el. paštu
6	Registruotas lobistas	Antanas Bronius Rasimavičius	Registruotas lobistas	Asmeninis pokalbis
7	Registruotas lobistas	Tomas Bukelis	Registruotas lobistas	Informacija el. paštu
8	Registruotas lobistas	Jonas Gavelis	Registruotas lobistas	Informacija el. paštu
9	Europos Parlamento narys	Algirdas Saudargas	Europos Parlamento narys	Informacija el. paštu
10	Europos Parlamento narys	Leonidas Donskis	Europos Parlamento narys	Informacija el. paštu
11	Europos Parlamento narys	Radvilė Morkūnaitė	Europos Parlamento narys	Informacija el. paštu